KULTÚRNO-SPOLOČENSKÝ ČASOPIS

ŽIVOT

PL ISSN 0514-0188

2026
MAREC/ MARZEC

Č. 3 (813)/roč. 68
Cena 7,00 zł (8% VAT)

NOVÝ PREDSEDA SPOLKU SLOVÁKOV V POĽSKU

epuasa.pl 46097e7496

V MARCOVOM ČÍSLE NÁJDETE:

3-9 XV. Celoštátny zjazd Spolku Slovákov v Poľsku

Po mesiacoch príprav, stretnutí a predzjazdovej volebnej kampane, ktorá vyvrcholila voľbami funkcionárov miestnych skupín a obvodných výborov, sa 1. marca 2026 zišli zvolení delegáti v Centre slovenskej kultúry v Novej Belej na XV. Celoštátnom zjazde. Ten sa stal príležitosťou nielen na zhodnotenie uplynulého volebného obdobia, ale aj na určenie ďalšieho smerovania našej organizácie a voľbu nového vedenia.

10 Horčičné zrnko

11 Noví členovia Obvodného výboru Spolku Slovákov na Orave

12-13 Pripomenieme si v roku 2026 III.

14-17 Zo zjazdovej diskusie

18 Jar zavítala do Slovenského domu v Kacvíne

Jarné slniečko už ovlažuje svojím teplom prírodu a okolie okolo nás sa prebúdza zo zimného spánku. Dni sú dlhšie, teplejšie a spolu s tým sa i v ľuďoch rodí potreba vyjsť do prírody, na prechádzku či sa aspoň trochu zohriať na priedomí v slnečných lúčoch. V tejto veselej nálade sa niesli aj tvorivé dielne s jarným nádychom v Slovenskom dome v Kacvíne.

19 Kúzelný svet starých rodičov

20 Krátko z Oravy a Spiša

21-23 Prvá žena na richtárskej stoličke v Krempachoch

Obec Krempachy sa rozprestiera v peknom prostredí prírodnej rezervácie prielomu rieky Bialka, pričom od jej založenia v 14. storočí na jej čele stáli tzv. šoltýsi alebo richtári, ktorými boli až doteraz vždy muži. Po posledných voľbách v roku 2024 sa to však zmenilo a na richtársku stoličku prvýkrát v dejinách zasadla žena. Jej meno je Lucyna Łukaszová a my sme sa s ňou porozprávali o tom, čo ju priviedlo k rozhodnutiu kandidovať, čo sa jej podarilo za takmer rok a pol urobiť a aké má ďalšie plány do budúcnosti.

24-25 Z histórie vzniku Dobrovoľného hasičského zboru v Malej Lipnici

26 Z diania na Slovensku

27 Poviedka na voľnú chvíľu

28 Aktivity Slovenského inštitútu vo Varšave

29 Zápisník včelára - marec

30 Žiaci zo Základnej školy v Krempachoch na výlete v Tatranskej kotline

Na obálke: Nový predseda Spolku Slovákov v Poľsku krajan Dominik Surma počas príhovoru na XV. celoštátnom zjazde SSP v Novej Belej. Foto: M. Majeriková-Molitoris. Grafická úprava: E. Koziołová.

eprasa.pl 46097e7496

XV. Celoštátny zjazd Spolku Slovákov v Poľsku

autor | Milica Majeriková-Molitoris

Po mesiacoch príprav, stretnutí a predzjazdovej volebnej kampane, ktorá vyvrcholila voľbami funkcionárov miestnych skupín a obvodných výborov, sa 1. marca zišli zvolení delegáti v Centre slovenskej kultúry v Novej Belej. XV. Celoštátny zjazd sa stal príležitosťou nielen na zhodnotenie uplynulého volebného obdobia, ale aj na určenie ďalšieho smerovania našej organizácie a voľbu nového vedenia.

Rokovanie otvoril predseda odstupujúceho Ústredného výboru SSP Jozef Čongva. V krátkom príhovore privítal delegátov i hostí a vyzval prítomných, aby zvolili predsedajúceho zjazdu. Tým sa stal delegát Miestnej skupiny SSP v Krakove Marián Smondek. Následne sa pristúpilo k voľbám Sekretariátu a Mandátovej komisie XV. Celoštátneho zjazdu. Do Sekretariátu boli zvolené delegátky MS SSP v Tribši Mária Kačmarčíková a MS SSP vo Veľkej Lipnici Centrum Grażyna Falátová. Mandátovú komisiu vytvorili Anna Krištofeková z MS SSP v Krempachoch, Jozef Majerčak z MS SSP v Novej Belej a Tomáš Wojtas z MS SSP v Jurgove.

Správa Ústredného výboru SSP

Zatiaľ, čo Mandátová komisia preverovala počet a oprávnenosť delegátov, prítomní na rokovacej sále sa započúvali do Správy Ústredného výboru SSP, ktorú predniesol odstupujúci generálny tajomník Ľudomír Molitoris. – *Uplynulé volebné obdobie, napriek všetkým problémom, o ktorých sa zmienime neskôr, musíme zhodnotiť pozitívne. Činnosť Spolku Slovákov v Poľsku sa naďalej prejavovala vo viacerých oblastiach, kde jeho prítomnosť bola potrebná, nutná, ale aj možná*, uviedol v úvode.

Správu Ústredného výboru SSP predniesol gen. tajomník Ľudomír Molitoris

Spomenuté aktivity SSP v uplynulom období následne prezentoval v piatich okruhoch: kultúrna a vydavateľská činnosť, školstvo, spolupráca so Slovenskom, cirkevné otázky a ostatná hospodárska činnosť.

Kultúrna a vydavateľská činnosť

– V celom volebnom období sme našu kultúrnu činnosť realizovali najmä tradičnou formou, a to organizovaním podujatí: Folklórnej prehliadky Ostatki-Fašiangy v Krempachoch, Dňa slovenskej poézie a prózy Františka Kolkoviča vo Vyšných Lapšoch, vedomostnej súťaže Poznaj Slovensko, vlasť svojich predkov v Kacvíne, výtvarnej súťaže Ludwika Korkoša, ktorú organizuje redakcia Život v spolupráci so Slovenským inštitútom vo Varšave, Dní slovenskej kultúry v Malopoľsku na Spiši, Orave a v Krakove, Národného výstupu na Babiu Horu a Prehliadky krajanských dychoviek, ktorú putovne organizujeme každoročne v inej miestnej skupine. Okrem toho si miestne skupiny organizujú viacero samostatných zaujímavých kultúrnych podujatí ako oplátkové a novoročné stretnutia, páračky, vatry, či rôzne iné akcie zamerané zväčša na mladšiu generáciu.

K ďalším sústavným aktivitám patrí podpora činnosti krajanských súborov FS Spiš v Novej Belej a FS Hajduky vo Vyšných Lapšoch, činnosti dychoviek v Kacvíne a Novej Belej, činnosti klubovne v Jablonke, kde SSP priestory prenajíma od družstva GS, klubovne v Krempachoch, samostatných slovenských domov v Podvlku, vo Vyšných Lapšoch, Kacvíne a Centra slovenskej kultúry Novej Belej. Všetky vykazujú veľmi záslužné aktivity, no máme tiež veľa problémov, a to vzhľadom na obmedzené množstvo prostriedkov na túto činnosť a rastúce náklady spojené s ich údržbou: vykurovaním, poplatkami za elektrinu a nákladmi spojenými s ich vedením. V Krakove, pri Ústrednom výbore SSP funguje Galéria slovenského umenia, kde naďalej organizujeme výstavy a predstavujeme slovenských umelcov, propagujúc týmto slovenskú kultúru v Poľsku.

O rôznych formách činnosti sú krajania informovaní na stránkach krajanského časopisu Život, ktorý počas celého volebného obdobia vychádzal každý mesiac, raz ročne aj s farebným kalendárom. V tomto volebnom období bola spustená tiež webová stránka časopisu. – *S uznaním je po-*

eprasa.pl 46097e7496

Delegáti XV. Celoštátneho zjazdu započúvaní do Správy ÚV SSP

trebné konštatovať, že krajanský časopis Život patrí v súčasnosti k najkrajším slovenským časopisom zahraničných Slovákov, čo sa týka obsahu i formy, uviedol gen. tajomník. – *Jeho súčasný náklad je 1900 exemplárov a je predplácaný okolo 1400 predplatiteľmi, čo je naďalej pekné číslo. Je to výsledok neúnavnej práce redakčného kolektívu pod vedením krajanky Agáty Jendžejčíkovej. Veľký význam má pre našu národnostnú menšinu aj ďalší náš titul, ktorý sme taktiež vydávali počas celého volebného obdobia. Ide o vedecký časopis Almanach Slováci v Poľsku, ktorý rediguje krajanka Milica Majeriková-Molitoris a ktorý je venovaný otázkam poznania našich dejín. Je tak mimoriadne dôležitý pre poznanie, udržiavanie a rozvíjanie národnej identity nášho spoločenstva.*

V rámci vydavateľskej činnosti bolo vydaných taktiež viacero publikácií krajanských autorov alebo týkajúcich sa krajanským tém, a to: *Dejiny Slovákov v Poľsku do roku 1961* (2021) od historika Ľudomíra Molitorisa, *Oravský Mníchov* (2021) profesora Pavla Matulu, *Kacvín* (2022) z pera Ľudomíra Molitorisa a Milice Majerikovej-Molitoris, *Fridman* (2022), *Nedeca* (2022) a *20 rokov obnovenej dychovej hudby spolku v Kacvíne* (2023) od historičky Milice Majerikovej-Molitoris, *Marianské spevy v živej ľudovej tradícii v Kacvíne* (2023) a *Duchovné piesne z obce Kacvín používané počas privilegovaných liturgických období* (2025) hudobníka Michala Króla, *„Brańme si svoje“* (2023) z dielne historika Erika Duloviča, *Zabudnuté verše* (2024) básnika Emila Vontorčíka, *Dominik Kaľata – biskup, ktorý staval Mosty* (2024) autorstva Michala Válku, *Slovenské obete Veľkej vojny zo spišských obcí pripojených k Poľsku v roku 1920* (2024) bádateľa Petra Pavlíka a *Muž veľkej viery a dobrého srdca. Životné príbehy kňaza Šebastiána Košúta* (2025) z pera publicistu Mateja Mindára. Bola urobená i dotlač obľúbeného *Krajanského spevníka* (2025). Okrem toho v našom vydavateľstve uzreli svetlo sveta aj pomocné materiály na vyučovanie slovenského jazyka na základných školách: *Vybrané slová v obrázkoch* (2022) a *Obrázkový slovník* (2025) ilustrátorky Renáty Milčákovej, *Poznaj Slovensko, vlasť svojich predkov* (2024) Milice Majerikovej-Molitoris, ako aj reedícia *Kľúčik Pracovný zošit zo slovenského jazyka* 2. *trieda* (2024) Anny Krištofekovej.

Vo vydavateľskej činnosti, ktorá priamo súvisí s fungovaním krajanskej tlačiarne v Krakove, sa vyskytlo najmä v období pandémie a tesne po nej množstvo problémov, spojených s rapídnym poklesom objednávok a takmer úplným zastavením spolupráce s viacerými slovenskými subjektmi, čo viedlo v konečnom dôsledku k obmedzeniu počtu zamestnancov tlačiarne. Do tlačiarne bolo v tomto volebnom období urobených len niekoľko nevyhnutných menších investícií.

V rámci kultúrnych podujatí sa SSP usiluje taktiež o vybudovanie pamäťových stôp, ktoré majú nielen krajanom, ale aj ďalším obyvateľom a návštevníkom pripomínať slovenské dedičstvo regiónov. Takouto pamäťovou stopou je napríklad pamätný kameň i slovensko-poľská výstava k 700. výročiu založenia Kacvína z pera Milice Majerikovej-

Členovia Návrhovej komisie

Časť Mandátovej komisie pri práci

eprasa.pl 46097e7496

Delegáti XV. Celoštátneho zjazdu započúvaní do Správy ÚV SSP

Molitoris a Ľudomíra Molitorisa, ktoré sú umiestnené v priestoroch Spišského skanzenu pri cyklistickej trase. Na budove Centra slovenskej kultúry v Novej Belej zas bola odhalená pamätná tabuľa venovaná biskupovi Dominikovi Kaľatovi, čím sa vytvorilo nové miesto pamäti.

Na kultúrnu a vydavateľskú činnosť sa SSP podarilo získať viaceré granty najmä z Ministerstva vnútra a administrácie Poľskej republiky i Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí, ako aj z Ministerstva národného vzdelávania Poľskej republiky, či samosprávnych orgánov.

Školstvo

– *Situácia v školstve sa naďalej nezmenila,* konštatoval gen. tajomník pri prezentácii ďalšieho okruhu činnosti SSP. *Napriek značným finančným prostriedkom, ktoré poľský rozpočet vynakladá na vyučovanie jazykov národnostných a etnických menšín, len do 15% z nich ide do škôl, za žiakom. Až 85% prostriedkov na tento účel je míňaných v rozpore s určením, ostávajú v gminách, na čo nemáme žiaden vplyv a čo sa nám naďalej nepodarilo zmeniť. Naďalej je tiež problém s učebnicami. V tomto volebnom období sa nám podarilo vydať 4 pomocné materiály pre vyučovanie na základných školách. Podarilo sa nám taktiež získať z Ministerstva školstva, výskumu, vývoja a mládeže Slovenskej republiky alebo zakúpiť z grantov Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí viaceré pomocné materiály, ktoré sme odovzdali do škôl.*

Našli sme tiež riešenie ako zabezpečiť aspoň sčasti ďalšie vzdelávanie učiteľov, a to tým spôsobom, že po dohode s odborom podpory slovenského jazyka v zahraničí a rozvojovej spolupráce Ministerstva školstva, výskumu, vývoja a mládeže SR a s jeho finančnou podporou dvakrát do roka SSP organizuje v spolupráci so slovenskými vysokými školami vzdelávacie semináre. Uskutočňujú sa v Centre slovenskej kultúry v Novej Belej, spoločne s učiteľmi z Ukrajiny.

Príhovor predsedajúceho XV. Celoštátneho zjazdu Mariána Smondeka

Slovenský jazyk sa momentálne vyučuje na 7 základných školách, pričom počet žiakov osciluje na úrovni okolo 200 – 230. Počas volebného obdobia zaniklo vyučovanie na základnej škole vo Veľkej Lipnici č. 2, ako aj vyučovanie na Všeobecnovzdelávacom lýceu v Jablonke. Napriek snahám sa ich nepodarilo obnoviť.

Hlasovanie o ďalšom smerovaní našej organizácie

eprasa.pl 46097e7496

Sčítacia komisia

Pre podporu vyučovacieho procesu SSP každoročne organizuje nielen vyššie spomínané súťaže, ale aj národopisno-vlastivedné exkurzie a letné jazykové tábory na Slovensko, ktoré usporadúva v spolupráci s Úradom pre Slovákov žijúcich v zahraničí. Žiaľ výmenu mládeže prestalo podporovať Ministerstvo národného vzdelávania Poľskej republiky.

– *Nevyhovujúca je situácia pokiaľ ide o počet študentov študujúcich na stredných a vysokých školách na Slovensku, kde študujú v súčasnosti už len dve študentky, jedna z Kacvína a jedna z Vyšných Láps. V tomto školskom roku na Štátne konzervatórium v Košiciach nastúpil jeden študent z Novej Belej. V priebehu volebného obdobia vyštudovali na Slovensku dvaja študenti na Katolíckej univerzite v Ružomberku a na Štátnom konzervatóriu v Košiciach. Je potrebné taktiež poznamenať, že v súčasnosti nenapĺňame štipendijné kvóty, aké máme – 4 štipendiá na stredné a 4 štipendiá na vysoké školy. Vec štúdia na Slovensku je preto potrebné viac propagovať,* dodal gen. tajomník na záver k téme školstva.

Spolupráca so Slovenskom

Zastupiteľské orgány Slovenskej republiky v tomto volebnom období takmer úplne prestali prejavovať záujem o naše aktivity a dokonca podporovali činnosti namierené proti Spolku Slovákov v Poľsku. Dobrá prax, kedy veľvyslanectvo či konzulát pomáhali riešiť dôležité problémy v oblasti školstva, cirkvi, či kultúry alebo aspoň na ne upozorňovali, sú už minulosťou.

V rámci podpory krajanských podujatí v regiónoch prebieha spolupráca so Slovenským inštitútom vo Varšave. V tomto volebnom období však inštitút ukončil participáciu pri podujatiach v Galérii slovenského umenia v Krakove, a s výnimkou výstavy Ludwika Korkoša, ktorú organizuje redakcia *Život*, v súčasnosti neexistuje ani žiadna prezentácia Spolku Slovákov v Poľsku vo Varšave.

Prínosná je spolupráca s Úradom pre Slovákov žijúcich v zahraničí, najmä v otázkach spomínanej grantovej podpory, vďaka ktorej možno spolkovú činnosť nielen udržiavať, ale aj rozvíjať. – *Veľmi cenenou je pre nás z tohto hľadiska podpora výstavby slovenského domu v Jablonke, ktorá bola našou najväčšou výzvou minulej kadencie a ktorá by sa mala stať sídlom rozvoja a revitalizácie slovenskej komunity na Orave. Jej aktuálny stav je hrubá stavba zatvorená*, uviedol gen. tajomník.

Pozitívne môžeme hodnotiť už spomínanú spoluprácu s odborom podpory slovenského jazyka v zahraničí a rozvojovej spolupráce Ministerstva školstva, výskumu, vývoja a mládeže SR, v rámci ktorej uskutočňujeme metodické semináre.

Na regionálnej úrovni dobre spolupracuje Miestny odbor Matice slovenskej v Trstenej s Obvodným výborom SSP na Orave. Pôvodná tradičná spolupráca s celoslovenskou organizáciou sa obmedzila a je takmer symbolická. Miestne odbory, vytvorené Maticou slovenskou na Spiši a Orave v Poľsku, ktoré boli v minulosti v súvislosti so sťažnosťami neprajných poľských subjektov vyhlásené za spolkové kluby, zanikli alebo neprejavujú výraznejšiu činnosť.

Obmedzila sa tiež výborná spolupráca s Oravským kultúrnym strediskom, ktorá sa uskutočňovala vždy počas Dní slovenskej kultúry na Orave, ale aj pri iných spolkových podujatiach. V súčasnosti spočíva v prezentovaní výstavy *Vianočná pohľadnica*, ktorú organizujeme v predvianočnom období v Galérii slovenského umenia v Krakove, zabezpečovaní porotcov na recitačnú súťaž a umelcov na tvorivú dielňu pre deti v Slovenskom dome v Podvlku.

Spolok Slovákov v Poľsku naďalej aktívne spolupracuje so Spišským dejepisným spolkom a vydavateľstvom Goralinga v Bratislave. Takmer úplne zanikla spolupráca s Podtatranským osvetovým strediskom v Poprade, Združením Cyprián v Červenom Kláštore a Žilinským samosprávnym krajom.

Cirkevné otázky

– *Keď ide o cirkevné otázky, musíme konštatovať, že v tejto oblasti nenastal takmer žiaden pokrok a situácia sa nemení, a ak, tak len k horšiemu*, podotkol k téme cirkevných otázok gen. tajomník. – *Problémy sa prejavili napríklad v Jablonke, kde bola počas pandémie jediná sv. omša v slovenskom jazyku v nedeľu o 8:00 hodine zrušená, pričom všetky sv. omše v poľskom jazyku ostali zacho-*

XV. Celoštátny zjazd udelil titul čestného predsedu ÚV SSP odstupujúcemu predsedovi Jozefovi Čongvovi

eprasa.pl 46097e7496

Delegáti poďakovali za dlhoročnú neúnavnú činnosť čestným predsedom Obvodného výboru SSP na Spiši i na Orave Františkovi Mlynarčíkovi a Genovéve Prilinskej, v mene ktorej prevzala poďakovanie jej dcéra

vané. Ani po skončení pandémie slovenská sv. omša nebola obnovená a až po viacerých prosbách a sťažnostiach veriacich i Spolku Slovákov v Poľsku, ako aj intervenciách slovenskej strany bola obnovená, avšak už o inej, 16:00 hodine, čo nie je najvhodnejší termín. Napriek tomu je navštevovaná, avšak jasný zámer neumožniť deťom a mládeži naučiť sa modliť po slovensky, je evidentný. Aktuálnym problémom je aj to, že miestny farár nechce povoliť počas tejto sv. omše v slovenskom jazyku hru na organe a taktiež spustiť čítačku piesní a modlitieb.

Problém je naďalej taktiež s likvidáciou slovenských pamätníkov, napríklad vo Veľkej Lipnici, kde bol pri kostole úplne zlikvidovaný hrob matky Radlinských s krížom so slovenským nápisom, alebo v Jablonke, kde bol rozbitý náhrobný kameň Štefana Pirončáka a na novom náhrobnom kameni mu meno popoľštili.

Ostatná hospodárska činnosť

Popri kultúrnej činnosti vedie SSP aj hospodársku činnosť. Z tejto činnosti mal ďalšie príjmy, a to najmä z prenájmu a vydavateľských aktivít, ktoré však v tomto volebnom období klesli, predovšetkým v dôsledku spomínanej pandémie. Najvýznamnejšie príjmy tvorilo prenajímanie časti spolkovej budovy v Krakove, z čoho bola hradená vlastná účasť na grantoch a spolufinancované vydávanie časopisu Život, činnosť klubovní a ďalšie aktivity, na ktoré sa nám nepodarilo získať požadovanú výšku alebo žiadnu podporu.

Problémy a výzvy

V príhovore odstupujúci gen. tajomník ÚV SSP Ľ. Molitoris pomenoval aj najvýznamnejšie výzvy, pred ktorými naša organizácia stojí. Ide najmä o: získavanie nových členov a postupnú generačnú výmenu na všetkých stupňoch spolkovej činnosti, udržanie a revitalizáciu slovenského školstva i slovenského cirkevného života, budovanie sebestačnej infraštruktúry, bazírovanie na dodržiavaní menšinových práv, medzinárodných dohovorov i bilaterálnych zmlúv a riešenie problematiky financovania menšín, aby zohľadňovalo rastúce náklady a infláciu.

Prítomných delegátov vyzval na diskusiu, ktorú vám prinášame v samostatnom článku.

Voľby komisií

Po správe o činnosti Mandátová komisia potvrdila, že na XV. Celoštátnom zjazde sa v súlade so stanovami zišiel dostatočný počet delegátov na to, aby mohli byť prijímané právne záväzné rozhodnutia. Boli tak zvolené ďalšie komisie. Do sčítacej komisie boli vybrané delegátky MS SSP v Krempachoch Mária Surmová a Joanna Pacygová, delegát MS SSP v Novej Belej Jacek Klukošovský a delegát MS SSP v Kacvíne Jozef Galovič. Do Návrhovej komisie bol zvolený delegát MS SSP v Krempachoch Marek Bryja, delegátka MS SSP v Nedeci Halina Milaniaková a delegátka MS SSP v Kacvíne Alžbeta Górová. Do Štatutárnej komisie prítomní zvolili delegátku MS SSP v Kacvíne Danielu Radeckú, delegátku MS SSP v Krempachoch Moniku Pacygovú a delegáta MS SSP v Kacvíne Ľudomíra Molitorisa.

Minúta ticha za zomrelých krajanov

Počas volebného obdobia odišli do večnosti viacerí zaslúžilí činitelia. Boli medzi nimi členovia miestnych skupín SSP, čitatelia a propagátori Života, ako aj členovia najvyšších ústredných orgánov: Ústredného výboru – Vladislava Bogačová a Bronislav Knapčík, Hlavnej revíznej komisie – Ignác Jazovský a Stanislav Stanek i Hlavného čestného súdu – Ján Švientek a Anna Starostovičová. Všetkých zomrelých krajanov si prítomní delegáti uctili minútou ticha.

Udelenie absolutória

Na XV. Celoštátnom zjazde odznela aj správa Hlavnej revíznej komisie v podaní jej odstupujúcej predsedníčky Márie Bryjovej, ktorá po kontrole pozitívne ocenila činnosť Ústredného výboru SSP v tomto volebnom období a podala návrh na udelenie mu absolutória.

Zaznela tiež správa Hlavného čestného súdu, pričom jeho odstupujúca predsedníčka Dorota Mošová skonštatovala, že v tomto volebnom období nemusel predmetný orgán riešiť žiadne spory.

eprasa.pl 46097e7496

Správu Hlavnej revíznej komisie predniesla jej predsedníčka Mária Bryjová

Správa Hlavného čestného súdu v podaní predsedníčky Doroty Mošovej

Medzitým Štatutárna komisia vypracovala návrh na doplnenie Stanov a Návrhová komisia predložila na schválenie návrhy uznesenia, ktoré boli prijaté v tomto znení:

XV. Celoštátny zjazd Spolku Slovákov v Poľsku vychádzajúc z predzjazdovej diskusie, z návrhov prednesených na jednotlivých schôdzach počas predvolenej kampane, ako aj obsiahnutých v zjazdovom referáte, schvaľuje činnosť Ústredného výboru SSP v medzi zjazdovom období, napriek tomu, že sa nepodarilo splniť všetky úlohy vyplývajúce z uznesenia predchádzajúceho zjazdu. Týka sa to najmä ambiciózneho programu výstavby krajanskej kultúrnej infraštruktúry.

XV. Celoštátny zjazd Spolku Slovákov v Poľsku schvaľuje všetky doterajšie postupy SSP týkajúce sa výstavby Domu slovenskej kultúry v Jablonke a žiada poľské štátne orgány, kompetentné v oblasti starostlivosti o národnostné a etnické menšiny, aby realizovali proaktívnu politiku vo vzťahu k ním a vo veciach podpory národnostných a etnických menšín vychádzali zo zákona o národnostných a etnických menšinách a regionálnom jazyku zo 6. januára 2005, ako aj Európskej charty menšinových a regionálnych jazykov, ktorú Poľsko ratifikovalo v roku 2008.

XV. Celoštátny zjazd Spolku Slovákov v Poľsku konštatuje, že najdôležitejšou úlohou SSP v nasledujúcom období by malo byť udržiavanie slovenského národného povedomia, najmä v prostredí mladej krajanskej generácie a rozširovanie členskej základne. Je potrebné aktivizovať činnosť formou zatraktívnenia doterajších podujatí a vypracovať v meniacom sa svete technológií nové formy činnosti.

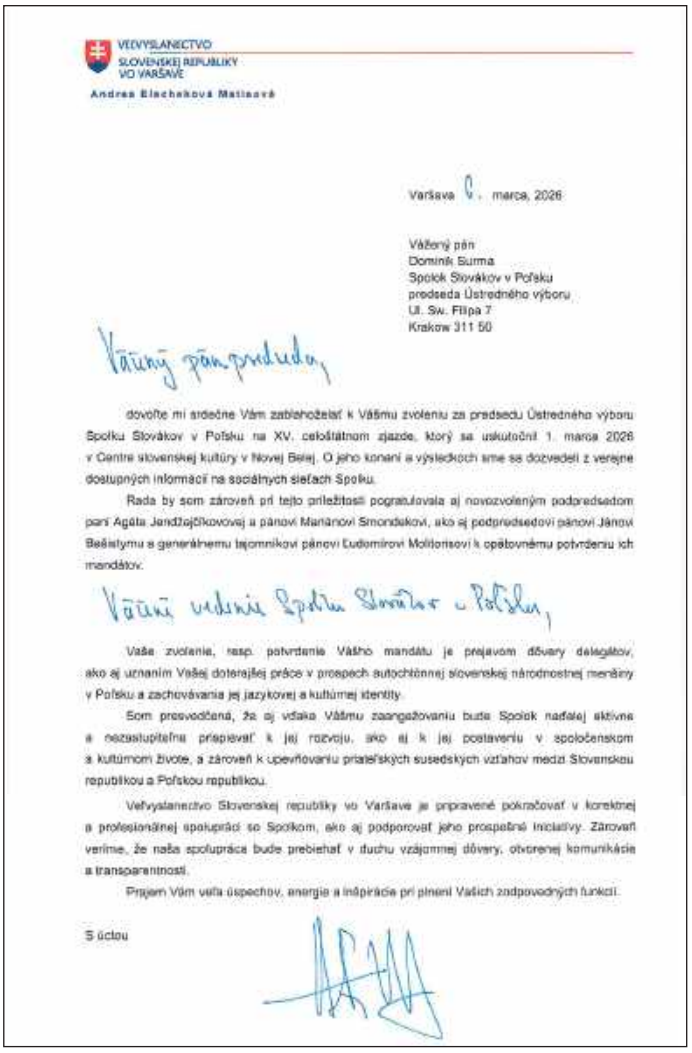

VEĽVYSLANECTVO
SLOVENSKEJ REPUBLIKY
VO VARŠAVE

Andrea Elschekova Matiasová

Varšava 6. marca, 2026

Vážený pán
Dominik Surma
Spolok Slovákov v Poľsku
predseda Ústredného výboru
Ul. Sw. Filipa 7
Krakow 311 50

Vážený pán predseda,

dovoľte mi srdečne Vám zablahoželať k Vášmu zvoleniu za predsedu Ústredného výboru Spolku Slovákov v Poľsku na XV. celoštátnom zjazde, ktorý sa uskutočnil 1. marca 2026 v Centre slovenskej kultúry v Novej Belej. O jeho konaní a výsledkoch sme sa dozvedeli z verejne dostupných informácií na sociálnych sieťach Spolku.

Rada by som zároveň pri tejto príležitosti pogratulovala aj novozvoleným podpredsedom pani Agáte Jendžejčíkovovej a pánovi Marianovi Smondukovi, ako aj podpredsedovi pánovi Jánovi Bešistymu a generálnemu tajomníkovi pánovi Ľudomírovi Molitorisovi k opätovnému potvrdeniu ich mandátov.

Vážení členovia Spolku Slovákov v Poľsku,

Vaše zvolenie, resp. potvrdenie Vášho mandátu je prejavom dôvery delegátov, ako aj uznaním Vašej doterajšej práce v prospech autochtónnej slovenskej národnostnej menšiny v Poľsku a zachovávania jej jazykovej a kultúrnej identity.

Som presvedčená, že aj vďaka Vášmu zaangažovaniu bude Spolok naďalej aktívne a nezastupiteľne prispievať k jej rozvoju, ako aj k jej postaveniu v spoločenskom a kultúrnom živote, a zároveň k upevňovaniu priateľských susedských vzťahov medzi Slovenskou republikou a Poľskou republikou.

Veľvyslanectvo Slovenskej republiky vo Varšave je pripravené pokračovať v korektnej a profesionálnej spolupráci so Spolkom, ako aj podporovať jeho prospešné iniciatívy. Zároveň veríme, že naša spolupráca bude prebiehať v duchu vzájomnej dôvery, otvorenej komunikácie a transparentnosti.

Prajem Vám veľa úspechov, energie a inšpirácie pri plnení Vašich zodpovedných funkcií.

S úctou

Gratulačný list veľvyslankyne SR vo Varšave

XV. Celoštátny zjazd Spolku Slovákov v Poľsku so znepokojením prijíma správy o obmedzovaní financovania národnostných menšín formou schvaľovania výšky podpory, ktorá nezohľadňuje rast životných nákladov a inflácie.

XV. Celoštátny zjazd Spolku Slovákov v Poľsku obracia pozornosť na nasledovné oblasti činnosti:

Delegáti počas zjazdovej diskusie

eprasa.pl 46097e7496

Ústredný výbor Spolku Slovákov v Poľsku	
čestný predseda	Jozef Čongva (delegát Obvodného výboru SSP na Spiši)
predseda	Dominik Surma (delegát MS SSP Krempachy)
podpredsedovia	Ján Bašisty (delegát MS SSP Jablonka) Agáta Jendžejčíková (delegátka MS SSP Nová Belá) Marián Smondek (delegát MS SSP Krakov)
generálny tajomník	Ľudomír Molitoris (delegát MS SSP Kacvín)
členovia predsedníctva	Lucián Bryja (delegát MS SSP Podvlk) Grażyna Falátová (delegátka MS SSP Veľká Lipnica) Mária Kačmarčíková (delegátka MS SSP Tribš) Halina Milaniaková (delegátka MS SSP Nedeca) Monika Pacigová (delegátka MS SSP Krempachy) Daniela Radecka (delegátka MS SSP Kacvín)
členovia	Žofia Fifanská (delegátka MS SSP Orávka) Anna Kalata-Kowalczyk (delegátka MS SSP Čierna Hora) Anna Krištofeková (delegátka MS SSP Krempachy) Kristína Krišíková (delegátka MS SSP Vyšné Lapše) Jozef Pleva (delegát MS SSP Fridman) Tomáš Wojtas (delegát MS SSP Jurgov)

Hlavná revízna komisia Spolku Slovákov v Poľsku	
predseda	Marek Bryja (delegát MS SSP Krempachy)
podpredsedníčka	Emília Nováková (delegátka MS SSP Jablonka)
členka	Alžbeta Górová (delegátka MS SSP Kacvín)

Hlavný čestný súd Spolku Slovákov v Poľsku	
predseda	Jozef Lorenc (delegát MS SSP Krempachy)
podpredsedníčka	Halina Milanová (delegátka MS SSP Čierna Hora)
tajomníčka	Eva Kačmarčíková (delegátka MS SSP Nová Belá)
členovia	Marta Kučkovičová (delegátka MS SSP Jablonka) Mária Jazovská (delegátka MS SSP Pekelník)

- na zvýšenú podporu a starostlivosť o činnosť tých folklórnych súborov a dychoviek, ktoré pôsobia pri Miestnych skupinách, vytvorenie speváckeho zboru v Jablonke a obnovenie činnosti folklórneho súboru,

- na zvýšenú starostlivosť o vyučovanie slovenského jazyka na jednotlivých základných školách na Spiši, vynaloženie úsilia, ktoré spôsobí pozastavenie poklesu počtu žiakov na vyučovaní slovenského jazyka na Orave a obnovenie vyučovania slovenského jazyka na Všeobecnovzdelávacom lýceu v Jablonke na Orave,

- na sústavnú starostlivosť, propagovanie a predplácanie krajanského časopisu Život.

Nové vedenie Spolku Slovákov v Poľsku

Nasledujúcim bodom programu boli voľby ústredných orgánov. Po podaní návrhov XV. Celoštátny zjazd rozhodol o novom predsedovi Spolku Slovákov v Poľsku, ktorým sa stal delegát MS SSP v Krempachoch Dominik Surma. Zároveň opätovne zvolil za generálneho tajomníka delegáta MS SSP v Kacvíne Ľudomíra Molitorisa. Prítomní vybrali tiež ďalších 15 členov Ústredného výboru, ako aj členov Hlavnej revíznej komisie a Hlavného čestného súdu, ktorí následne spomedzi seba zvolili postavenie v týchto orgánoch.

XV. Celoštátny zjazd ako najvyšší orgán SSP zároveň udelil titul čestného predsedu Spolku Slovákov v Poľsku odstupujúcemu predsedovi prof. zw. dr hab. Jozefovi Čongvovi, ktorý tento post zastával 30 rokov, od mimoriadneho zjazdu v roku 1996.

Delegáti tiež poďakovali za dlhoročnú neúnavnú činnosť čestným predsedom Obvodných výborov SSP na Spiši i na Orave Františkovi Mlynarčíkovi a Genovéve Prilinskej.

Na záver zaznela v rokovacej sále Centra slovenskej kultúry v Novej Belej slovenská hymnická pieseň *Kto za pravdu horí*.

Najvyšší orgán Spolku Slovákov v Poľsku tak symbolicky ukončil kadenciu predchádzajúceho výboru ocenením tých, ktorí desaťročia formovali život slovenskej komunity v Poľsku, s nádejou do budúcnosti a odhodlaním nového vedenia pokračovať v udržiavaní a rozvoji kultúrnych, vzdelávacích, hospodárskych i ďalších aktivít našej organizácie. Odchádzajúce generácie odovzdali svoje skúsenosti a hodnoty ďalším, čím XV. Celoštátny zjazd potvrdil kontinuitu tradície aj záväzok pokračovať v budovaní silnej a aktívnej slovenskej komunity v Poľsku. ■

Delegáti zo Spiša a Oravy

eprasa.pl 46097e7496

Horčičné zrnko

Pripravil:
Mons. prof. ThDr. Ján Duda, PhD.

Celkové uvedenie do tém nedieľ pôstneho obdobia

Nedeľné evanjelia pôstneho obdobia sú zoradené tak, aby tvorili určitý celok, resp. postupnosť, gradácia tém nášho vykúpenia, postupnosť pre pochopenie cesty Ježišovho utrpenia a cesty nášho vykúpenia.

Evanjelium prvej pôstnej nedele (22.2.) bolo o tom, že Ježiš podstúpil pokušenie (Mt 4,1-11), Evanjelium druhej pôstnej nedele je o premenení na hore Tábor (Mt 17,1-9), čím náš Pán pripravuje, aby sme nepodľahli skepse z jeho utrpenia. Evanjelium tretej pôstnej nedele je rozhovorom Ježiša so Samaritánkou o „živej vode". Živá voda je symbolom Božej milosti, ktorú nám Kristus získal svojim utrpením, smrťou a zmŕtvychvstaním. Ďalšie dve nedele už viac smerujú k zmŕtvychvstaniu Pána Ježiša: najprv je uzdravenie slepého od narodenia (štvrtá pôstna nedeľa) a potom vzkriesenie Lazára (piata pôstna nedeľa). Po piatej pôstnej nedeli vstupujeme kvetnou nedeľou do Veľkého týždňa a sústreďujeme sa už bezprostredne na udalosti okolo Ježiša: na kvetnú nedeľu zaznieva „hosanna", ale aj „ukrižuj ho". Ako málo si uvedomujeme, že oslava a utrpenie idú spolu aj našim životom. Vyvrcholením všetkého je veľkonočná nedeľa zmŕtvychvstania Pána.

Ešte jednu charakteristiku majú evanjelia pôstnych nedieľ: spravidla sú to dlhé texty a sú členené na dve časti: prvá časť je oznámenie skutku (napr. uzdravenie slepého, vzkriesenie Lazára...) a potom dlhá hádka, či to Ježiš urobil alebo neurobil. Hádky okolo Ježiša a jeho skutkov trvajú aj dnes. Aj dnes mu jedni veria, iní ho popierajú.

Tento ťah evanjelií pôstnych nedieľ narušujú dva sviatky, ktoré nepatria do pôstneho obdobia a sú to slávnosť sv. Jozefa (19.3.) a Zvestovania Pána (25.3.) Tieto nás vovádzajú do úplne iných udalostí duchovného života. Preto som ich zaradil na koniec zamyslení (Dodatok).

Premenenie Pána

1.3.2026 – Druhá pôstna nedeľa

Biblické súradnice: Gn 12,1-4; Ž 33; 2 Tim 1,8-10; Mt 17,1-9.

Uvedenie do nedeľného evanjelia: Ježiš vzal na horu apoštolov Petra, Jakuba a Jána a ukázal sa im v Božej sláve. Aby neklesli na duchu, až uvidia jeho utrpenie. Ale aj tak klesli na duchu, ale možno nie úplne.

Samaritánka pri Jakubovej studni

8.3.2026 – Tretia pôstna nedeľa

Biblické súradnice: Ex 17,3-7; Ž 95; Rim 5,1-2. 5-8; Jn 4,5-42.

Uvedenie do nedeľného evanjelia: Bez Krista nemôžeme vojsť do nebeského kráľovstva, bez priateľstva s ním, bez jeho prítomnosti v nás. V rozhovore Ježiša so Samaritánkou to symbolizuje „živá voda".

Slepý od narodenia

15.3.2026 – Štvrtá pôstna nedeľa (laetare)

Biblické súradnice: 1 Sam 16, 1. 6-7. 10-13; Ž 23; Ef 5,8-14; Jn 9,1-41.

Uvedenie do nedeľného evanjelia: Ježiš uzdravil slepého od narodenia. Uznal to slepý, priznali to jeho rodičia, hoci to vysvetliť nevedeli. Farizeji si nechceli pripustiť, žeby to mohol Ježiš urobiť. A pomáhali si aj urážkami a ponižovaním. Či to nie je tak aj dnes?

Vzkriesenie Lazára

22.3.2026 – Piata pôstna nedeľa

Biblické súradnice: Ez 37,12-14; Ž 130; Rim 1-2. 3-4. 5-7. 8; Jn 11,1-45.

Uvedenie do nedeľného evanjelia: V evanjeliu dnešnej nedele Ježiš „vrátil Lazára" do tohto pozemského života. Nie je to ešte dokonalé vzkriesenie, lebo Lazár opäť zomrel. Ale je to predzvesť „dokonalého vzkriesenia", ktoré nastalo na Veľkú noc, keď Boh vzkriesil Ježiša, ktorý už viac neumiera.

Pašie podľa Lukáša

29.3.2026 – Kvetná nedeľa

Biblické súradnice: Iz 50,4-7; Ž 22; Flp 2,6-11; Mt 26,14 – 27,66.

Uvedenie do nedeľného evanjelia: Ježišov život bol „hosanna", ale aj „ukrižuj ho". Aj náš život má udalosti, ktoré sú našou oslavou, ale aj udalosti, ktoré sú našim utrpením. Áno, takto kráčame našou pozemskou životnou púťou. Ale veríme, že kráčame k udalosti nášho vzkriesenia, k našej osobnej veľkej noci s Kristom.

Spravodlivý

Slávnosť sv. Jozefa – štvrtok 19.3.2026

Biblické súradnice: 2 Sam 7,4-5. 12-14. 16; Ž 89; Rim 4,13. 16-18. 22; Mt 1,16. 18-21. 24.

Uvedenie do sviatočného evanjelia: Svätého Jozefa nazývame „spravodlivým mužom". Neodvážim sa povedať, že ľudia sú spravodlivými alebo že svet je usporiadaný spravodlivo. Skôr si myslím, že nie je. Vo svätom písme je spravodlivým ten, kto je vnímavý na Božiu vôľu a plní ju. A tak môžeme aj my byť spravodlivými, ak sme nábožnými.

Anjel Pána

Streda 25.3.2026 - Zvestovanie Pána

Biblické súradnice: Iz 7,10-14; 8,10; Ž 40; Hebr 10,4-10; Lk 1,26-38.

Uvedenie do sviatočného evanjelia: Boh neoznamuje ani „veľké udalosti" osobne akoby to boli jeho rozkazy, úlohy, o ktorých sa nediskutuje, ale plní (ako na vojne) pod hrozbou trestu. Vždy ponecháva človeku slobodu, aby sme sa mohli rozhodnúť. ■

eprasa.pl 46097e7496

Noví členovia Obvodného výboru Spolku Slovákov na Orave

autor | Grażyna Falatová

Volebné obdobie na Orave ukončila obvodná volebná schôdza, ktorá sa uskutočnila v nedeľné poobedie 22. februára 2026 v klubovni SSP v Jablonke. Predchádzali jej voľby v jednotlivých miestnych skupinách na Orave. Nebolo to dlhé, ale veľmi intenzívne obdobie.

Na úvod všetkých zúčastnených privítal generálny tajomník ÚV Spolku Slovákov v Poľsku Ľudomír Molitoris. Zdôraznil, že by si prial, aby Obvodný výbor SSP na Orave aj naďalej pôsobil tak ako doposiaľ. Účasť na schôdzi bola takmer maximálna, zo 14. prihlásených delegátov bolo prítomných 12, čo znamenalo, že zúčastnení boli uznášania schopní.

Prvým bodom schôdze bola správa z činnosti OV SSP na Orave za uplynulé volebné obdobie 2021–2025, ktorú predniesla krajanka Božena Bryjová z Podvlku v mene svojej mamy predsedníčky Genovévy Prilinskej. Vo svojej rozsiahlej správe spomenula najmä aktivity, aké sú vyvíjané v Slovenskom dome v Podvlku, a to rôznorodé kultúrne podujatia, výstavy, tvorivé dielne, krajanské stretnutia, páračky či večierky na Mikuláša. Spomenula taktiež, že sa slovenčina aj naďalej vyučuje na Základnej škole č. 2 v Podvlku, avšak zaniklo vyučovanie na lýceu v Jablonke a na Základnej škole č. 4 vo Veľkej Lipnici, čo je škoda. Slovenský dom v Podvlku sa aktívne zapája do činnosti Spolku Slovákov s cieľom propagovať slovenčinu a slovenské zvyky. V tomto volebnom období sa odbavovala slovenská svätá omša len v Jablonke a tiež s mnohými ťažkosťami. Pri príležitosti kultúrnych podujatí organizovaných Spolkom boli slovenské bohoslužby aj v Podvlku. V Jablonke je vo výstavbe Centrum slovenskej kultúry hornej Oravy, na ktorého otvorenie veľmi čakajú Slováci na Orave. Každú stredu sa krajania majú možnosť stretávať v jablonskej klubovni. Oravský obvodný výbor spolupracuje s Odborom Matice slovenskej v Trstenej a v minulosti mal výbornú spoluprácu aj s Oravským kultúrnym strediskom. V súčasnosti je táto spolupráca na minimálnej úrovni. Na záver krajanka Bryjová poďakovala všetkým krajanom na Orave za vyvíjané aktivity a prejavovanú podporu. Prítomní delegáti udelili odstupujúcemu obvodnému výboru absolutórium. Nasledovala voľba nového výboru OV SSP na Orave. Prítomní delegáti udelili titul čestnej predsedníčky OV SSP na Orave krajanke dlhoročnej predsedníčke Genovéve Prilinskej.

Potom bol priestor na diskusiu, ktorej hlavnou témou sa stala otázka dokončenia výstavby Centra slovenskej kultúry hornej Oravy v Jablonke. Táto otázka je stále aktuálna. Diskusia sa týkala aj podpory v tejto veci vojta Gminy Jablonka Stanisława Kasprzaka. Rozprávalo sa aj samotnom stave vedených prác, kde už boli viaceré prevedené a ďalšie čakajú na realizáciu. Ďalej bol spomenutý nákup pozemku, ktorý je určený na vytvorenie cca 20 parkovacích miest pri slovenskom dome. Z dôležitých prác, ktoré tam boli prevedené v posledných mesiacoch je nádrž na vodu, prístupové cesty. Tento rok je plánované dokončenie elektrických rozvodov. Predseda MS SSP v Jablonke krajan Ján Bašisty poznamenal, že je potrebné myslieť aj na to ako zadovážiť v budúcnosti prostriedky na zamestnancov. Krajania z Oravy vyjadrovali svoje názory na to, aké aktivity nájdu svoje miesto v slovenskom dome. Podotkli, že je veľká potreba organizovania akcií pre mladých. Krajania vyzdvihli aj potrebu organizovať a vytvoriť niečo pre starších, napríklad – klub seniora a podobne. Chceli by tam mať stálu výstavu prác výtvarníčky Lýdie Mšalovej z Hornej Zubrice. Podľa nich, malo by v sebe obsahovať aj odkaz z minulosti prezentujúci krajanské osobnosti, ktoré po sebe zanechali stopy pre ďalšie generácie.

Na záver schôdze novozvoleným členom OV SSP na Orave pogratuloval podpredseda ÚV SSP J. Bašisty a generálny tajomník ÚV SSP Ľ. Molitoris. Za výbor poďakovala a vyjadrila nádej na prospešné a aktívne pôsobenie novozvolená predsedníčka OV SSP na Orave B. Bryjová. ■

Nový Obvodný výbor OV SSP na Orave

Čestná predsedníčka: Genovéva Prilinská
Predsedníčka: Božena Bryja
Podpredseda: Kazimír Jendraszczak
Tajomníčka: Žofia Fifanská
Pokladníčka: Mária Jazovská
Členovia: Zdzisław Kulawiak, Stanislava Okarmus, Augustína Łaciak, Emilia Nowak
Delegáti na XV. celoštátny zjazd SSP: Stanislava Okarmus, Zdzisław Kulawiak, Daniel Pezdek
Revízna komisia: Marta Kuczkowicz, Monika Szewczyk, Maria Basisty

eprasa.pl 46097e7496

Pripomenieme si v roku 2026 III.

autor | Milica Majeriková-Molitoris

150. VÝROČIE úmrtia vznešeného mecéna slovenského národa Tomáša Červeňa

Dňa **27. apríla 1876** zomrel v Banskej Bystrici Tomáš Červeň, výrazná osobnosť slovenského národného života, veľprepošt Banskobystrickej kapituly, zakladateľ a prvý pokladník Matice slovenskej, spoluzakladateľ Spolku svätého Vojtecha a jeden z najvýznamnejších mecénov slovenskej kultúry 19. storočia. Narodil sa 14. januára 1793 v **Chyžnom**, kde získal aj základné vzdelanie. Ľudovú školu navštevoval tiež v Trstenej, gymnázium v Bratislave a Veszpréme. Ďalej študoval filozofiu v Rábe a teológiu v Pešti i viedenskom Pázmáneu. Za kňaza bol vysvätený v roku 1816. Najskôr pôsobil v Banskej Bystrici ako biskupský tajomník, konzistoriálny radca a notár. Neskôr bol vymenovaný za kanonika, riaditeľa biskupskej kancelárie, titulárneho opáta a generálneho vikára. V roku 1865 ho pápež Pius IX. vymenoval za veľprepošta Banskobystrickej kapituly. Ako kňaz, vzdelanec a národovec sa aktívne zapájal do slovenského národného hnutia, podporoval rozvoj slovenského školstva, literatúry, umenia i vydávanie kníh a štedro pomáhal chudobným, študentom, vdovám a sirotám. Svojím životom, obetavosťou a finančnou podporou slovenských inštitúcií významne prispel k formovaniu moderného slovenského národa. V dejinách Slovákov zostáva zapísaný ako „vznešený mecén slovenského národa“ a príklad nezištnej služby národu.

Milodary na kat. gymn. v Nitre

Na katolícke gymnázium v Nitre od 15. jan. do 15. febr. t. r. nasledovné milodary došly: Bohuznámy, Nitra 10 000 kor., Vincent Bednárik, M. Údiča 1500, N. N., Nitra 4000, Farský úrad, Ludanice 1050, Farský úrad, Hava 705, Julius Gaudnik, D. Voderady 500, Matej Burlas, Krano n/K. 500, M. K., Nitra 500, Dr. Ján Rybárik, Nitra 500, Potravné Družstvo, Štiavnik 500, Jozef Pokorný, Dlhépole 300, Jozef Randík, Skalité 250, Anton Žídek, Podskalie 250, Farský úrad, V. Kostolany 256.50, Farský úrad, Nováky 220, Štefan Krautmann, Očadnica 250, Farský úrad, Dohňany 220, Jozef Bossányi, Nem. Právno 250, Deonotus, od Vážu 200, Správa r. k. školy, Nováky 200, Jozef Diera, Trenčín 200, Farský úrad, Beluša 200, Jozef Hollý, Žilina 200, Rudolf Lednický, Turná 200, Jozef Mittuch, H. Lefantovce 200, Farský úrad, Rybany 200, Štefan Szöllösy, Oponice 200, Imrich Karsay, Pognanice 200, Dr. Šimon Gallo, Košeca 200, Farský úrad, V. Rypňany 171.80, Farský úrad, V. Bytča 150, Farský úrad V. Divina 162.55, Farský úrad, Mor. Lieskové 105.60, Farský úrad, Dobrávoda 121, Farský úrad, Vajnory 155, Farský úrad, Horvátsky Grób 200, Alexander Laudon, V. Bytča 100, Farský úrad, Kúty 100, Andrej Zubrický, Moštenica 100, Vincent Hájek, Nováky 100, Anton Bérhelyi, Lutiša 100, Farský úrad, Brodno 84.40, Farský úrad, Stará Turá 74.50, Ján Svitek, St. Bystrica 50, Lad. Laco, Terchová 50, Jozef Steklač, Zlaté Moravce 50, Farský úrad, Očadnica 50, Farský úrad, Dežerice 50, Karol Rumpel, H. Vadičov 50, Ján

Andrej Zubrický podporoval rímskokatolícke slovenské gymnáziá

140. VÝROČIE zriadenia poštových úradov v Bukovine a Pekelníku

V roku **1886** boli v oravských obciach **Bukovina** a **Pekelník** zriadené poštové úrady, ktoré sa stali dôležitým medzníkom v rozvoji miestnej infraštruktúry a spojenia s okolitým svetom. Zavedenie poštových služieb uľahčilo úradnú i súkromnú korešpondenciu, podporilo kontakty a prispelo k rozvoju oboch obcí.

140. VÝROČIE narodenia slovenského kňaza Andreja Zubrického

Dňa **29. novembra 1886** sa narodil v **Dolnej Zubrici** slovenský kňaz Andrej Zubrický. Kňazskú vysviacku prijal 1. júla 1910 a následne pôsobil ako kaplán v Jastrabej, Tajove a Chrenovci. Počas prvej svetovej vojny bol od roku 1915 poľným kurátom. Po skončení vojny kaplánoval v Oslanoch a následne sa stal farárom v Moštenici. V roku 1935 odišiel z duchovnej správy a vrátil sa do nej až o osem rokov neskôr, keď prevzal správu farnosti v Prochoti, kde bol od roku 1944 aj farárom. Po skončení vojny pôsobil v rokoch 1945 – 1956 v Medzibrode a následne sa utiahol do Moštenice, kde je pochovaný. Počas života sa angažoval slovenskom národnom hnutí, v obciach, kde pôsobil podporoval vzdelanosť požičiavaním slovenských kníh a zároveň finančne podporoval rímskokatolícke slovenské gymnáziá v Kláštore pod Znievom či Nitre.

130. VÝROČIE narodenia slovenského kňaza Aldorfaia Benedeka

V roku **1896** sa vo **Vyšných Lapšoch** narodil regulárny kanonik premonštrátov Aldorfai Benedek. Už v mladom veku vstúpil do rehole a kňazskú vysviacku prijal v roku 1920 v Jasove. Bol doktorom filozofie a pôsobil ako regulárny kanonik premonštrátov. Od roku 1920 vyučoval ako profesor na gymnáziu vo Veľkom Varadíne (dnes Oradea v Rumunsku). Neskôr sa venoval pastoračnej činnosti v Košickej diecéze. Pre zhoršený zdravotný stav od roku 1945 pôsobil ako učiteľ na gymnáziu v Kežmarku. Zomrel 16. decembra 1990 v Kežmarku, kde je aj pochovaný.

Hrob Aldorfaia Benedeka v Kežmarku

eprasa.pl 46097e7496

1876

150. VÝROČIE skonštruovania prvého telefónu

Pred 150-tými rokmi bol skonštruovaný prvý funkčný telefón, čím sa začala nová éra v dejinách komunikácie. Jeho autorom bol americký vynálezca Alexander Graham Bell, ktorý 7. marca **1876** získal patent na zariadenie umožňujúce prenos ľudského hlasu na diaľku pomocou elektrických signálov. Vynález telefónu zásadne zmenil spôsob dorozumievania medzi ľuďmi, urýchlil šírenie informácií a významne ovplyvnil rozvoj hospodárstva, vedy i každodenného života. Tento technický prelom sa stal jedným zo základných pilierov moderného sveta a globálnej komunikácie.

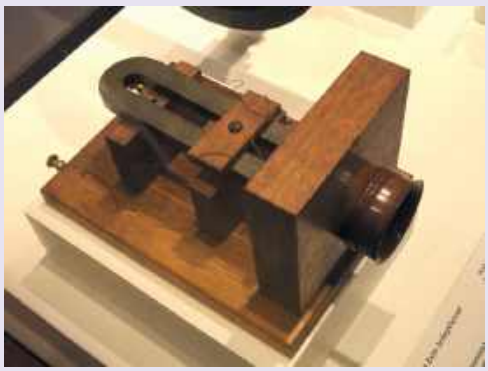

Telefón Alexandra Grahama Bella

140. VÝROČIE dohody Podvlčanov, Sŕňanov a Harkabúzanov

V minulosti sa na výchove, vzdelávaní i duchovnom živote obcí hornej Oravy do značnej miery podieľalo aj miestne obyvateľstvo, ktoré materiálne zaobstarávalo chod inštitúcií zabezpečujúcich tento rozmer spoločenského života. Keďže obec nebola vždy schopná to samostatne zabezpečiť, dochádzalo za týmto účelom k spájaniu niekoľkých dedín. Príkladom toho je dohoda *z* **29. mája 1886**, ktorú uzavreli obyvatelia obcí **Podvlk**, **Sŕnie** a **Harkabúz**, o spoločnom úsilí pri údržbe kostola, fary a domu učiteľa. Náklady spojené s touto údržbou si rozdelili tak, že Podvlk zabezpečil 60%, Sŕnie 25% a Harkabúz 15%.

Kostol v Podvlku spoločne udržiavali Podvlčania, Harkabúzania i Sŕňania

1886

140. VÝROČIE narodenia slovenského publicistu, biskupského tajomníka a kanonika Ignáca Paňáka

Dňa **9. decembra 1886** sa narodil v **Jablonke** tajomník biskupského úradu, sídelný kanonik a publicista Ignác Paňák. Ordinovaný za kňaza bol 2. januára 1910 a následne kaplánoval v Hruštíne, Veličnej, **Dolnej Lipnici**, **Hornej Zubrici**, **Orávke**, Zázrivej a Markušovciach. Ako farár pôsobil v Oravskej Lesnej. Podporoval slovenské národné hnutie a po skončení prvej svetovej vojny sa aktívne zapojil do budovania nového česko-slovenského štátu. Bol jedným zo zakladateľov slovenskej katolíckej kníhtlačiarne Lev a členom Ľudovej strany. V roku 1919 sa stal tajomníkom biskupského úradu v Spišskej kapitule a o štyri roky neskôr sídelným kanonikom v Spišskej kapitule. Bol taktiež literárne činný, pravidelne prispieval do *Svätej rodiny*, *Kráľovnej svätého Ruženca*, svätovojtešských kalendárov i *Slováka*. Publikoval tiež pod pseudonymom Podbabiagurský. Zomrel 22. apríla 1959 v Spišskej Kapitule.

1896

130. VÝROČIE žiadosti o postavenie slovenskej školy v Kacvíne

Koncom 19. storočia prebiehalo vyučovanie vo viacerých zamagurských obciach ešte v provizórnych podmienkach. Školy boli často v malých, tmavých a nevyhovujúcich budovách. Preto sa **1. júla 1896** slovenský kňaz pôsobiaci v Kacvíne, rodák z neďalekej obce **Nedeca**, Ján Ceperik obrátil na Spišskú diecézu so žiadosťou o postavenie novej školskej budovy pre rímsko-katolícku ľudovú školu. V tejto škole sa, napriek silnejúcej maďarizácii, vyučovalo aj v slovenskom jazyku, a to až do pripojenia **Kacvína** k Poľsku v roku 1920. Rok začatia výstavby novej školy sa nachádzal na vstupnom portáli budovy, z ktorej bol počas rekonštrukcie odstránený.

Rok začatia výstavby kacvínskej školy na vstupnom portáli

eprasa.pl 46097e7496

Prinášame Vám príspevky zo zjazdovej diskusie tých delegátov, ktorí súhlasili s ich publikáciou.

Dominik Surma

delegát MS SSP v Krempachoch

Vážené delegátky, vážení delegáti,

na budúci rok uplynie 80 rokov od času, keď vznikla v Poľsku organizácia, ktorá by reprezentovala a hájila záujmy Slovákov v Poľsku – Združenie Slovákov. Za tie roky sa v nej vystriedali skoro tri generácie krajaniek a krajanov, ktorí svojou postavou, svojou prácou a angažovanosťou nielen svedčili o prítomnosti Slovákov v Poľsku, ale sa snažili o zachovanie kultúrneho dedičstva našich predkov. Spolok Slovákov prešiel neľahkou cestou od aktívnej až búrlivej činnosti v päťdesiatych rokoch až po fasádovú činnosť v šesťdesiatych a sedemdesiatych rokoch, kedy bola uviazaná na šnúrku ministerstva vnútra a strany. Opäť ožila, keď prišli do Spolku absolventi slovenských škôl a keď Spolok získal budovu a vybudoval tlačiareň, podarilo sa dokonca posielať pracovníkov na Slovensko, organizovať výlety, pobyty v škole v prírode pre žiakov, ktorí sa učili slovenský jazyk. Podarilo sa vybudovať dva kultúrne domy, a každoročne organizovať stále kultúrne podujatia. Najväčším našim úspechom je ale vydávanie časopisu Život, ktorý je kronikou nášho úsilia o zachovanie dedičstva našich predkov. Cenná je aj vydavateľská činnosť, najmä pokiaľ ide o historické materiály týkajúce sa Spiša a Oravy.

Jednako ale, ako sami badáte, ubúda nás. Stále menej krajanov sa angažuje v práci Spolku a zúčastňuje spolkových aktivít. Nedostatočná je predovšetkým národná výchova v rodinách. Dieťa od najmladších rokov je poddávané poľskej vlasteneckej výchove. Už v škôlke sa učí recitovať Kto si ty? Poliak malý. Učí sa spievať poľské piesne, pozerá poľské rozprávky, sleduje poľskú televíziu. Potom v škole poľská vlastenecká výchova pokračuje na hodinách dejepisu, výročných akadémiách, na hodinách náboženstva učí sa poľské modlitby, číta poľské povinné čítanie a tak ďalej. V mladých rodinách (často miešaných) sa už nerozpráva nárečím, ale po poľsky. Pridajme k tomu internet, spoločenské média a dostaneme obraz kompletného Spišiaka, ale nie Slováka. A v Poľsku už žijeme sto rokov.

Čo teda môžeme urobiť pre zastavenie tohto trendu? Predovšetkým zapísať deti na vyučovanie slovenčiny. Doma naučiť dieťa modliť sa po slovensky, spievať mu slovenské piesne, opakovať slovenské riekanky a púšťať mu slovenské rozprávky, hovoriť o dejinách i tu je práve úloha pre starých rodičov, ktorými sme tuná vo väčšine.

Nebudem hovoriť o všetkých aspektoch a problémoch, ale nedá mi nespomenúť ešte jeden. A to malý záujem Slovenska o nás a naše problémy. Bol v Krakove Generálny konzulát SR, ktorý mal byť nápomocný predovšetkým slovenskej národnostnej menšine. No namiesto pomoci, najmä v posledných rokoch jeho činnosti, bolo osočovanie, útoky na vedenie a zvrat k tzv. novej slovenskej diaspóre. Zo Slovenska tá pomoc je len vo forme grantov, napr. na výlety, workshopy a pod. Nie všetci jednako vedia ich písať.

Nakoniec chcel by som poďakovať Vám všetkým za Vašu prácu, aktivitu, angažovanosť a svedectvo našej prítomnosti v Poľsku. Držme sa spolu, neškriepme sa a nehádajme, lebo v jednote a svornosti je sila ako nám odkázal Svätopluk v podaní O troch prútoch.

Mária Kačmarčíková

delegátka MS SSP v Tribši

Vážené delegátky, vážení delegáti, vážené predsedníctvo XV. celoštátneho zjazdu Spolku Slovákov v Poľsku, milé krajanky a milí krajania zo Spiša, Oravy a z Krakova,

chcela by som poďakovať celému ustupujúcemu Ústrednému výboru Spolku Slovákov v Poľsku za prácu, ktorú vykonal v medzi zjazdovom období. Ďakujem predsedovi Spolku prof. Jozefovi Čongvovi, generálnemu tajomníkovi ÚV SSP Ľudomírovi Molitorisovi, ako aj obvodným predsedom na Orave a Spiši – Genovéve Prilinskej a Františkovi Mlynarčíkovi – za dobrú prácu a spoluprácu. Ďakujem vám, že ste boli nápomocní a vždy ste sa snažili vychádzať nám v ústrety.

Uplynulé volebné obdobie hodnotím vcelku pozitívne. Vďaka vedeniu Spolku sa uskutočňovali aktivity vo viacerých oblastiach a mala som možnosť zúčastniť sa rôznych podujatí a zájazdov. K hlavným podujatiam v rámci kultúrnej činnosti Spolku patria napríklad folklórna prehliadka Fašiangy – Ostatki, Deň slovenskej poézie a prózy Františka Kolkoviča, vedomostná súťaž o Slovensku „Poznaj Slovensko – vlasť svojich predkov“, Dni slovenskej kultúry v Malopoľsku na Spiši, Orave a v Krakove či Prehliadka krajanských dychoviek.

Dôležitá je aj podpora činnosti krajanských súborov, dychoviek a klubovní, práca v prospech školských vecí, aktivity so žiakmi, výlety na Slovensko, tábory, súťaže, kurzy pre učiteľov, zabezpečovanie kníh a mnohé ďalšie aktivity. K rozsiahlej činnosti Spolku patrí aj jeho vydavateľská činnosť. Pre nás je mimoriadne dôležitý časopis Život, ktorý

eprasa.pl 46097e7496

vychádza od roku 1958. Je to najkrajší časopis na svete a naďalej plní svoje poslanie, čo najvýstižnejšie vyjadruje heslo: *Život s krajanmi – krajania so Životom*. Na tomto mieste by som chcela poďakovať za doterajšiu prácu šéfredaktorke Agáte Jendžejčíkovej, redaktorkám Milici Majerikovej-Molitoris a Grażyne Falatovej, ako aj všetkým dopisovateľom.

Poďakovanie patrí aj všetkým krajankám a krajanom zo Spiša, Oravy a Krakova, ktorí sa podieľali na činnosti Spolku v uplynulom volebnom období. Som pevne presvedčená, že aj po tomto zjazde sa budeme naďalej rozvíjať, spolupracovať a propagovať slovenskosť v Poľsku i v celom slovenskom zahraničí. Prajem vám úspešný priebeh rokovaní.

Agáta Jendžejčíková

delegátka MS SP v Novej Belej

Vážené predsedníctvo XV. celoštátneho zjazdu Spolku Slovákov v Poľsku, vážené delegátky a delegáti,

v uplynulom volebnom období sa redakcia časopisu Život snažila napĺňať svoje poslanie prinášaním informácií z krajanského prostredia, zo Slovenska, ako aj o dôležitých dejinných udalostiach, ktoré priamo ovplyvnili život slovenskej menšiny v Poľsku. K dnešnému dňu bolo vydaných 811 čísiel časopisu a to v priebehu 68 rokov. Časopis vychádza každý mesiac v náklade 1900 kusov a je zasielaný do rôznych regiónov krajiny, ale aj do Európy a zámoria.

Redakcia sa zároveň podieľala na príprave kultúrnych podujatí a súťaží pre deti. Podporuje vyučovanie slovenského jazyka na školách prostredníctvom publikovania pomocných materiálov, z ktorých neskôr vďaka projektom vznikli ucelené publikácie, napríklad slovenská abeceda, či vybrané slová. Snažíme sa tiež zabezpečovať pre detské súťaže krásne vydané slovenské detské knihy, aby sme u najmladších podporili záujem o čítanie.

Redakciou Života organizovaná výtvarná súťaž Ludwika Korkoša, ktorá sa v posledných rokoch koná v spolupráci so Slovenským inštitútom vo Varšave, prináša témy spojené so slovenským prostredím. Je určená všetkým žiakom základných škôl na Spiši a Orave. Už dlhší čas sa snažíme o to, aby bola naša súťaž zaradená do zoznamu krajskej školskej správy, vďaka čomu by jej laureáti mohli získať dodatočné body nápomocné pri uchádzaní sa o štúdium na stredných školách.

S každým rokom rastú aj nároky na kvalitu práce redakčného kolektívu. Redakcia sa preto snaží modernizovať pracovné postupy a byť v stálom kontakte s čitateľmi. Redaktorky pravidelne navštevujú krajanov, rozprávajú sa s nimi, podporujú ich národné povedomie a pocit spolupatričnosti so slovenským dianím. Zaujímajú sa o vyučovanie slovenského jazyka na školách, o dianie v klubovniach, propagujú lásku k rodnej reči, ľudovým tradíciám a výtvarnému umeniu. Zároveň povzbudzujú mladú generáciu k zachovávaniu starootcovského dedičstva a k aktívnej účasti na krajanskom živote.

Na začiatku uplynulého volebného obdobia pracovala redakcia v päťčlennom zložení. V predchádzajúcich rokoch sa objavila požiadavka vytvorenia pobočky redakcie na Orave, ktorú sa podarilo naplniť od augusta 2019, odkedy tam pôsobí terénna redaktorka. Na Spiši síce bolo pracovisko redakcie aj terénna redaktorka, avšak od augusta 2021 už táto pozícia nie je obsadená. V súčasnosti v redakcii pracujú tri osoby.

Pred nami stoja mnohé výzvy spojené s modernými médiami a všeobecným procesom digitalizácie. Je potrebné vychádzať v ústrety týmto požiadavkám a zabezpečiť rýchly prenos informácií. Preto od marca 2024 funguje webová stránka časopisu Život www.zivot.pl, kde je možné časopis priamo predplatiť a zároveň si prečítať publikované články. Hlavnou redaktorkou stránky je redaktorka Milica Majeriková-Molitoris, ktorá je iniciátorkou aj autorkou tohto projektu.

Doručovanie Života k čitateľom sa uskutočňuje vďaka ústretovosti krajanov – doručovateľov v jednotlivých obciach na Spiši a Orave. Dovoz časopisu do terénu zabezpečuje generálny tajomník ÚV SSP Ľ. Molitoris. Pomoc pri kolportovaní Života poskytujú aj podpredsedovia Spolku Dominik Surma a Jozef Majerčak. Vyjadrujem poďakovanie všetkým, ktorí prispievajú k tomu, aby písané slovenské slovo mohlo pravidelne každý mesiac prichádzať do krajanských domácností na Spiši a Orave, ktoré oň prejavujú záujem.

Chod redakcie po ekonomicko-organizačnej stránke zabezpečuje Ústredný výbor SSP. Čiastočne je financovanie realizované z grantov získavaných z Ministerstva vnútra a administratívy Poľskej republiky v rámci podpory národnostných menšín. Na menšie projekty získavame prostriedky napríklad z Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí.

Vážené delegátky a delegáti, dôležitou súčasťou nášho záujmu je aj zachovanie historickej pamäti. Sme práve v Novej Belej, kde sa snažíme udržiavať spomienku najmä na štyroch krajanov – Jána Kraka, Jozefa Chalupku, Jána Lapšanského a Jána Ščureka, pre ktorých sa príslušnosť k slovenskej národnosti stala osudnou a pripravila ich o život. Dňa 16. apríla tohto roku si pripomenieme 80. výročie ich zavraždenia.

Druhým miestom pamäti je vlani odhalená pamätná tabuľa biskupovi Dominikovi Kalatovi na Centre slovenskej kultúry. Sú to pre nás v istom zmysle orientačné body, ktoré nám pripomínajú, odkiaľ pochádzame a kam smerujeme. Nezabúdajme na to, aj keď budeme ďaleko od svojho rodiska.

eprasa.pl 46097e7496

Marián Smondek

delegát MS SSP v Krakove

Drahí krajania, všetci tu prítomní,

som rád, že vás tu vidím v takom hojnom počte aj po desiatich rokoch, odkedy nepracujem v Spolku. Naďalej však pôsobím ako predseda Miestnej skupiny Spolku Slovákov v Krakove a skúsim sa vám prihovoriť tak trochu ako medzičlánok medzi krajanskou komunitou, s ktorou prežívam všetky radosti aj strasti už skoro 20 rokov a zároveň aj ako človek, ktorý má slovenskú štátnu príslušnosť, ktorý prišiel zo Slovenska a ktorý prišiel ako cudzí človek medzi vás.

Plne súhlasím s tým, čo tu povedal pán Dominik Surma a Marek Bryja, že rodina je najdôležitejšia. Bez rodiny nedokážete odovzdať národné povedomie ďalej. Žiaľ je tam konkurenčné prostredie v škole. Základom každého školského systému, či slovenského, poľského, maďarského, amerického, je vychovať príslušníka danej krajiny. Takže poľský školský systém je nastavený na to, aby vychoval dobrého Poliaka a výnimky sú nie vždy milo videné. Ako spomínal pán Molitoris, školy dostávajú subvencie, žiaľ, je to riešené tak, že štát dá a samospráva si s tým môže robiť, čo chce. Mnohí z vás ani neviete, že vaše dieťa dostáva štátny príspevok, lebo to skončilo v gmine a tá to neposunula na školu.

Problém je tiež v rovesníkoch. Ja ako otec dvoch detí, to teraz vnímam úplne inak, ako keď som bol redaktorom, lebo sám vidím, aký je negatívny vplyv rovesníkov na to, aby udržať národné povedomie svojich detí. Moje deti chodia do medzinárodnej školy, ale slovenský jazyk, ktorý ovládajú, tam nie je propagovaný. Je tam najviac Ukrajincov, takže všade vidno ukrajinský jazyk. Obdivujem vás, už ako rodič, že dokážete osloviť svoje deti a uchovať v nich aspoň ako-také národné povedomie, lebo viem si to predstaviť, aké je to náročné v poľskej škole, kde sa presadzuje poľský národný záujem.

Ďalším problémom je slabá podpora zo strany slovenského veľvyslanectva. Je to evidentné. Tak ako tu už bolo povedané, keď generálny konzulát v Krakove bol zrušený, nevieme kvôli čomu, lebo sa to zbehlo spolu s tým, že na Slovensku vytvorili goralskú menšinu. Takže Slovenská republika nám vlastne dala facku z dvoch strán. Vytvorili namiesto generálneho konzulátu honorárny generálny konzulát, kde môžem konštatovať, ako súdny prekladateľ a tlmočník, ktorý má pravidelný kontakt s problematickými vecami slovenských občanov, nevybavíte nič. Iná vec je, že honorárny generálny konzulát nemá pod svojou záštitou Tatranský a Novotarský okres, takže sa naň vôbec nemusíte obracať. Teda úradom, ktorý zastrešuje krajanov a na ktorý by ste sa mohli obrátiť, je zastupiteľský úrad Slovenskej republiky vo Varšave. Lenže zastupiteľský úrad vo Varšave je odtiaľto 400 kilometrov. Ako často sem prichádza akýkoľvek zástupca tohto zastupiteľského úradu? Hádam tu bol raz. Keď som sa snažil rozprávať s nimi o goralskej národnosti, nechápali. Upozorňoval som pritom na to už od roku 2004, kedy bolo podpísané memorandum medzi Towarzystwom Przyjaciół Orawy, Związkiem Podhalan, Polskim Spiszem a Towarzystwem Historycznym w Nowym Targu, kde sa dohodli, že budú polonizovať goralov bývajúcich aj poza hranicami Poľskej republiky. Avšak slovenskí diplomati akokeby nechápali závažnosť situácie. Zvyčajne prídu na diplomatickú misiu na štyri roky, nevyznajú sa v problémoch a keď im to aj vysvetlíte, tak tomu neveria.

Spiš a Orava je pre zastupiteľský úrad vo Varšave ďaleko a nie je z ich strany ani živý záujem. Nie sú to tie kontakty, aké boli medzi generálnym konzulátom a krajanmi. Aj Ústredný výbor, keď sa snaží čokoľvek vybaviť, málokedy s čímkoľvek uspeje. Bolo by dobre nadviazať akýkoľvek zmysluplný kontakt so zastupiteľským úradom, lebo zatiaľ z ich strany nie je žiadna podpora. Možno na papieri je, ale praktické dopady nie sú žiadne.

Tretí problematický bod sa týka Miestnej skupiny Spolku Slovákov v Krakove, kde sa vytvorila komunita Slovákov – ekonomických imigrantov, ktorí prišli do Krakova za prácou, keďže tam bola rozsiahla ponuka práce so slovenským jazykom, vďaka čomu prišiel dostatočný počet mladých Slovákov zo Slovenska. Je obrovský problém prepojiť krajanskú komunitu s touto komunitou, ktorá vznikla v Krakove. Jednak je to ekonomická migrácia, no aktuálny trend je taký, že tie kancelárie pomaly, ale isto zanikajú, tak sa obávam, že aj táto slovenská migrácia môže zaniknúť alebo sa výrazne obmedzí. Druhá vec je, že títo Slováci nemajú absolútne záujem o históriu autochtónnych Slovákov, ktorí žijú na Orave a na Spiši. Pre nich je to absolútne cudzia téma a nedá sa ich osloviť. Preto dávam otázku do pléna, nie na okamžitú odpoveď, ale na zamyslenie, ako osloviť túto komunitu, aby ich vzťah nebol negatívny alebo aspoň neutrálny.

Ešte mám otázku na Ústredný výbor. Som si plne vedomý toho, že robí viac ako je niekedy doslova a do písmena možné na udržanie slovenského povedomia v Poľsku, čo sa týka otázok kultúrnych, školských. A tiež si uvedomujem, že z akejkoľvek strany sú nám hádzané polená pod nohy. Žiaľ, je to o ľuďoch. Inštitúcie by mali medzi sebou spolupracovať, ale tak ako bolo povedané vo veci Jablonky, bolo už kvantum rozsudkov, ktoré priznali pravdu Spolku a Ministerstvo je naďalej negatívne nastavené, naďalej sa domáha svojej pravdy a nevieme dokedy to bude trvať. Obdivujem v tomto pána Molitorisa, že on to dokáže, že dokáže stále jednať s tými ľuďmi, ktorí sú zadubení vo svojich názoroch, ktorí sa ich držia rukami, nohami a niekedy aj protiprávne a on stále bojuje, stále vysvetľuje, stále to napáda – sú to veľmi nepríjemné veci tieto súdy – a má túto vytrvalosť.

Na druhej strane si však uvedomujem, že dochádza k generačnej výmene medzi krajanmi, čo je úplne prirodzené, lebo už len málo spomedzi tých, ktorí zakladali Spolok, sú dnes medzi nami. Dá sa to spočítať na prstoch jednej ruky.

eprasa.pl 46097e7496

Mám takú prosbu. Viem, že je to problém, lebo sa to viaže s financiami, ale ak má dôjsť k generačnej výmene aj na úrovni riadiacich orgánov, bolo by potrebné, aby aspoň ešte jedna osoba bola zamestnaná v Spolku, ktorá by sa pomaly, ale isto zaúčala do problematiky, lebo neviem, či by sa našiel niekto aspoň trochu zorientovaný v práci Ústredného výboru. Je to žiadosť na vás krajanov a na Ústredný výbor, aby sa v tejto veci niečo urobilo. Na vás, lebo vždy je lepšie videné, aj zo strany úradov, keď tieto funkcie zastáva niekto z vás, ktorí ste sa narodili v Poľsku.

Ľudomír Molitoris

delegát MS SSP v Kacvíne

Vážení krajania, vážený pán predsedajúci,

veľmi pekne ďakujem za slová uznania. Robíme všetko preto, aby sme povzniesli našu spoločnosť na tú úroveň, aby sme boli rovnocennou spoločnosťou iným krajanským spolkom, ako aj iným kultúrnym inštitúciám.

Keď ide o otázku školstva, darmo poukazujeme na problémy, keď peniaze idú na gminy. Odtiaľ by mali byť financované aj rôzne mimoškolské aktivity. Robíme ich však my. My vlastne nahradzujeme gminu a štát, ale z vlastných prostriedkov, ktoré zvyčajne získame z grantov. Niekedy sme ich získavali aj z Ministerstva školstva, teraz projekty pre menšiny zrušili. Keď sa nám podarí vytrhnúť akýsi groš, vždy na koniec roka v decembri, tak vydáme aspoň nejakú príručku, nakoľko sa to za dva týždne dá. Aj tento rok sme mali 18 dní. Možno to robíme trochu prirýchlo, ale snažíme sa využiť každú možnosť.

Keď ide o metodikov, táto otázka prešla pod vojvodskú samosprávu. A čo urobili? Slovenského metodika okamžite zrušili. Hoc by mal byť. Podobná situácia je s učebnicami. Keď ministerstvo školstva podpísalo s katolíckou univerzitou v Lubline zmluvu na prípravu učebníc pre ukrajinské deti, ja som žiadal, aby podpísali rovnakú zmluvu s nami. Odmietli sa vôbec vyjadriť. I keď sme získali podporu niektorých poľských poslancov, vec sa nepohla, slovenskí diplomati ani neintervenovali. Nerozumiem veľvyslanectvu, ktoré žiadame, aby nám pomohlo, aby sa pýtalo, prečo Poľsko, keď dá na slovenské školstvo len cca 200 000, vykazuje do Rady Európy, že dalo 1 800 000? Alebo, že na Jablonku nám dali dotáciu aj v roku 2022, keď nám ju nedali. A že aj to, čo nám dali, nám chcú zobrať...

My vieme, že by sme v Ústrednom výbore mali mať ešte jednu osobu, ako sme mali kedysi – vedúceho odboru kultúry, lenže vtedy bolo rozrátavanie také, že z každého grantu sme mali 25% tzv. nezúčtovateľných nákladov. Tie sme mohli venovať na pracovníka. Momentálne máme v Ústrednom výbore len na jeden úväzok sekretárky a pokladníčky a tri štvrtiny úväzku na účtovníčku. A to je všetko. Ostatné náklady idú z vlastných zdrojov a nikoho nezaujíma, či na to máme.

Veľkou podporou bola pre nás tlačiareň. No prišla pandémia a knihy sa prestali vyrábať, niektorí autori dokonca zomreli. Museli sme prepustiť pracovníkov. Ďalší problém je, že knihy sa prestávajú čítať a časť obsahov sa prenáša do virtuálneho sveta. Pomaličky však získavame nových klientov, poctivou prácou a obrazom našej firmy, že zákazník bude obslúžený so všetkým servisom od začiatku do konca. Naše knihy sú na veľmi dobrej úrovni a robíme tak dobré meno nielen Spolku, ale aj Slovákom ako takým.

Ďalší problém, ktorý čaká nielen nás, ale aj ostatné národnostné menšiny, je nenavyšovanie financovania aspoň o infláciu. Ak poľskému kultúrnemu domu stúpajú náklady, má na ďalší rok zvýšené financovanie. Ak stúpajú náklady nám, financovanie ostáva rovnaké alebo sa niekedy dokonca znižuje. Ak by sme odmietli podpísať takéto zmluvy, nedostali by sme nič. A teraz je na nás, či prijímať záväzky, keď predmetné financovanie často nepokrýva ani polovicu nákladov? A potom dochádza k situáciám, keď najmenšia prekážka, ako v prípade Jablonky, môže spôsobiť obrovské problémy. Ministerstvo nám má pritom pomáhať, má robiť proaktívnu politiku. Samo by malo budovať domy kultúry pre menšiny. Ale nie je to tak. My ak do siedmich dní neodpíšeme na akýkoľvek nezmyselný mail, tak nám idú zobrať dotáciu. Niekedy ide o nezmysly, ktoré vám ale zaberú množstvo času, a často aj o náročné odborné veci, na ktoré oni majú celé právnické oddelenia. Aj kvôli tomu, ale aj preto, aby sa zachovávala kontinuita a spolková pamäť, by bolo dobré zamestnať ešte jednu osobu a budeme sa snažiť vytvoriť miesto pre takéhoto pracovníka.

Čo sa týka Slovákov zo Slovenska, vždy sme boli voči nim ústretoví a snažili sme sa ich zapojiť so spolkovej činnosti a dodnes viacerí s nami spolupracujú. Či už tu prítomný predseda MS SSP, moja manželka, nová obvodná predsedníčka OV SSP na Spiši, predsedníčka MS SSP vo Vyšných Lapšoch a ďalší. Avšak cca pred tromi rokmi nás začal jeden občan Slovenskej republiky napádať, nahovoril ďalších a prišli nám vulgárne nadávať pod okná, začali proti nám vypisovať po sociálnych sieťach, ukradli mi fotku a prilepili k nejakým extrémistom, a rôzne iné fotky i hlúpe komentáre prilepovali k našim podujatiam. Nakoniec sa sám pochválil, že to objednali u neho slovenskí diplomati.

My však máme vždy zásadne pozitívny vzťah ku každému, kto je Slovák, kto príde zo Slovenska, a nakoniec všetkým tým ľuďom aj pomáhame, ako súdni prekladatelia. Nikomu sme nikdy nehovorili, že kto prišiel je iný. Všetci sme Slováci a my sme členská organizácia. Každý kto sa prihlási a súhlasí s našimi stanovami sa môže zapojiť. A z akej je emigračnej vlny nás nezaujíma. My chceme totiž realizovať náš program – podporovať slovenskosť a vytvárať pozitívny obraz Slovenska v Poľsku. ■

eprasa.pl 46097e7496

Jar zavítala do Slovenského domu v Kacvíne

autor | Agáta Jendžejčíková
foto | Daniela Radecka

Jarné slniečko už ovlažuje svojím teplom prírodu a okolie okolo nás sa prebúdza zo zimného spánku. Dni sú dlhšie, teplejšie a spolu s tým sa i v ľuďoch rodí potreba vyjsť do prírody, na prechádzku, či sa aspoň trochu zohriať na priedomí v slnečných lúčoch. V tejto veselšej nálade sa niesli aj tvorivé dielne v Slovenskom dome v Kacvíne.

V rámci nich sa deti pustili do tvorby jarných ozdôb. Popritom si overili aj svoje krajčírske schopnosti a prípadne nadanie pre toto povolanie. Jedným sa to páčilo viac, iným trochu menej, ale predsa pre budúcnosť sa im zíde vedieť ako navliecť nitku do ihly a zošiť niečo základným ručným stehom. Vyhotovili si malé zvieratká, ktoré vyzdobili trblietavými goralkami rôzneho druhu a tvaru. Boli medzi nimi kačiatka, ovečky, zajace, sovy, psíci a ďalší miláčikovia. Pripravili aj krásne papierové srdcia v dúhovom sfarbení, ktoré zdobia ich novú miestnosť, kde sa konajú dielne. Ďalšou zaujímavou aktivitou bol multimediálny projekt, v rámci ktorého úlohou detí boli prechádzky po obci a hľadanie znakov jari, ich odfotenie a príprava z nich krátkej multimediálnej prezentácie. Mladšie deti mohli kresliť obrázky z toho čo objavili na cestách po obci. Deťom sa takýto druh dielní veľmi páčil, zažili veľa radosti a prišli s mnohými informáciami. Našli prvé jarné kvetinky, pučacie stromy, kríky a pod. Popri celej jarnej kráse sa však našli i škvrny na obrázkoch, pretože jar a teplé slnko odhalili aj mnohé odpadky pohodené v chotári obce. Účastníci dielní konštatovali, že je smutné, že takto sa povaľujú odpadky v chotári ich obce, pričom predsa každá domácnosť platí poplatky za odpadky a odovzdáva ich do zberu práve kvôli tomu, aby neboli vyhadzované hocikde. Prvé jarné prechádzky už boli a aj s témou jari sa deti popasovali. Teraz netrpezlivo čakajú na ďalšie aktivity, ktoré čo nevidieť ich opäť pohltia do práce v Slovenskom dome v Kacvíne, na čo sa už veľmi tešia. ■

Kúzelný svet starých rodičov

autor | Agáta Jendžejčíková

foto | Paulina Zarębczan

Kto z nás sa neraz neponorí do sveta spomienok, kde nachádza pekné chvíle strávené v kruhu svojich starých rodičov. Táto spomienka hreje pri srdci i po rokoch, keď už ich niet vedľa nás. O kúzelnom svete svojich starých rodičov sa rozprávali účastníci tvorivých dielní v Centre slovenskej kultúry v Novej Belej, kde aj pre nich pripravovali darčeky. Síce sviatok majú v januári, ale nemali by sme na ich zabúdať po celý rok.

Účastníci dielní s ochotou rozprávali o svojich starých rodičoch, o ich prítomnosti v ich životoch, múdrych radách, spoločne trávenom čase a darčekoch, ktoré vždy vyčarujú úsmev na detskej tvári, pričom nemusia byť honosné, lebo sú venované z úprimnej lásky a priateľskej náklonnosti. Mnohé deti sa tešia práve na chvíle v spoločnosti starých rodičov, pretože pri nich je svet krajší, veselší a obohatený o mnohé zaujímavé príbehy. Nejedenkrát tie rozprávania zostávajú zdrojom poznania minulosti. Ako povedali účastníci dielní, babka a dedko si vždy nájdu pre nich čas, vypočujú ich, podporia v starostiach, poradia, pomôžu pri úlohách a majú viac času ako zaneprázdnení rodičia. Naučia ich básničky, pesničky alebo napríklad ukážu čo patrí k spišskému kroju, ako sa vyšíva, štrikuje, či pečú koláče, alebo ako sa varí nejaké jedlo. V ich domácnosti aj jedlo chutí lepšie ako doma. Jednoduché veci sa naraz stávajú akýmisi kúzelnými a neopakovateľnými. Nie všetky deti majú starých rodičov, ale veľmi by chceli mať, lebo s nimi je život pestrejší. Počas tvorivých aktivít prítomní účastníci kreslili, maľovali, lepili rozličné pozdravy pre svojich starých rodičov. Jednou zo zaujímavých vecí bol kalendár, v ktorom im aj napísali pekné venovanie. Vďaka kalendáru budú starkí vedieť poznačiť si, ako si čas naplánujú, aby ho čo najviac trávili s vnúčatami. Niektorí im ku kalendáru pripojili aj chutný čaj, aby si ho vedeli vychutnať, keď budú mať náhodou chvíľku pre seba. Pretože ako deti uviedli, ich starkí sú naozaj veľmi zaneprázdnení ľudia, veď ráno ich odvedú do školy, potom musia navariť, nakúpiť, upratať, vyprať, ísť k lekárovi, keď je to potrebné. Niektorí pracujú tiež na gazdovstve. Po obede ich zasa vyzdvihnú zo školy, naobedujú sa, pomôžu im s domácimi úlohami, alebo ich odnesú na dodatočné záujmové krúžky, plaváreň, či na tvorivé dielne do Centra slovenskej kultúry. Popri týchto všetkých povinnostiach si vždy nájdu čas na rozhovory a spomienky na minulosť, ba niekedy i spoločné spievanie či čítanie detských kníh. Ako je zrejme z detských rozhovorov, starkí sú v ich živote všadeprítomní. Od nich sa vnúčatá učia mnohým veciam a to im zostane navždy. Každá myšlienka na starých rodičov hreje pri srdci a dáva pocit spokojnosti. Tešme sa pokiaľ ich máme vedľa seba, venujme im pozornosť nielen pri sviatkoch ale stále. ■

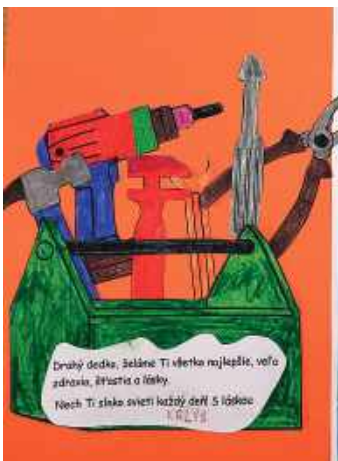

eprasa.pl 46097e7496

Dobročinný ples v Hornej Zubrici

Dňa 14. februára sa v Hornej Zubrici v svadobnom dome „Babiogórska" konal dobročinný ples združenia „Kde dvoch alebo troch". Tento večer bol plný mágie, spoločnej radosti a mimoriadnej solidarity. Účastníci plesu sa stretli nie len preto, aby oslávili lásku na Valentína, ale aj preto, aby oslávili lásku k druhému človeku. Boli vydražené viaceré veci, z ktorých výťažok vo výške 244 588,00 PLN a 100 EUR bude použitý na účely pomoci potrebujúcim. (gf, foto: zdroj www.lipnicawielka.pl)

Výstavba cyklotrasy Jablonka – Chyžné

Trvajú práce pri výstavbe cyklotrasy na úseku od Dzikich cez Bory smerom k Chyžnému. Výstavba je realizovaná v rámci väčšieho projektu „Prestavba gminnej cesty Jablonka – Chyžné. Historicko-kultúrno-prírodná cesta okolo Tatier". Orgán vedúci práce upozorňuje obyvateľov okolitých obcí, aby nevstupovali traktormi, štvorkolkami a inými vozidlami na stavenisko. Vzhľadom na špecifickosť prác a náročný terén môže byť vjazd vozidiel nebezpečný a môže poškodiť čerstvo vykonaný povrch cesty. (gf)

Gazdinky z Repísk s moderným náradím

Na Deň žien si zorganizovali gazdinky z Repísk Grocholovho a Vojtičkového Potoka spoločné stretnutie, na ktorom sa nielen rozptýlili, porozprávali, dali si niečo dobré, ale získali aj nové znalosti z moderných technológií používaných v kulinárnej oblasti. Jedna z ich členiek pripravila pre nich prezentáciu kuchynského varného robota, jeho možností v zrýchlení v práci v kuchyni a šetrení času každej gazdinky. (im)

Turnaj v stolnom tenise vo Veľkej Lipnici

V dňoch 20. – 21. februára 2026 sa v športovej hale v Skočikoch vo Veľkej Lipnici konal Stolnotenisový turnaj o pohár vojta Gminy. Prvý deň sa konali súťaže medzi základnými školami obce Veľká Lipnica. Mladí účastníci preukázali vysokú športovú úroveň a veľké nasadenie v hre. V priebehu druhého dňa sa konala súťaž kategórie Open. Súťaže sa zúčastnili súťažiaci z obce a okolia. Turnaj bol výbornou príležitosťou na propagáciu fyzickej aktivity a rozvíjanie športových vášní medzi obyvateľmi. Najlepší hráči si na záver prevzali vecné ceny, poháre a pamätné diplomy, ktoré odovzdal vojt Gminy Veľká Lipnica Mateusz Lichosyt a hlavný rozhodca Wojciech Kucek. (gf, foto: www.lipnicawielka)

Nové zariadenie pre starostlivosť a výchovu v Dolnej Zubrici

V Dolnej Zubrici vzniká nové zariadenie pre starostlivosť a výchovu, ktoré bude viesť Združenie SIEMACHA v spolupráci s Gminou Jablonka. Toto zariadenie má poskytnúť deťom nepretržitú alebo periodickú starostlivosť a uspokojiť nevyhnutné životné a vývinové potreby vrátanie citových a sociálnych potrieb, ako aj rýchlejší prístup k zdravotníckym a vzdelávacím službám práve pre deti. V súčasnosti prebieha nábor odborných pracovníkov práve do novej pobočky v Dolnej Zubrici. (gf)

Kvalifikačné kolo hasičskej súťaže v Nedeci

Dňa 4. maca sa konalo kvalifikačné gminné kolo celoštátnej vedomostnej hasičskej súťaže s názvom *Mladí ľudia predchádzajú požiarom*, ktorého sa zúčastnili žiaci Združenej školy v Nedeci. Preukázali sa výbornou znalosťou z oblasti prvej pomoci, hasičského náradia, princípov zásahov a bezpečnosti vôbec. Účastníci s najvyšším počtom získaných bodov postúpili do ďalšieho kola súťaže. (aj, foto: FB OSP Niedzica)

eprasa.pl 46097e7496

Prvá žena na richtárskej stoličke v Krempachoch

autor | Milica Majeriková-Molitoris

Severospišská obec Krempachy sa rozprestiera v malebnom prostredí, v područí prírodnej rezervácie prielomu rieky Bialka. Založená bola na majetkoch šľachticov z Veľkej Lomnice v 14. storočí tzv. šoltýskou kolonizáciou, a teda od počiatku na jej čele stáli tzv. šoltýsi alebo richtári obdarení rôznymi privilégiami. V čase sa samozrejme náplň ich práce menila, ale čo bolo až donedávna nemenné je skutočnosť, že nimi vždy boli muži.

Po posledných voľbách sa však zmenilo aj to a v roku 2024 rozhodnutím väčšiny obyvateľov Krempách na richtársku stoličku prvýkrát v dejinách zasadla žena. Jej meno je Lucyna Łukaszová a my sme sa s ňou porozprávali o tom, čo ju priviedlo k rozhodnutiu kandidovať, čo sa jej podarilo za takmer rok a pol urobiť a aké má plány do budúcnosti.

Rozhodnutie kandidovať

V komunálnej politike nie je úplným nováčikom a pred samotným zvolením pôsobila dve volebné obdobia v richtárskej rade v Krempachoch. Problémy obce i obyvateľov jej teda nikdy neboli cudzie. – *Nikdy som si však nemyslela, že ja budem richtárkou*, hovorí s úsmevom. Na túto myšlienku ju priviedli ďalšie ženy z obce, ktoré ju povzbudzovali a podporovali v tom, že ženský pohľad môže priniesť do riadenia nový rozmer a že možno práve nastal čas priložiť k dielu aj ženskú ruku.

Prvá richtárka Krempách Lucyna Łukaszová

Na druhej strane rodina spočiatku nebola nadšená. Pracuje totiž vo vedúcej funkcii s veľkou zodpovednosťou a táto práca jej zaberá pomerne veľa času. Keď sa však už rozhodla kandidovať, všetci stáli pevne za ňou a podporili ju. Pri rozhodovaní pritom zohralo dôležitú úlohu aj to, že deti sú už pomerne veľké – dospelá dcéra študuje na univerzite v Krakove a sedemnásťroční synovia navštevujú športovú školu. – *Nakoniec som sa teda rozhodla, že idem kandidovať. Bola som pripravená na všetko a naozaj som nečakala, že to dopadne tak, ako to dopadlo...*

Veľká dôvera od Krempašanov

V Krempachoch bola totiž nakoniec jedna z vyšších účastí v gmine, keď k volebným urnám prišlo 556 obyvateľov. Lucyna Łukaszová získala dôveru drvivej väčšiny z nich – 402 hlasov, pričom jej protikandidát Jan Łojek 154. To je naozaj veľký záväzok...

– *Keď bolo prvé obecné stretnutie, každý chcel povedať, čo je potrebné v obci urobiť. Snažím sa načúvať ľuďom a riešiť ich problémy podľa možností*, hovorí nová richtárka. – *Po zvolení som pero a kartičky, na ktoré som si písala problémy mala všade, aby som získala čo najlepší prehľad, čo by bolo potrebné a dobré urobiť.*

Je toho samozrejme veľa, a hlavnou brzdou je rozpočet, ktorý nestačí pokryť vždy všetky potreby. Preto je dôležité spoločne s poslancami určiť hlavné priority.

Nové chodníky

Najväčšia investícia, o ktorú sa Krempachy usilujú už od roku 2014 je chodník pri okresnej ceste od mostu na Krętom potoku, pozdĺž hasičskej zbrojnice, kostola, starej školy až ku stolárskej dielni Łukaszovcov. Ten bol už v takom havarijnom stave, že ľudia po ňom ani nechodili, ale radšej zišli na cestu, čo bolo nebezpečné.

Nový chodník v centre obce

Prípravy na túto investíciu boli urobené za predchádzajúceho richtára Jozefa Petrašeka, ktorý dal vypracovať plány. Pomohlo iste aj to, že Krempašania majú v gminnej rade svojho poslanca Jozefa Lorenca. Investíciu sa tak podarilo presadiť, pričom sa na ňu poskladali okres, gmina i obec, ktorá doložila cca 10% z gminnej časti. – *Bolo to pre nás výhodné a súhlasili sme s tým, keďže náš obecný rozpočet by na takúto veľkú investíciu nikdy nestačil a obyvatelia si tento chodník veľmi želali.*

Nový chodník sa koncom minulého roku podarilo vybudovať tiež smerom od mostu na Bialke ku ulici Na Rovni.

Modernizácia vodovodu

Ďalšou väčšou investíciou zo strany gminy je modernizácia vodovodu. Krempachy a Nová Belá majú ako jediné v gmine svoj vlastný vodovod, ktorý mal už viac ako päťde-

eprasa.pl 46097e7496

Nový chodník smerom na ulicu Na Rovni

siat rokov. V rámci rekonštrukcie sa teda v niekoľkých etapách vymieňajú staré časti za nové, pričom sa tieto opravy koordinujú spoločne s výstavbou chodníka. V tomto roku sa má ukončiť štvrtá etapa, pričom ostáva ešte ulica Długa, Kamieniec a časť ulice Tatrzańskiej a Polnej. Táto investícia je obzvlášť dôležitá, keďže vo viacerých obciach gminy je čoraz väčší problém s vodou.

– *Pri modernizácii sa ukázalo i viacero nedostatkov, ktoré bolo potrebné opraviť – urobiť časť chodníka, obrubníka, vyčistiť priekopy, opraviť žľaby a podobne. Využili sme teda, že firmy boli ochotné spolupracovať a dali sme to pri tejto príležitosti urobiť*, podotýka richtárka, pričom zdôrazňuje, že je to pre Krempachy veľké plus, lebo na takéto malé práce sa firmám neoplatí prísť, nehovoriac už o „papierológii“, keď na každú vec je potrebné množstvo povolení, vyhlásenie súťaže a podobne.

Nové cesty a ulice

Krempachy pritom patria medzi sľubne sa rozvíjajúce obce. Mladí ľudia tu chcú ostať žiť, budujú si nové domy, s čím ale súvisí aj budovanie novej infraštruktúry ako sú už spomínané chodníky, cesty, či osvetlenie. Práve z tohto dôvodu bola urobená nová cesta na križovatke na konci ulice Na Rovni, kde bola vybraná zem, navozený štrk a utvrdený povrch. V minulom roku dostala pomenovanie aj ďalšia nová ulica, ktorá vedie k amfiteátru, a nazýva sa Do Łęgu.

Richtárka ukazuje ako pokračujú práce v Krempachoch

Plány do budúcnosti

Opravy prebiehajú taktiež na budove starej školy, kde Poľské združenie pre duševne postihnuté osoby – pobočka v Novom Targu pripravuje denný stacionár Chatka, určený pre klientov s rôznym postihnutím. Obyvatelia si skôr želali, aby táto budova slúžila im, na miestnu kultúru, ale nepodarilo sa nájsť vhodného investora.

Z ďalších investícií pripravuje gmina Nowy Targ projekt na predĺženie cyklistickej trasy, ktorá by pokračovala cez Krempachy smerom na Tribš. Od tohto si starostka sľubuje posilnenie turistického ruchu, ktorý je už teraz v obci viditeľný a prináša úžitok. – *Ľudia sa tu zastavia, kúpia si niečo v obchode, ubytujú sa, dokonca si tu začali stavať dovolenkové domčeky*. V súvislosti s tým sa rozvíja aj infraštruktúra: – *Sú tu dva obchody, v ktorých možno kúpiť všetko, ubytovanie na prenájom, banka, či balíkomat*. Chýba azda ešte nejaká dobrá reštaurácia či kaviareň.

Plánuje sa tiež oprava budovy Obecného domu kultúry, kde už boli zmodernizované schodištia. Rekonštruovaná by mala byť aj hasičská zbrojnica, škola a školská kotolňa. Športovci budujú na ihrisku novú šatňu.

– *Radi by sme dobudovali chodníky, najmä pri hlavných cestách, aby sa ľudia mohli pohybovať bezpečne a nové cesty a osvetlenie tam, kde sa vybudovali nové domy, napríklad na uliciach Nadmłynówka, Na Równi a Polnej, kde by bolo dobré opraviť aj chodník. Všetko to* závisí *od toho, či sa podarí získať prostriedky. Dôležité je, aby sme mali pripravené projekty, keď sa takáto možnosť vyskytne*, podotýka richtárka.

Estetika obce

Vizitkou obce je samozrejme i to ako vyzerá navonok, a preto sa nová richtárka usiluje dbať aj na drobnosti ako sú napríklad maľovanie zábran a zábradlí, udržiavanie poriadku, výsadba zelene, čistenie priekop, či výmena poškodených žľabov.

Je rada, že samotní Krempašania dbajú o svoje domy, aby bolo ich okolie čisté a pekné. Sú ale obecné miesta, napríklad chodníky, trávniky, ihriská a podobne, o ktoré sa musí postarať obec. Dôležité je pre ňu taktiež, aby boli vždy aktuálne tabule s oznámeniami. Do budúcnosti by estetike obce pridala i modernizácia mostíkov.

Spolky a združenia

Jedinečnú atmosféru Krempách dotvárajú miestne spolky a združenia. V obci funguje Urbár, ktorý často podporí obecné záležitosti i finančne. O bezpečnosť sa starajú miestni dobrovoľní hasiči združení v Dobrovoľnom hasičskom zbore, pri ktorom pôsobí i dychová hudba. Tá dotvára atmosféru pri najrôznejších obecných podujatiach. Z umeleckých spolkov v Krempachoch fungujú ešte dva

eprasa.pl 46097e7496

folklórne súbory – Dolina a Zelený javor. Už niekoľko desiatok rokov spieva počas sviatkov v slovenskom jazyku v kostole aj chór. Dôležitú úlohu v oblasti kultúry samozrejme zohráva Obecný dom kultúry a amfiteáter, ktorý prenajal a zmodernizoval František Petrášek. Každoročne sa tu koná obecný Krempašský festival. Spolkový kolorit obce dotvárajú miestne gazdinky a športovci – futbalisti a volejbalisti združení v LKS Spisz, ako aj strelci združení v LOK-u.

Miestna skupina Spolku Slovákov v Poľsku

V Krempachoch už takmer 80. rokov pôsobí jedna z najaktívnejších Miestnych skupín Spolku Slovákov v Poľsku, ktorú v súčasnosti vedie predsedníčka Monika Pacigová. Okrem veľmi úspešnej súťažnej prehliadky Fašiangy-Ostatki, ktorá sa v priebehu tridsiatich rokov už natrvalo zapísala do koloritu obce, tu organizujú tiež

Richtárka z Krempách počas zdobenia medovníkov, ktoré zorganizovala MS SSP v miestnom kultúrnom dome

viacero miestnych podujatí ako novoročné stretnutie, pečenie medovníkov, Mikuláša pre najmenších a podobne.

Na miestnej škole, ktorú teraz navštevujú aj deti z Harklovej, keďže im budujú novú, sa vyučuje slovenský jazyk, momentálne pod vedením učiteľa Mareka Bryju.

Veľká gmina, veľké problémy

Krempachy sú súčasťou gminy Nowy Targ, ktorá so svojimi 21 obcami patrí nielen k najväčším v okrese, ale aj medzi najrozsiahlejšie gminy v celom Malopoľsku. Takýto rozsah so sebou síce prináša väčší rozpočet, no zároveň aj množstvo rozmanitých problémov, ktoré je potrebné riešiť – od infraštruktúry až po každodenné potreby jednotlivých dedín. Pozornosť samosprávy sa tak prirodzene rozptyľuje na mnohé strany a nie vždy je jednoduché venovať každej obci rovnakú mieru starostlivosti. Aj preto sa občas objavujú úvahy, či by do budúcna nestálo za zváženie jej rozdelenie – napríklad na dve gminy, ktoré by sa mohli sústrediť na potreby svojich obyvateľov o čosi bližšie a adresnejšie.

Vedeli ste, že...

- názov obce je odvodený z nemeckého Krummbach – čo znamená krivý potok, ktorý preteká obcou,
- zachoval sa tu typický spišský pôdorys – pretiahnuté námestie, z ktorého vychádzajú ulice, pričom stodoly stoja na okraji obce,
- obec má až dva kostoly, pričom kostol sv. Martina má renesančnú vežu zakončenú štítkovou atikou, ktorá je charakteristická pre renesančné stavby na východnom Slovensku,
- podľa Krempách je pomenovaná geologická formácia Krempachy Marl Formation v Pieninskom pásme v západných Karpatoch v Poľsku a na Slovensku, ktorá zachytáva jurské horniny a fosílie morských živočíchov staré približne 180 miliónov rokov,
- dodnes sa tu zachovali novoveké „chladničky“, teda tradičné podzemné sklady na zemiaky – tzv. dolky na grule.

Úsmev a dobré slovo pre každého

– *Ľudia v Krempachoch sú otvorení a priateľskí, a najviac, sú ochotní obetovať svoj čas*, podotýka v závere nášho rozhovoru krempašská richtárka, ktorej som sa opýtala, či zatiaľ svoje rozhodnutie kandidovať neoľutovala. – *Neľutujem, že som sa stala richtárkou, práca ma teší, snažím sa*

Na obecnej schôdzi v Krempachoch

byť tu a teraz, riešiť aktuálne problémy obce i jednotlivcov. Ľudia sa počas pandémie akosi viac do seba uzavreli. Boli pozamykaní v domoch, kde počúvali väčšinou negatívne správy v televízii i rozhlase. Do toho prišla vojna a neistota sa stupňuje. Ľudia sa preto teraz potrebujú viac rozprávať a richtár im musí pomôcť riešiť i súkromné problémy, ale aj sa usmiať, opýtať sa ako sa majú, popriať im dobrý deň a zlepšiť im ho. A to je pekná filozofia novej richtárky Krempách Lucyny Łukaszovej, ktorej prajeme v jej ďalšom pôsobení veľa úspešných projektov i pozitívnych impulzov pri budovaní jedinečnej miestnej komunity, aby Krempachy rástli nielen investíciami, ale aj ľuďmi, ktorí sa tu cítia byť doma. ■

eprasa.pl 46097e7496

Ukážka hasičského náradia pre deti

Z histórie vzniku Dobrovoľného hasičského zboru v Malej Lipnici

spracovala | Grażyna Falatová
foto archív | DPZ v Malej Lipnici

Dobrovoľné hasičské zbory sú prítomné v živote obyvateľov všetkých oravských obcí. Nie je tomu inak ani v Malej Lipnici, kde sme sa dostali ku kronike zboru, ktorú viedol v minulosti už nebohý Edward Adamczyk. V súčasnosti ho v úlohe kronikára vystriedal jeho syn Alfons Adamczyk. Vďaka tomu sa zapisujú dejinné udalosti pre budúce generácie dobrovoľných hasičov, ale aj obyvateľov obce.

Podľa dobových záznamov vieme, že systém protipožiarnej ochrany v Malej Lipnici sa začal rozvíjať už za čias Rakúsko–Uhorska. Ešte pred prvou svetovou vojnou pridelili v rámci Rakúsko-uhorskej monarchie obci Malá Lipnica ručnú striekačku spolu s výbavou, ktorá bola uskladnená v drevenej šope pri ZŠ č. 2 v centre obce. Touto výbavou disponoval richtár obce a zároveň vyberal spomedzi obyvateľov ľudí a taktiež kone, ktoré boli určené na hasenie požiarov.

Tento hasiaci systém existoval až do roku 1930. V roku 1930 na základe žiadosti poddôstojníka ŠPZ Eugena Vierčka z Jablonky so súhlasom okresného úradu boli vybrané dve osoby z obce, ktoré sa mali zúčastniť školenia za účelom zorganizovania jednotky Dobrovoľného hasičského zboru v Malej Lipnici. Na školenie boli vybratí Cyprián Vojtiček a Ignác Gluc. Kurz trval 14 dní. Po absolvovaní školenia sa prvým náčelníkom stal Cyprián Vojtiček a jeho zástupcom Ignác Gluc. Spoločnými silami vytvorili jednotku DPZ, ktorá mala 16 členov. Pre nových členov bolo zorganizované školenie a cvičenia. Za peniaze, ktoré zbor získal vďaka zbierkam, bolo kúpených 8 kompletných uniforiem, prilby, opasky a sekerky. Vo výbave požiarneho zboru sa nachádzala ručná striekačka. V roku 1959 sa vďaka snahe a podpore vedenia obce dostal DPZ v Malej Lipnici z okresného veliteľstva motorovú pumpu M 800 aj s výbavou. Kúpená bola taktiež prevážacia plošina ťahaná koňmi na prevoz striekačky a 200 m tlakovej hadice. Výbava bola v tom čase v jednej z miestností obecného domu.

Zasa v roku 1959 vďaka úsiliu a podpore miestnych úradov dostala jednotka motorové čerpadlo M800 so zariadením z Okresného veliteľstva v Novom Targu. Dobrovoľný hasičský zbor poslal vtedy dvoch členov hasičského zboru Emila Lichosyta a Ferdinanda Lichosyta na výcvik mechanikov do Wieliczky.

V roku 1963 sa z peňazí získaných v zbierkach miestneho obyvateľstva a vďaka finančnej podpore miestneho národného výboru a urbáru kúpilo 22 slávnostných uniforiem aj s čiapkami. V roku 1964 bola pre jednotku zakúpená motorová pumpa Leopoldia. Vzhľadom na to, že vo výbave DPZ v Malej Lipnici sa nachádzalo väčšie množstvo náradia a uniforiem, požiarnici sa začali angažovať vo veci výstavby požiarnej zbrojnice. Bol zhotovený rozpočet stavby a pomaly sa zhromažďoval materiál. Vďaka pomoci vedenia obce, obyvateľom a ich dobrovoľnej pomoci sa v rokoch 1968 – 1971 podarilo postaviť požiarnu zbrojnicu, ktorá bola odovzdaná a skolaudovaná 30. mája 1971.

V roku 1977 dostala jednotka DPZ užívané vozidlo značky Žuk spolu s prívesom od rajónového veliteľstva v Novom Targu. To sa vo výraznej miere odrazilo v protipožiarnom zabezpečení obce. V 1984 roku sa konala v Malej Lipnici gminná hasičská súťaž, ktorú vyhrali práve miestni hasiči. Vďaka snahe miestnych požiarnikov bola zorganizovaná peňažná zbierka na nákup zástavy pre DPZ v Malej Lipnici pri príležitosti 55. výročia založenia hasičského zboru. Dňa 4. mája 1985 bola zástava posvätená a odovzdaná miestnej jednotke DPZ. V roku 1987 padlo rozhodnu-

eprasa.pl 46097e7496

tie o vytvorení dychového orchestra, ktorý by pôsobil pri požiarnom zbore. Peniaze na nákup hudobných nástrojov získala jednotka vďaka peňažným darom zo strany inštitúcií, sponzorov a finančnej pomoci miestnych obyvateľov. Hudobné nástroje boli kúpené vo vtedajšom Česko-Slovensku. Prvým kapelníkom novovzniknutej dychovky sa stal Emil Luka, avšak onedlho ho na tomto poste vystriedal Dušan Rybár z Námestova, ktorý bol kapelníkom do roku 2010. V súčasnosti dirigentskú paličku drží Marcin Musiak z Nového Targu. Dychovka sa zúčastňuje mnohých podujatí v obci a mimo nej. Je tiež prítomná na prehliadke krajanských dychových hudieb organizovanej Spolkom Slovákov v Poľsku. Budúci rok oslávi 40 rokov fungovania.

V roku 1991 sa vďaka snahe vedenia DPZ v Malej Lipnici podarilo kúpiť nové požiarne vozidlo značky Żuk, a to vďaka finančnej pomoci zo strany Úradu gminy v Jablonke. Auto slávnostne posvätil otec biskup Jan Škodoň. Vzhľadom na čoraz väčšie potreby miestneho požiarneho zboru v roku 1994 padlo rozhodnutie o prestavbe vtedajšej požiarnej zbrojnice. Vďaka pomoci gminy, sponzorov a samozrejme aj miestnych obyvateľov bola postavená nová požiarna zbrojnica, v ktorej sa nachádzajú tri garáže pre záchranné vozidla, klubovňa pre požiarnikov, ako aj dve sály, v ktorých sa organizujú rôzne slávnosti a posedenia. V roku 2004 dostal DPZ v Malej Lipnici malé záchranné vozidlo značky Mercedes L408 od DPZ v Jablonke. Avšak už o rok neskôr putovalo toto vozidlo do rúk požiarnikov z Hornej Zubrice, pretože jednotke v Malej Lipnici sa podarilo zadovážiť stredne veľké záchranné vozidlo značky Mercedes. Rok 2005 bol pre DPZ v Malej Lipnici jubilejným rokom, pretože v tom roku pripadlo 75. výročie založenia jednotky DPZ. Medzičasom bolo záchranné vozidlo značky Mercedes obnovené a v roku 2007 slávnostne posvätené. Pri tej príležitosti získal DPZ v Malej Lipnici zlatú medailu „Za zásluhy pre požiarnictvo“. V roku 2008 bola výbava jednotky vďaka finančnej pomoci Úradu gminy v Jablonke rozšírená o modernú motorovú pumpu značky Tohatsu. Od založenia jednotky DPZ sa vystriedalo na poste náčelníka viacero osôb, prvým z nich bol už spomínaný Cyprián Vojtiček (1930 – 1936), ktorého v tejto funkcii vystriedal jeho zástupca Ignác Gluc (1936 – 1959). Po ňom túto funkciu prevzal Emil Lichosyt (1959 – 1979). Ďalším náčelníkom bol Augustín Vojtiček (1979 – 1985) a po ňom Emil Slamčik (1986 – 1991). Zasa v roku 2010 bolo nakúpené záchranné vozidlo značky GLM LAND ROVER, ktoré slúži dodnes. Dňa 24. júla 2011 sa uskutočnilo jeho slávnostné posvätenie. Od dňa 31. decembra 2018 využíva jednotka moderné záchranné vozidlo značky MAN TGM.

Menšie zásahové vozidlo značky Land Rover

V súčasnosti má jednotka 56 aktívnych členov, z toho jednu členku a 5 čestných členov v zálohe. Dobrovoľní hasiči každoročne získavajú modernú techniku a ochranné odevy, aby mohli bez ohľadu na počasie a náročnosť krízových situácií v obci Malá Lipnica a aj v susedných obciach rýchlo uskutočňovať zákroky. Mnohí členovi sa zúčastňujú aj hasičských výcvikov, čím rozširujú svoje poznatky. V obci sú prítomní nielen pri ochrane životov a majetkov obyvateľov, ale aj pri cirkevných a obecných slávnostiach, napr. pri rozličných cirkevných sviatkoch. Zapájajú sa do spoločenského života obce, navštevujú školy a škôlky a prezentujú prácu dobrovoľného hasiča tým najmladším. Predsedom zboru je Mateusz Bochaczyk a veliteľom Damian Winiarczyk. Vlani sa miestni hasiči zúčastnili Gminnej športovo – hasičskej súťaže, kde obsadili 1. miesto. Pri svojom pôsobení v hasičskom zbore majú jeho členovia stále na zreteli heslo „Na slávu Bohu a na pomoc ľuďom“. V zbore sa vystriedali už viaceré generácie malolipničanov a v niektorých rodinách je to tradícia prechádzajúca z otca na syna. ■

Hasiči na výcviku

eprasa.pl 46097e7496

V náručí jazyka

Dňa 24. februára sa v Dvorane Ministerstva kultúry Slovenskej republiky uskutočnil IV. ročník odbornej konferencie pri príležitosti Medzinárodného dňa materinského jazyka. Na podujatí mal zastúpenie aj Spolok Slovákov v Poľsku, ktorého historička PhDr. Milica Majeriková-Molitoris, PhD. predstavila význam slovenčiny v Poľsku ako faktora udržiavania národnej identity a kultúry. Okrem toho vystúpili tiež Prof. PhDr. Júlia Dudášová, DrSc., ktorá sa vo svojom príspevku venovala jazykovej situácii na slovensko-poľskom jazykovom pomedzí, Doc. PaedDr. Július Lomenčík, PhD., ktorý priblížil tému slobody ducha v kontexte tvorby Janka Kráľa a Viliama Pauliny-Tótha i Mgr. Stanislava Moyšová, PhD., ktorá sa zamerala na umelecké interpretácie osobnosti Ľudovíta Štúra. O výskumnom zameraní a aktivitách Jazykovedného ústavu Ľudovíta Štúra SAV informoval PhDr. Ľubor Králik, DSc. Mgr. Elena Šubjaková predstavila stopy slovenčiny v najstarších prameňoch. Prof. PhDr. Vladimír Rábik, PhD. sa venoval dokladom slovenčiny v kancelárskej agende pápežských úradov v stredoveku vo Vatikánskom apoštolskom archíve a Prof. PhDr. Peter Žeňuch, DrSc. priblížil jazyk ako doklad kultúrnej pamäti. K prítomným sa prihovorila ministerka kultúry Slovenskej republiky Martina Šimkovičová i bývalý prezident Slovenskej republiky Ivan Gašparovič.

Na konferencii sa zúčastnili aj príbuzní kodifikátorov slovenského jazyka – Ľudovíta Štúra (Rastislav Štúr), Jozefa Miloslava Hurbana (Viera Žarnovická) a Michala Miloslava Hodžu (Peter Pišút). Prítomní boli tiež primátori a starostovia miest a obcí spätých s významnými osobnosťami a udalosťami slovenských dejín.

Umelecký rozmer podujatiu dodala herečka Ida Rapaičová prednesom veršov slovenských národných buditeľov a folklórny súbor Závodzan kultúrnym vystúpením.

Záverečná odborná diskusia, v ktorej okrem vyššie uvedených rečníkov diskutovali aj renomovaný jazykovedec a autor najnovšej kodifikačnej príručky prof. Ján Kačala, DrSc., či generálny tajomník Spolku Slovákov v Poľsku PhDr. Ľudomír Molitoris, PhD., bola venovaná postaveniu slovenského jazyka v súčasnom spoločenskom kontexte a jeho významu ako nositeľa národnej identity, kultúrnej kontinuity a historickej pamäti. Diskutujúci sa dotkli taktiež otázok jazykovej politiky a interpretácie goralského nárečia v rámci platnej legislatívy, pričom v tejto súvislosti poukázali na odbornú problematickosť a vecnú neudržateľnosť vyhlasovania nositeľov tohto nárečia za národnostnú menšinu a zdôraznili potrebu odborne podloženého prístupu k tejto otázke. (mm-m)

Slovensko-poľský obranno-priemyselný dialóg

Dňa 3. marca sa konal slovensko-poľský obranno-priemyselný dialóg, ktorý zorganizoval slovenský European Defence Analytics spolu s poľským Defence 24, v spolupráci s Ministerstvom obrany Slovenskej republiky, Ministerstvom národnej obrany Poľskej republiky a Poľským veľvyslanectvom v Bratislave. Počas neho zástupcovia oboch administratív, ako aj štátnych a súkromných spoločností, prediskutovali synergie a perspektívy spolupráce v oblasti obrany a priemyslu medzi Slovenskom a Poľskom. (mm-m)

Zemetrasenie na juhozápadnom Slovensku

V sobotu 21. februára zasiahlo juhozápadné Slovensko zemetrasenie s magnitúdou 4,3, ktorého epicentrum bolo na slovensko-maďarských hraniciach, neďaleko mesta Šamorína. Ľudia na južnom Slovensku, od Nových Zámkov až po hlavné mesto Bratislava cítili krátke otrasy, v blízkosti epicentra sprevádzané hlukom a padajúcimi predmetmi. K výraznejším škodám na majetku, ani zraneniam však nedošlo. Otrasy bolo cítiť aj v priľahlých častiach Maďarska a Rakúska. (mm-m)

Liptovské šialence

Taký je názov ďalšej slovenskej špeciality, ktorá získala status chráneného zemepisného označenia udeľovaný Európskou komisiou. Ide o špecifický druh jaterníc, vyrábaný zo zemiakov, škvarkov, cibule, cesnaku a korenín, natlačených do baraních črievov a tepelne upravených vo vriacej vode. Špecifický názov jedla je odzrkadlením toho, že jeho príprava je pomerne zdĺhavým a prácnym procesom, pri ktorom ste sa obrazne povedané mohli aj zblázniť. Ochranná známka, ktorú získali Liptovské šialence prináša nielen ochranu značky v celej Európskej únii, ale zvyšuje aj dôveryhodnosť výrobku, podporuje jeho hodnotu a dobré meno regiónu. (mm-m)

eprasa.pl 46097e7496

Tatiana Karkošková

Hľadám tvoju dušu

Opäť sa ma dotkla smrť. Tichučko, nebadane. Ako keď zasiahneš vtáka v letku a on sa prepadáva do tmy. Z výšin do špinavej priepasti ľudského sveta. Okamih, trvajúci večnosť. Možno mi chcela dokázať, že je ešte stále tu. Že ešte neodišla do penzie a nado mnou má rovnakú moc ako nad kýmkoľvek.

Znovu som pocítila jej dych, ktorý sa v mojich očiach skvapalnil na slzy, ktoré mi stekali po lícach. Taký štipľavý, plný samoty. Jej ľadové prsty mi zovreli srdce. Nezastavila ho, no ja som si uvedomila, že môže. Kedykoľvek bez vysvetlenia, bez otázok.

Fúkla na motýľa môjho života, ktorý veselo a šťastne trepotal krídlami. Stuhli mu od náporu mrazivého vzduchu a on paralizovaný klesol o pár stôp nižšie. Plamene mu oblizli krídla a ja som prišla na to, že raz možno prestanú bolieť a vybledne aj spomienka, no zmenili ma. Nenávratne.

Ilustračné foto, zdroj internet

Smrť kráča ruka v ruke s výčitkou. S výčitkou, ktorá vám spomaľuje vnútro a núti vás jednostajne premýšľať. S výčitkou, ktorá kričí vo vašej mysli a predsa je tam akési ticho. Vlastne celý život zomierame. S každým vašim blízkym, ktorý odíde z tohto sveta, zlomeným snom a mnohým iným, zomrie aj niečo vo vás. Zanikne kus z vás, ktorý nemôže nikto a nič nahradiť. Život je stvorený z množstva dverí, ktoré sa pred vami striedavo zatvárajú a otvárajú.

„Odpusť mi, odpusť mi!“ šepkám do tmy. „Prosím ťa.“ Proti hviezdam, proti snehovým vločkám, ktoré chladia moje telo, no neschladia moju dušu. Vo mne to vrie. Dve slová mi víria mysľou spolu so spomienkami a prúdia celým mojím telom. A predsa mi cez pery prechádza len šepot. Pokorná prosba. Už nemám silu kričať?

Zanikajú. Vietor mi ich kradne od úst, mieša so snehovými vločkami a ony tichúčko, ako boli vyrieknuté, padajú na zem. Späť na smrteľnú zem, na smrteľníka, ktorý ich vyslovil.

Zostala mi len hŕstka spomienok a slzy. Rovnako samozrejmé ako úsmev a potrebné ako spánok. A predsa vadia mne aj svetu. Možno preto, že vyjadrujú ľudskú bolesť, smútok, žiaľ a my sa neradi pozeráme na nešťastných ľudí. Máme nutkanie pomôcť im, ibaže nevieme ako.

Hocikedy ma zalejú. Nečakane. Bez upozornenia. Vytrysknú odniekiaľ z hlbín mojej duše, ktorá je chudobnejšia o jedného človeka, jednu komnatu. Nebol dokonalý. Ani náhodou. Bolí ma, že možno nevedel, ako som ho mala aj napriek tomu rada.

Stále tomu neverím, nemôžem sa zmieriť s tým, že naraz niekam zmizol. Obzerám sa a moje oči ho hľadajú. Tam, kde rád sedával i kdekoľvek v dave. Vlastne ani neviem, či hľadám jeho pozemské telo niekde vo dverách, či nadpozemskú dušu, jeho podstatu. Nemôžem pochopiť, ako je možné, že sa jeho mocné telo so širokými ramenami – záruka bezpečia, len tak zmestilo do malej schránky zvanej truhla a zhorelo v plameni. Že všetko, čo z neho zostalo, je len hŕstka popola.

Nikdy nezabudnem, ako som sedela v dome smútku, dívala sa naňho a nedokázala zastaviť slzy. Vyzeral ako socha. Studeno, stuhnuto, akoby to ani nebol on. Pokožku mal zmodralú. Zomrel na infarkt. Dlane bez pohybu preložené cez seba. Dodnes ich mám pred očami a stále mám v pamäti aj to, ako mocne dokázala tá pravá pri rozlúčke stisnúť tú moju. Musela som sa na neho neustále pozerať aj keď mi ten pohľad drásal srdce. Nemohla som inak. Stále mi v ušiach znejú vzlyky starej mamy a neviem či sa niekedy zbavím ich echa v mojom vnútri.

Hľadám jeho dušu. Kde len môže byť? Kam sa stratila? Učupila sa niekde v ďateline na roli napitej jeho znojom? Sedí v krčme pri poháriku? Alebo je pri nás? Dáva na nás odniekiaľ pozor?

Mňa mal najradšej zo všetkých svojich vnúčat aj keď medzi nami takmer nikdy nerobil rozdiely. Svojsky, kostrbato mi to dával najavo. Možno sa vo mne videl. Miloval rovnako ako ja dejiny a vzdelanie.

Nesmierne si vážim jeho posledný dar. Ku konfirmácii mi daroval sochu znázorňujúcu Justíciu. Keď mi ju dával, povedal, aby som vždy vážila svoje slová. Bola to taká rada, ktorú mi tu zanechal.

Ako mi len chýba. Neprestajne hľadám jeho dušu. Ktovie, možno sa na mňa díva z misiek váhy, ktorú v ruke drží Justícia. Neustále mi pripomína, aby som sa snažila žiť najsprávnejšie ako sa len bude dať. Pripomína mi, že ma čaká sto rokov samoty.

Svet je stvorený z miliónov príbehov. Jeden z nich som s kameňom na srdci vtlačila na papier v nádeji, že sa aspoň na chvíľu stane ľahším.

Karkošková, T.: Hľadám tvoju dušu. In: *Mladá slovenská poviedka 2023. Zborník literárnych prác celoštátnej súťaže mladých autorov*. Dolný Kubín : Oravské kultúrne stredisko, 2023, s. 9-10.

eprasa.pl 46097e7496

Aktivity Slovenského inštitútu vo Varšave

Diskusné stretnutie s významnou poľskou slovakistkou a bohemistkou

V priestoroch ,,Domu literatúry" (sídlo Združenia poľských spisovateľov) vo Varšave sa 3. februára 2026 uskutočnila prezentácia najnovšej autorskej publikácie prof. Joanny Goszczyńskej ,,Kontúry slovenského modernizmu", ako aj jej aktuálneho prekladu z českej literatúry (,,Šikmý kostol" od Karin Lednickej). Absolventka štúdia českej a slovenskej filológie Varšavskej univerzity je autorkou viacerých monografií a desiatok odborných ,,slovakistických" i ,,bohemistických" štúdií, článkov a prekladov, pričom v najnovšej publikácii sa podrobne venuje slovenskej literárnej moderne (najmä tvorbe Margity Figuli, J.C. Hronského, Jána Hrušovského, Františka Švantnera, či Gejzu Vámoša). V ,,slovenskej" časti podujatia prof. Goszczyńska spomenula množstvo zaujímavých informácií o histórii i súčasnosti slovenskej literatúry, jej najvýznamnejších tvorcoch i prekladoch do poľského jazyka. Podujatie zorganizovala varšavská organizácia Združenia poľských spisovateľov v spolupráci so Slovenským inštitútom vo Varšave a Českým centrom v Poľsku. (Monika Kalinowska)

Rozlúčka s fašiangami v SI Varšava

V Slovenskom inštitúte vo Varšave sa 12. februára 2026 uskutočnilo podujatie ,,Rozlúčka s fašiangami". Po úvodnom príhovore riaditeľa inštitútu M. Novotného, v ktorom o. i. spomenul podobnosti i rozdiely fašiangových tradícií na Slovensku a v Poľsku, svoje umenie prezentovala folklórna skupina ,,Svakaro" z kysuckej obce Čierne na slovensko-poľsko-českom pohraničí. V troch približne dvadsaťminútových blokoch slovne, hudobne i spevácky

predstavili fašiangové tradície (piesne, melódie, veršovačky) v ,,rodných" Kysuciach, ako aj v niektorých ďalších, najmä severoslovenských regiónoch. Početní účastníci podujatia v zaplnenej galérii inštitútu ich umenie viackrát odmenili nadšeným potleskom. (Ľudmila Miller)

Prezentácia výstavy ,,Malé veľké umenie"

V galérii Slovenského inštitútu vo Varšave sa 19. februára 2026 uskutočnila vernisáž výstavy grafika a ilustrátora Jozefa Česlu pod názvom ,,Malé veľké umenie". Absolvent Vysokej školy výtvarných umení v Bratislave (grafika u prof. Dušana Kállaya) v hlavnom meste Poľskej republiky predstavuje grafiky, ilustrácie a rytiny, ktoré sú podkladom pre známkovú tvorbu, tlač bankoviek i rozmanitých grafických listov. Tvorba jedného z troch aktívnych slovenských rytcov poštových známok sa stretla s pozitívnym ohlasom varšavskej odbornej i laickej verejnosti, čoho dôkazom boli početné neformálne rozhovory autora i kurátorky Anny Ondrušekovej s návštevníkmi vernisáže, prebiehajúce aj vyše hodinu po ukončení jej oficiálnej časti. (Ľudmila Miller)

eprasa.pl 46097e7496

Zápisník včelára – marec

autor | Inga Majeriková

Marec je prvým mesiacom v kalendárnom roku, kedy včelári prechádzajú od pokojnejšieho režimu do plne aktívneho. Hoci sa priemerné denné teploty zo dňa na deň zvyšujú a dosahujú plusové hodnoty, vo vyššie položených častiach Slovenska v noci naďalej pretrvávajú nočné mrazy. Už začiatkom mesiaca môžeme na včelnici pozorovať hromadné očisťovacie prelety, pri ktorých sa včielky zbavujú nahromadeného odpadu. Na prelome marca a apríla v plnej miere nastáva generačná výmena, zimné dlhoveké včely ustupujú krátkovekým. V tomto mesiaci nastáva aj ideálny čas na prvú jarnú prehliadku, ktorá by mala prebehnúť v rámci možností rýchlo a efektívne. Zmapujeme pri nej silu včelstva (koľko obsadzuje rámikov) a množstvo a kvalitu zásob (poloha chumáča smerom k zadnej stene úľa nám naznačí, koľko má včelstvo zásob), ktoré v prípade potreby doplníme plástami s medom a peľom. Podrobnejšie rozdelenie včelstiev do skupín podľa obsadzovania rámikov a následné prípadné zásahy (spájanie atď.) si však necháme až po dôkladnejšej prehliadke. Sledujeme aj čistotu úľa, či nie je včelstvo nakazené napr. nosematózou. Nezabúdame, že prehliadku by sme mali realizovať len v prípade, že teplota vystúpi minimálne na 12 °C, ideálne na 15 °C. Dôkladnejšiu prehliadku realizujeme neskôr, keď budú teploty atakovať 18 °C.

Napájadlá

Niektorí začínajúci včelári sa sústredia na výsadbu medonosných rastlín v okolí včelnice, no často zabúdajú na najdôležitejšiu surovinu - vodu. Pre včelstvo nie je voda len na uhasenie smädu, ale je doslova nevyhnutnosťou, bez ktorej by život v úli skolaboval. Včielky ju totiž potrebujú aj na trávenie peľu a riedenie zásob. Nemôžu konzumovať kryštalizovaný med alebo husté zásoby priamo. Potrebujú ich rozriediť vodou, aby ich mohli premeniť na energiu alebo z nich pripraviť kašičku pre larvy (plod). Nedostatok vody tak priamo brzdí rozvoj novej generácie včiel. Vodu využívajú aj na ochladzovanie samotného úľa. Rozptýlia kvapôčky vody po okrajoch buniek a následným rýchlym mávaním krídel ju odparujú, čím znižujú teplotu v úli. Bez vody by sa plod v horúcich letných dňoch doslova uvaril. Ak včelár neposkytne včielkam vodu priamo na včelnici, včely sú nútené lietať k vzdialeným vodným zdrojom (napr. kalužiam, potokom, močiarom, riekam), prípadne ak máte včelnicu v záhrade pri dome, včely s obľubou navštevujú susedov a ich bazény, sušiace sa mokré prádlo či kvapkajúce kohútiky, čo iste nepoteší obyvateľov vedľajších domov. Každý kilometer letu navyše znamená väčšie opotrebenie včiel. Napájadlo na včelnici im teda šetrí drahocenný čas aj energiu. Včely nevyhľadávajú len čistú, sterilnú vodu. Často ich v prírode vídavame piť z kaluží, močiarov alebo hnojísk. Dôvodom je, že vyhľadávajú vodu s minerálnymi látkami a soľou, ktoré sú nevyhnutné pre ich metabolizmus a vývoj plodu. Preto je vhodné dať do vody trošku cukru so štipkou soli. Pamätajme ale na to, že to nemôžeme so soľou prehnať. Príliš vysoká koncentrácia soli (nad 0,5 %) je pre včely toxická a môže ich usmrtiť. Vždy sa teda držme pravidla „menej je viac“. Aby včely rýchlejšie napájadlo našli, môžeme umiestniť blízko neho vnadidlo, t. j. kúsok medového plástu alebo pridať do vody pár kvapiek medovky alebo anízu. Napájadlo by malo byť umiestené na južnej alebo juhovýchodnej strane, kde dopadá ranné slnko. Teplá voda im chutí viac a v chladnejších dňoch im „nezamrznú“ krídla pri pití. Silný vietor včely odfukuje a sťažuje im pristávanie na hladine. Ideálne je preto vybrať miesto pri stene domu, za živým plotom alebo v závetrí hustých kríkov. Napájadlo by nemalo byť priamo pred letáčom, ale vo vzdialenosti 3 až 10 metrov. Včely totiž po vyletení z úľa vykonávajú prečisťovacie prelety a mohli by si vodu znečistiť výkalmi. Je vhodné umiestniť ho 30–50 cm nad zemou. Včely budú lepšie chránené pred predátormi (napr. žabami alebo mravcami) a voda zostane dlhšie čistá bez prachu a hliny. Napájadlo by malo byť plytkejšie, pričom by sa v ňom mali nachádzať napríklad kamienky, kusy dreva, vetvičky, mach alebo iné ostrovčeky, na ktorých sa môžu včely zachytiť, aby sa neutopili. Je potrebné dbať aj na to, aby bolo napájadlo stále čisté a funkčné. ■

Napájadlo, ktoré je potrebné doplňovať vodou

Napájadlo s neustálym prísunom čerstvej vody

Viete, že...

český vedec Roman Linhart (+2021) vymyslel novú ekologickú metódu boja proti klieštikovi, tzv. termosolárne úle? Sú to vlastne úle a liečebné zariadenie v jednom. Tieto špeciálne úle ničia klieštika len pomocou slnečnej energie bez použitia chémie. Pri teplote vyššej ako 36 °C sa totiž klieštik prestáva rozmnožovať, pri 38 °C dochádza k poškodzovaniu jeho orgánov a 40 °C klieštik hynie. Prvá liečba väčšinou vyhubí 85-90% klieštika na zaviečkovanom plode, druhá liečba vyhubí klieštiky, ktoré sa presunuli z dospelých včiel na plod, s cieľom rozmnožiť sa. Ideálny čas na liečbu je koncom júla a v auguste. Pomocou špeciálnych termosolárnych stropov a skiel sa zbiera slnečná energia a premieňa sa na teplo. Vnútorná teplota v plodisku sa kontrolovane zvýši na **40 °C až 47 °C.** Zatiaľ čo včelám a ich plodu toto teplo neškodí, pre parazitického klieštika je smrteľné.

Termosolárny úľ

eprasa.pl 46097e7496

Žiaci zo Základnej školy v Krempachoch na výlete v Tatranskej kotline

autor | Marek Bryja

Dňa 6. marca sa žiaci zo Základnej školy v Krempachoch vybrali na jednodňový výlet do krásneho prostredia slovenských Tatier. Cieľom ich cesty bola Tatranská kotlina, kde navštívili známu Beliansku jaskyňu, jednu z najkrajších a najzaujímavejších jaskýň na Slovensku.

Belianska jaskyňa patrí medzi najnavštevovanejšie sprístupnené jaskyne vo Vysokých Tatrách. Nachádza sa na severnom svahu Kobylieho vrchu v Belianskych Tatrách a návštevníkov láka najmä svojou bohatou kvapľovou výzdobou. Objavená bola v roku 1881 a pre verejnosť bola sprístupnená už o rok neskôr. Počas prehliadky jaskyne mali žiaci možnosť obdivovať nádherné stalaktity, stalagmity a rôzne kvapľové útvary, ktoré vznikali tisíce rokov. Zaujímavosťou jaskyne sú aj podzemné priestory s jazierkami a bohatá akustika jednej z dómových sení, kde sa v minulosti dokonca konali hudobné koncerty.

Po prehliadke jaskyne pokračoval výlet návštevou mesta Poprad. Žiaci sa prešli po centre mesta, obdivovali miestne námestie a spoznali časť histórie a atmosféry tohto významného podtatranského mesta nazývaného aj bránou Tatier. Pre mnohých bol tento výlet príležitosťou lepšie spoznať krásy Slovenska a stráviť spoločný čas so spolužiakmi mimo školských lavíc.

Výlet sa niesol v príjemnej atmosfére a priniesol žiakom množstvo nových zážitkov, poznatkov i radosti zo spoločného cestovania. Plní dojmov a nadšenia sa vrátili späť domov do Krempách a už teraz sa tešia na ďalší spoločný výlet. ■

eprasa.pl 46097e7496

Blahoželáme

Milá Paulina,
je nám veľkým potešením,
želať Ti v deň narodenín,
veľa zdravia, šťastia veľa,
všetko, čo si srdce želá,
veľa lásky, spokojnosti,
v celej ďalšej budúcnosti,
úsmev v tvári, radosť v oku,
úspech v každom žitia kroku.

Narodeninový vinš zasiela krajanke **Pauline Czaja z Ludźmierzu**, rodáčke z Novej Belej, ktorá 24. marca oslávi krásne 40. narodeniny, manžel, deti, rodičia a celá rodina.

***

Milý otec,
pri príležitosti Tvojich
významných 70. narodenín
Ti prajeme veľa zdravia,
šťastia a energie.
Nech je tento rok plný radosti,
nových zážitkov, pevného zdravia
a predovšetkým božieho požehnania.
Máš za sebou sedem desaťročí
plných životných skúseností,
nech sa Tvoje múdre slová a láskavý úsmev
stále rozlievajú medzi nás všetkých,
ktorí Ťa máme radi.

Narodeninový vinš zasielajú **krajanovi Eugeniuszovi Markovičovi z Fridmana**, ktorý 22. marca oslávil významné životné jubileum 70. narodeniny, deti, zať, nevesta a vnúčatá.

***

Milá Evička,
krásnych kvetov plnú náruč
k Tvojmu sviatku chceme Ti priať,
veľa zdravia, veľa šťastia,
veľa lásky k tomu priať.

Blahoželanie k narodeninám zasielajú **Ewe Kaczmarczykovej z Durštína**, ktorá 12. marca oslávila 7. narodeniny, krstná mama, ujo Pavol, Michal a Anička.

***

Všetko dobré k Tvojmu sviatku,
prijmi naše želanie,
nech Ti šťastie, zdravie,
láska nablízku vždy zostane!

Narodeninový vinš zasielajú **Filipovi Jędrzejczykovi z Krakova**, ktorý 11. marca oslávil 11. narodeniny, starí rodičia a krstní rodičia.

Nové výbory SSP na Orave

MS SSP vo Veľkej Lipnici Prívarovke

Predsedníčka: Małgorzata Bandyk
Podpredsedníčka: Grażyna Falatová
Tajomníčka: Aniela Stercula
Členka: Łucja Kościelak
Delegáti na Obvodnú schôdzu: Małgorzata Bandyk, Grażyna Falatová
Delegáti na Zjazd: Małgorzata Bandyk, Grażyna Falatová
Dopisovateľka Života: Grażyna Falatová

MS SSP v Chyžnom

Predseda: Karol Fula
Tajomníčka: Alžbeta Kois
pokladník: Ján Capek
člen: Štefan Jurčašák
člen: Krzysztof Czerwień
Delegáti na Obvodnú schôdzu: Karol Fula, Štefan Jurčašák Marzena Lenczowska
Delegáti na Zjazd: Karol Fula, Alžbeta Kois
Dopisovateľ Života: Karol Fula

Fašiangové stretnutie vo Vyšných Lapšoch

Na záver fašiangov si Miestna skupina Spolku Slovákov vo Vyšných Lapšoch usporiadala stretnutie v tamojšej klubovni. Spoločným úsilím sa im podarilo pripraviť chutný domáci guláš, koláčiky a k tomu kávu i čaj. Spoločný večer ubehol krajanom v mnohých spomienkach na uplynulé roky, aktivity, ktoré boli voľakedy a sú dnes v miestnej skupine, speve slovenských pesničiek a družnej nálade. Stretnutie potešilo prítomných, lebo mali možnosť sa spolu stretnúť a pobudnúť vo svojej spoločnosti. Prítomní sa zhodli, že uvítajú aj ďalšie takéto stretnutia. Organizačnú paličku držala predsedníčka MS SSP K. Krzysiková spolu s členmi výboru. (dm)

eprasa.pl 46[illegible]e7496

Kurz slovenského jazyka v Krakove

Pokiaľ by ste sa chceli naučiť slovenský jazyk a dozvedieť sa niečo o slovenských reáliách, stačí sa zapísať na semestrálny kurz slovenského jazyka, ktorý je určený pre všetkých záujemcov. Vyučovanie sa koná v sídle Spolku Slovákov v Krakove. Sú dve skupiny začiatočníci a pokročilí, ktorých vedie lektor zo Slovenska. (aj)

O pohár vojta gminy Nižné Lapše

Začiatkom marca sa v športovej hale v Nedeci uskutočnil halový turnaj o pohár vojta gminy Nižné Lapše, ktorého sa zúčastnilo 10 mužských a 3 ženské družstvá. Medzi mužmi sa najlepšie darilo domácim KS Niedzica, ktorí zvíťazili. Ďalšie miesta na pódiu obsadili Fridmančania – druhý skončili ZOR Frydman a tretí RKS Frydman. V kategórii žien si víťazstvo odniesli Kacwińskie Torpedy (na obrázku), pred Orlami Niedzica a Frydmańskimi Superstrzałami. (mm-m)

Krempašanky víťazky Bystra Winter Cup III

Koncom februára sa mladé futbalistky z ročníkov 2015–2017 zúčastnili futbalového turnaja Bystra Winter Cup III, na ktorom si zahrali celkovo osem zápasov. Vo všetkých porazili svoje súperky, pričom nastrieľali 36 gólov. Navyše M. Kaczmarczyková bola vyhlásená za najlepšiu brankárku turnaja a M. Hlawaczová, ktorá presne trafila bránku súperiek 14x, sa stala najlepšou hráčkou turnaja. (mm-m)

Extrémna krížová cesta po Spiši

Dňa 20. marca sa konala extrémna krížová cesta po Spiši, ktorá začala podvečer svätou omšou vo fridmanskom chráme. Po nej sa zapísaní účastníci vydali na večerno-nočnú púť dlhú 37 km, ktorá bola vopred vyznačená. Idúc rozjímali v tichosti jednotlivé zastavenia krížovej cesty. Trasa viedla po spišských obciach, cyklotrasách, lesných chodníkoch a napokon sa účastníci vrátili naspäť do Fridmana. (aj)

Boj o záchranu školy v Repiskách – pomohla by slovenčina?

Rada Gminy Bukowina Tatrzańska rozhodla, že od septembra 2026 bude Základná škola v Repiskách zrušená, pričom jej žiaci z Bryjovho Potoku a Pavlikov by mali byť presunutí do školy v Čiernej Hore a deti z Grocholovho a Vojtičkovho Potoka do školy v Jurgove. Dôvodom má byť zlý technický stav budov, v ktorých prebieha vyučovanie. Obyvatelia sú rozčarovaní a podpisujú proti zrušeniu petíciu. Istým riešením ako získať financie na opravu, či výstavbu novej školy, by mohlo byť zavedenie slovenského jazyka, vďaka čomu by gmina získala na každého žiaka trojnásobnú dotáciu a prostriedky by mohla použiť práve na uvedený cieľ. (mm-m)

Karneval v Kacvíne

Vo februári si v Základnej škole v Kacvíne užili ešte posledné dni fašiangov a usporiadali veselý karneval. Okrem detí z Kacvína sa ho zúčastnili aj žiaci a pedagógovia zo Základnej školy vo Veľkej Frankovej, s ktorou kacvínska vzdelávacia inštitúcia udržiava dlhodobo priateľské styky. (mm-m)

Publikácia o veľkonočných plátnach v Orávke

V marci uzrela svetlo sveta v Tlačiarni Spolku Slovákov v Poľsku nová publikácia o unikátnych veľkonočných plátnach v Orávke. Kniha z pera popularizátorky kultúrneho dedičstva Oravy Lucyny Borczuchovej a nemeckého historika a múzejníka Volkera Dudecka prezentuje dvadsaťštyri jedinečných plátien typu arma Christi, ktoré sú vystavované práve vo veľkonočnom období. (mm-m)

eprasa.pl 46097e7496

ODIŠLI OD NÁS

Dňa 2. februára 2026 zomrela v Tribši vo veku 79 rokov krajanka

HELENA HUSI

Zosnulá bola dlhoročnou čitateľkou časopisu Život. Odišla od nás dobrá manželka, starostlivá matka, sestra, babka, teta a známa. Nech odpočíva v pokoji!

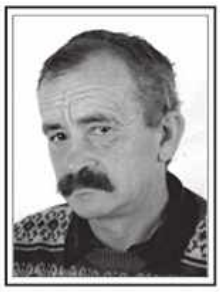

Dňa 3. februára 2026 zomrel v Tribši vo veku 62 rokov krajan

JÁN MODŁA

Zosnulý bol čitateľom časopisu Život. Odišiel od nás dobrý syn, brat, švagor, strýko, kamarát a sused. Nech odpočíva v pokoji!

Rodinám zosnulých vyjadrujeme úprimnú sústrasť.

MS SSP v Tribši

Dňa 22. januára 2026 zomrel v Nižných Lapšoch vo veku 75 rokov krajan

JOZEF TIMEK

Zosnulý bol čitateľom a doručovateľom časopisu Život v obci. Odišiel od nás dobrý brat, ujo a známy. Nech odpočíva v pokoji!

Rodine zosnulého vyjadrujeme úprimnú sústrasť.

Redakcia Život

Dňa 23. februára 2026 zomrela v Čiernej Hore od Jurgova vo veku 89 rokov krajanka

ANNA ZLAHODOVÁ

rodená Sarnová

Zosnulá bola dlhoročnou a vernou čitateľkou časopisu Život. Spolu s manželom Sebastiánom prežili 66 rokov spolu a zveľaďovali slovenské povedomie vo svojej rodine. Odišla od nás starostlivá manželka, matka, babička, prababička, svokra, sestra a známa. Nech odpočíva v pokoji!

Rodine zosnulej vyjadrujeme úprimnú sústrasť.

MS SSP v Čiernej Hore od Jurgova

Dňa 24. februára 2026 zomrel v Jurgove vo veku 78 rokov krajan

JÁN SILAN

Zosnulý bol krajanom a verným čitateľom časopisu Život. Odišiel od nás starostlivý manžel, otec, dedo a známy. Nech odpočíva v pokoji!

Rodine zosnulého vyjadrujeme úprimnú sústrasť.

MS SSP v Jurgove

Dňa 6. marca 2026 zomrela v Jablonke vo veku 87 rokov krajanka

MÁRIA POLUŠOVÁ

rodená Gryglaková

Zosnulá bola členkou Spolku Slovákov, aktívne sa zúčastňovala na činnosti spolkových orgánov, dlhoročne predplácala a čítala časopis Život. Vo svojej učiteľskej profesii vzdelávala žiakov na slovenskej škole v Zubrici a neskôr v Jablonke. Pochádzala z Vyšných Lápš. Bola absolventkou slovenského lýcea v Jablonke. Odišla od nás starostlivá matka, svokra, babička, sesternica a známa. Nech odpočíva v pokoji!

Rodine zosnulej vyjadrujeme úprimnú sústrasť.

MS SSP v Jablonke a ÚV SSP

Slovenské sv. omše v nedeľu a sviatky na Spiši a Orave

Nová Belá - farnosť sv. Kataríny Alexandrijskej o 11.00 hod.
Krempachy - farnosť sv. Martina o 10.30 hod.
Nedeca - farnosť sv. Bartolomeja o 7.30 hod.
Kacvín - farnosť Všetkých Svätých o 9.15 hod.
Jurgov - farnosť sv. Sebastiána o 11.00 hod.
Vyšné Lapše - farnosť sv. Petra a Pavla o 7.00 hod.
Jablonka - farnosť Premenenia Pána o 16.00 hod.
Spišská Stará Ves - farnosť Nanebovzatia Panny Márie o 8.00 a 11.00 hod.
Veľká Franková - farnosť sv. Mikuláša o 9.30 hod. a filiálka Malá Franková o 8.00 hod.
Ždiar - farnosť Navštívenia Panny Márie o 7.45 hod. a 9.30 hod., filiálka Tatranská Javorina - kostolík sv. Anny o 11.00 hod.
Trstená - farnosť sv. Martina o 7.00, 8.30 a 10.30 hod.
Bobrov - farnosť sv. Jakuba o 8.00 a 10.30 hod.

eprasa.pl 46097e7496

Milé deti, už pomalý klope jar na naše dvere, ako ona vyzerá u vás? Svoje kresby nám pošlite do redakcie a jedného z vás odmeníme peknou slovenskou knihou. V marci sme odmenili Annu Molitoris.

Veselá šibačka

Milý Zajko ráno vstal,
pyžamko si vyzliekal.
Pekne sa vyobliekal
a korbáčik si prichystal.
Vedro s vodou tiež pripravil,
k pani Líštičke sa vypravil.
Pani Líštička dvere otvorí
Zajko básničku hovorí.
Keď Zajko básničku dokončil
vedro s vodou hneď otočil.
Od Líštičky dostal kraslicu,
na korbáčik mašličku.
tak končí veselá šibačka.

Slnko
s dažďom
stuhu dvíha,
kto to vidí
skríkne: íha!
(dúha)

Hádanky

Ruky nemá, prsty nemá, na okienko predsa ťuká, do chalupy nos nám strká. (vietor)

Jana Barillová

ZÁBUDLIVÝ JOŽKO

Pri vysokom javore
malý Jožko čupí.
Poslala ho mamička,
aby niečo kúpil.

„Neviem si ja spomenúť,
čo mi nakázala.
Do ruky mi eurá,
ba i tašku dala.“

Čupí, čupí, nešťastný,
domov sa prísť bojí.
„Čo povedia rodičia,
súrodenci moji?“

Ide k nemu stará mať,
po hlave ho hladí:
„Prečo, chlapče zabúdaš?
Veď si ešte mladý!“

„Babka, ja som zabudol,
čo mi hovorili,
lebo som sa sústredil
vtedy na mobily.

Hral som takú dobrú hru,
nepočul som slová,
čo mi kúpiť kázala
vtedy mamka moja.“

„Len sa neboj, domov choď,
babička mu vraví,
„povedz mamke pravdu len,
isto sa to spraví.“

Poďakoval sa Jožko
za babkinu radu.
Išiel domov povedať
mamke celú pravdu.

Mamka najprv na Jožka
nahnevaná bola:
„Ty vždy vravíš to isté
denne dookola!

Prečo si ma nepočul?
Prečo máš ten mobil?
Mal si kúpiť jeden chlieb!
Si to neurobil!“

„Prepáč, mami, ja už ťa
počúvať viac musím.
A mobil? Ten odložím,
aspoň to chcem skúsiť.“

A Jožko sa polepšil,
vnímal mamku, ocka.
Po čase sa pochvaly
od nich už len dočkal.

Ilustrácie: KJ&EJ

eprasa.pl 46097e7496

ZRADNÉ SLOVÁ

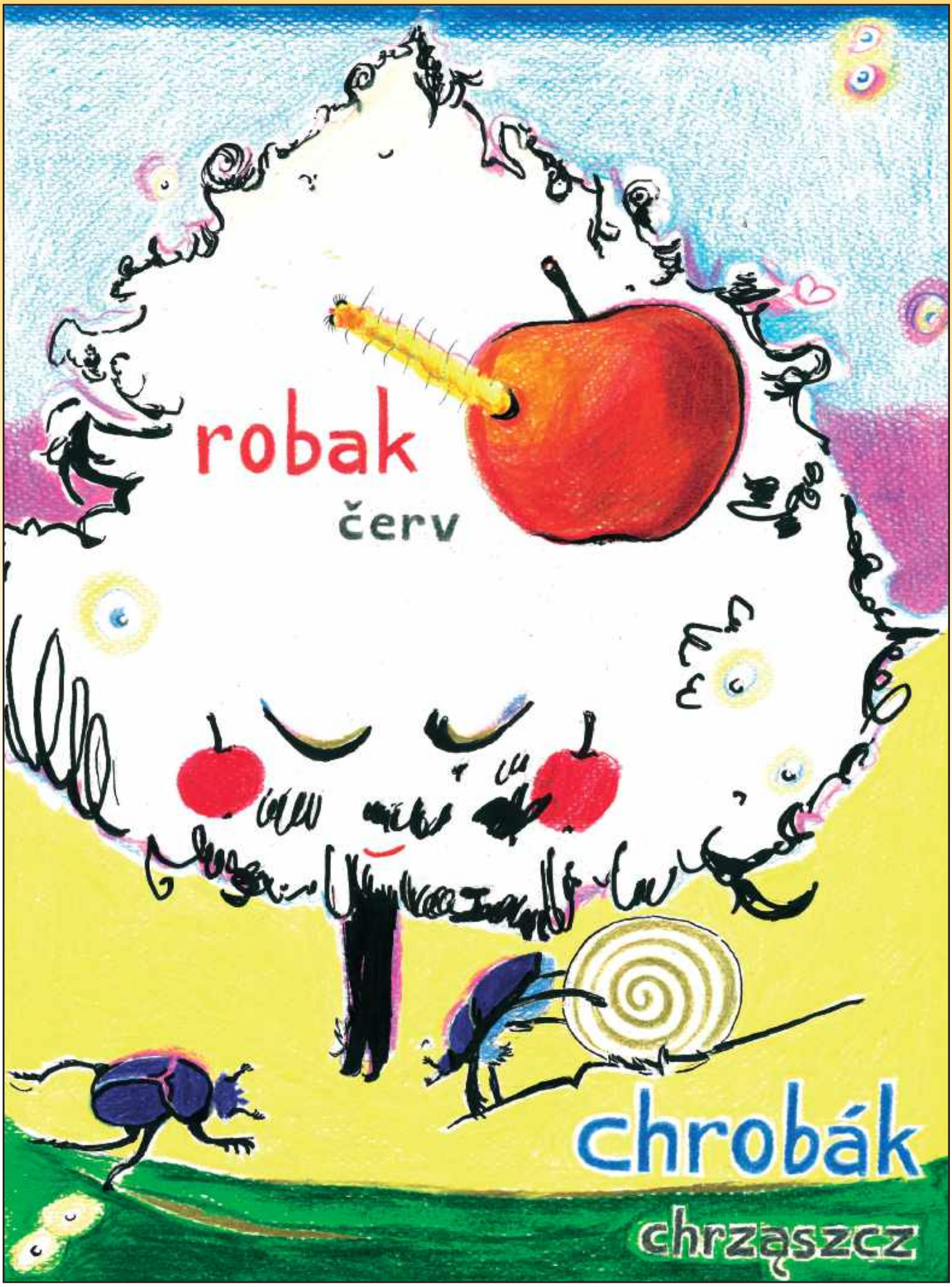

Ilustrácie E.

eprasa.pl 46097e7496

CITROËN C5 AIRCROSS

Nová generácia tohto automobilu prináša zmeny, pohodlie a moderné technológie. Je dobrým výberom pre rodiny s deťmi, keďže je v ňom pomerne veľa priestoru.

Je postavený na modernej platforme STLA Medium, tak hneď si všimnete väčšie rozmery karosérie. Rázvor náprav narástol o 60 mm a celková dĺžka sa predĺžila približne o 150 milimetrov. Keď nastúpite do auta je to cítiteľné najmä v druhom rade sedadiel, kde je oveľa viac priestoru.

V C5 Aircross už nie je posuvná zadná lavica. Teraz je dostatok miesta aj vzadu, aj v kufri. Dizajn karosérie pôsobí robustnejšie. Úzke predné svetlá, nové logo značky a extravagantne tvarované koncové svetlá s aerodynamickou funkciou dodávajú autu moderný výraz.

Interiér patrí k najsilnejším stránkam celého auta. Vnútorný dizajn využíva mäkké materiály a pohodlné sedadlá Advanced Comfort. Predné sedadlá majú aj pneumatické nastavenie bočných opierok, vďaka čomu sa dajú dobre prispôsobiť postave vodiča. Zasa veľké čelné sklo ponúka dobrý výhľad spoza volantu. Nechýba ani množstvo odkladacích priestorov. Veľká 13-palcová vertikálne orientovaná obrazovka vyzerá efektne, výborne sa hodí pre Android Auto. Základný mild-hybridný systém má 1,2-litrový prepĺňaný trojvalec. Ide o známu techniku koncernu Stellantis, ktorá ponúka slušnú dynamiku najmä pri bežnej, pokojnej jazde. Zrýchlenie je dostatočné, elektromotor pomáha pri rozjazdoch a manévrovaní v meste. Spotreba sa pohybuje okolo 6,5 litra, čo je vzhľadom na rozmery auta celkom slušné.

Nový Citroën C5 Aircross ponúka veľkorysý priestor, vysokú mieru komfortu a originálny dizajn. Základný mild-hybrid má však svoje limity a pre náročnejších vodičov je vhodnejší plug-in hybrid alebo čisto elektrická verzia. Pre rodiny, ktoré hľadajú pohodlné a moderné SUV na každý deň, je C5 Aircross dobrým riešením.

Verzia Citroën C5 Aircross 1,2 Hybrid 145 ë-DCT6 Max má záruku 4 roky alebo 60 000 km. Má preplňovaný zážihový R3/12V + MHEV motor, zdvihový objem valcov je 1 199 cm^3 a maximálny výkon 100 kW (136 k) pri 5 500 ot. min -1 , max. krútiaci moment 230 Nm pri 1 750 ot.min -1 . Predný elektromotor: synchrónny s permanentným magnetom, max. výkon 15,6 kW (21 k), max. krútiaci moment 51 Nm. Najvyšší kombinovaný výkon 107 kW (145 k), najvyšší kombinovaný krútiaci moment 230 Nm. Emisie CO_2 121 – 122 g/km.

Zrýchlenie je z 0 – 100 km/h za 10,2 s, vmax = 201 km/h, spotreba WLTP/test 5,4/6,5 l/100 km. ■

Zuzka varí: z kuchyne starej matere

FAŠÍRKY

Ilustračné foto: Internet

Ingrediencie:

- 1 kg mletej bravčovej krkovičky (alebo bravčového pliecka)
- 300 ml mlieka (na namáčanie pečiva)
- 4 vajcia
- 4 rožky
- 1 menšia cibuľa (cca 100 g)
- 4 - 5 strúčikov cesnaku
- 2 PL nasekanej petržlenovej vňate
- 2 ČL sušenej majoránky
- 1 ČL mletej rasce
- 1 ČL čierneho korenia
- 1 ČL soli
- strúhanka
- plátok masla
- bravčová masť/repkový olej

Pracovný postup: Rožky nakrájame na menšie kocky, zalejeme mliekom a necháme 30 minút postáť. Cibuľu očistíme a nakrájame nadrobno. Na panvici s troškou oleja a masla opečieme nakrájanú cibuľu dosklovita a necháme trochu vychladnúť. Do väčšej misy dáme mäso, vajcia, rožky nasiaknuté mliekom, cibuľu a strúčiky prelisovaného cesnaku. Ochutíme soľou, čiernym korením, majoránkou, rascou a nasekanou petržlenovou vňaťou. Zmes na fašírky dobre premiešame rukou, aby sa všetky ingrediencie prepojili. Zo zmesi vytvarujeme guľky, pričom každú guľku jemne roztlačíme v dlaniach, aby z nej vznikol bochníček podobnej veľkosti a hrúbky. Fašírky obalíme v strúhanke a na stredne silnom plameni ich pomaly vysmažíme na bravčovej masti alebo oleji z každej strany dozlatista. Fašírky položíme na tanier s kuchynskou papierovou utierkou, aby z nich odkvapkal prebytočný tuk. Podávame s prívarkom, so zemiakovou kašou, zemiakovým šalátom alebo s chrumkavým chlebom a kapustovým šalátom. Fašírky chutia výborne aj pečené v rúre – uložte ich na papier na pečenie jemne potretý olejom a vložte do rúry vyhriatej na 180 °C. Pečte 15 minút, potom prepnite na program na gril + vrchný ohrev a pečte ešte ďalších 15 minút, prípadne dlhšie podľa potreby. Dobrú chuť!

eprasa.pl 46097e7496

Šport na Spiši a Orave

autor | Milica Majeriková-Molitoris

STOLNÝ TENIS

IV. Liga mužov západ

Koncom februára sa odohrali prvé zápasy v skupine o záchranu v IV. lige mužov západ Krakovského obvodného zväzu stolného tenisu. Hráči **LKS Orawy Jabłonka** na svoj prvý duel nastúpili proti *KTS Victoria Spytkowice* a začali ho celkom dobre, keď po troch zápasoch viedli po víťazstvách W. Klucza a K. Pracharczyka 1:2. Potom však zaknihovali sériu štyroch prehier, po ktorých už súpera nedokázali dobehnúť a dvomi víťazstvami J. Brożeka len skorigovali stav na konečných 10:4. V domácom dueli následne privítali *PKS Porta Kraków*, s ktorým v základnej časti prehrali vysoko 13:1. Tentokrát sa však odohral úplne iný duel. J. Brożek, K. Pracharczyk, W. Gil i W. Klucz svoje úvodné zápasy vyhrali a získali komfortný náskok 4:0. Hoci sa Krakovčania postupne na nich doťahovali, nakoniec J. Brożek ďalšími dvomi výhrami a W. Gil i W. Klucz po jednej výhre dokázali doviesť duel do úspešného konca a zaznamenali len druhé víťazstvo v tejto lige 8:6. V skvelých výkonoch pokračovali i v ďalšom dueli na domácej palubovke s *KS Turbacz Mszana Dolna*, s ktorým mali zo základnej časti taktiež negatívne skóre, keď prehrali tesne 8:6. Aby sa mohli dostať v tabuľke cez tohto súpera, museli teda zvíťaziť minimálne 9:5. Víťazný základ položili v prvých siedmich zápasoch, v ktorých súperovi umožnili získať len jediný bod, pričom dobre rozbehnutý duel nakoniec dotiahli do želaného víťazného konca 9:5. O tri body sa postaral J. Brożek, ktorý získal aj štvrté víťazstvo v dvojhre s W. Kluczom. Úspešní v dvojhre boli aj K. Pracharczyk a W. Gil, pričom obaja získali po jednom bode taktiež v dvojhrách. O ďalšie dva body sa postaral ešte W. Klucz.

So šiestimi bodmi tak stolní tenisti *LKS Orawa Jablonka* poskočili na 10. miesto. V apríli ich čakajú ešte dva duely, a to proti poslednému *KS Podwawelski Kraków III* a lídrovi skupiny o záchranu *UKS Zarabie Myślenice*, pričom momentálne majú stále, hoc už len teoretickú šancu na udržanie sa v lige.

P.č.	Stolnotenisový klub	Z	V	R	P	B
7.	UKS Zarabie Myślenice II	13	8	1	4	17
8.	KTS Vicotria Spytkowice	13	6	0	7	12
9.	PKS Porta Kraków	13	4	1	8	9
10.	**LKS Orawa Jabłonka**	**14**	**3**	**0**	**11**	**6**
11.	KS Turbacz Mszana Dolna	14	3	0	11	6
12.	KS Podwawelski Kraków III	13	0	0	13	0

FUTBAL

Počas zimnej prestávky si viaceré futbalové kluby udržiavali kondíciu nielen v tréningoch, ale aj prípravnými zápasmi s rôznymi súpermi, či účasťou v halových turnajoch.

Liga Tatrzańska

Futbalisti Granitu Czarna Góra hrali Tatranskú ligu, ktorá je považovaná za jednu z najlepších halových futbalových líg na Podhalí. Svoje sily si zmerali s ďalšími siedmimi družstvami, s ktorými odohrali celkovo štrnásť zápasov. V polovici z nich sa tešili z výhier, pričom zaknihovali aj jednu remízu a šesť prehier, za čo získali 22 bodov a obsadili 4. miesto. Do bránky súpera trafili Čiernohorci celkovo 71-krát a inkasovali 44 gólov. Jozef Milon s osemnástimi gólmi a desiatimi asistenciami sa stal štvrtým najlepším strelcom turnaja.

P.č.	Futbalový klub	Z	V	R	P	B
1.	Migrond	14	12	0	2	36
2.	Harnaś	14	11	1	2	34
3.	Pump It	14	8	3	3	27
4.	**Granit**	**14**	**7**	**1**	**6**	**22**
5.	Inter Podhale	14	6	1	7	19
6.	Dzikie Kuny	14	4	2	8	14
7.	La Banda	14	3	0	11	9
8.	Dunajec Ostrowsko	14	1	0	13	3

Prípravné zápasy na Orave a Spiši

Hráči **Orawy Jabłonka** pokračovali pred jarnou časťou sezóny odohraním viacerých prípravných zápasov. Koncom februára sa stretli s *KSZ Zakopane*, nad ktorým ešte v 80-tej minúte vyhrávali presnými zásahmi Suwadu a Zahoru 2:1, no v závere dostali tri kuriózne góly a prehrali 4:2. V nasledujúcom zápase opätovne prišli o dvojgólové vedenie, ktoré si vypracovali v prvom polčase gólmi Styrułu a Czarnoty a podľahli *Halniaku Maków Podhalański* 3:2. V poslednom, marcovom prípravnom zápase s *Orkanom Raba Wyżna* uhrali remízu 2:2, keď do súperovej bránky presne trafili Zahora a Ndvolu.

Niekoľko prípravných zápasov odohrali taktiež futbalisti **GKS Łapsze Niżne**. Vo februári privítali starších juniorov *LKS Szaflary*, ktorým podľahli 3:7, *Granit Czarna Góra*, s ktorým remizovali 3:3 i mladších juniorov *LKS Szaflary*, ktorých porazili 2:1. Strelecky sa tromi gólmi presadil Chmiel a po jednom presnom zásahu pridali Topór, Fąk, Fryźlewicz a Szczepaniak.

Halové majstrovstvá PPPN Nowy Targ

Vo februári sa uskutočnili halové majstrovstvá vo futbale v kategóriách mladších hráčov tzv. trampkarzy a mladších juniorov, ktorých sa zúčastnili aj mladí futbalisti zo Spiša a Oravy. V konkurencii 16 družstiev v kategórii trampkarzy sa medzi štyri najlepšie, teda do tzv. do Zlatej skupiny prebojovali mladí hráči **Spisz Krempachy** (na obrázku), ktorí si vybojovali pekné 3. miesto, pričom brankár Łukasz Kaczmarczyk bol vyhlásený za najlepšieho brankára turnaja. Ďalší Spišiaci a Oravci bojovali v tzv. Striebornej skupine, kde jasne dominovala **Orawa Jabłonka**, ktorá túto skupinu vyhrala a na 4. mieste sa umiestnili futbalisti **ZOR Frydman**. Za najlepšieho hráča Krempašanov bol vyhlásený Szymon Surma, Jablončanov Jakub Kulaviak a Fridmančanov Wojciech Dwornicki.

V kategórii mladších juniorov sa medzi najlepšiu štvoricu z 12 družstiev prebojoval iba **ZOR Frydman**, ktorý obsadil konečné 4. miesto. Najlepším hráčom tímu bol Jan Tomas. ■

eprasa.pl 46097e7496

Chińska filozofia szczęścia

Wg starożytnych Chińczyków, życie każdego człowieka upływa na zaspokajaniu dwóch najważniejszych potrzeb, które utrzymują nas przy życiu i pozwalają żyć w równowadze. Są to:

a) odżywianie (picie, jedzenie, ubranie, schronienie);

b) ruch ciała (oddychanie oraz wszystkie funkcje ciała) i ruch umysłu (aktywność, praca, komunikacja z innymi).

Efektem właściwej pielęgnacji życia jest harmonia, która wpływa na szczęście. Na pomyślne i szczęśliwe życie w zdrowiu wpływają:

1. Właściwe odżywianie; dotyczy wszystkich potrzeb naszego życia i obejmuje nie tylko aspekt fizyczny. Odpowiedni pokarm ma ogromny wpływ na nasze zdrowie i samopoczucie. Brak czasu, jedzenie byle jak i byle gdzie jest przyczyną stresu i wielu chorób. Bardzo ważna jest jakość pożywienia, sposób przygotowywania potraw, sposób i nawyki jedzenia oraz emocje towarzyszące spożywaniu posiłków. Główne zasady odżywiania:

- organizm powinien być w równowadze zasadowo-kwasowej; jedzenie powinno być 4 razy bardziej alkaliczne (zasadowe) niż zakwaszające;
- dieta przeciwzapalna polega na ograniczeniu najbardziej zakwaszających produktów (mięso, tłuszcze, nabiał, produkty przetworzone, rafinowane, z dodatkiem chemii, konserwy, cukier i alkohol) przy równoczesnym zwiększeniu pokarmów lekkostrawnych (świeże warzywa i owoce, zielone drinki, krótko gotowane warzywa, ziarna, nasiona, orzechy, kiszonki i kasze);
- kultura jedzenia; należy zadbać o czas potrzebny, aby spokojnie przygotować i spożyć posiłek samemu lub z innymi; zadbać o czystość i harmonię otoczenia oraz o dobry nastrój. Wspólny posiłek powinien być radością i świętem;
- nie przejadać się; ważniejsze od regularnych posiłków jest spożywanie mniejszych porcji; najlepiej słuchać własnego ciała. Nie jeść z łakomstwa czy z nawyku, że nic nie może się zmarnować.

2. Właściwe nawadnianie organizmu:

- zwrócić uwagę na jakość wody; najlepsza woda jest z naturalnego źródła (studnia z kręgami); w mieście stosować filtry z odwróconą osmozą;
- tzw. woda mineralna z zamkniętych plastikowych butelek to woda „martwa". Można ją uzdatnić poprzez zamrożenie i ponowne rozmrożenie;
- każdego dnia należy wypić szklankę dobrej wody (źródlanej, plazmowej lub alkalicznej) z dodatkiem szczypty sody oczyszczonej, soli krystalicznej lub łyżeczki octu jabłkowego domowej roboty. Tylko taka woda może być dobrze wchłonięta przez komórki ludzkiego ciała;
- kawa, herbata, gazowane i sztucznie barwione napoje zatrzymują wodę w komórkach co nadmiernie obciąża nerki;
- wskazane są herbatki ziołowe, świeżo wyciskane soki warzywno-owocowe oraz zupy;
- spożywane płyny powinny mieć odpowiednią temperaturę; najlepsza jest ciepła woda, a zimą gorąca (pić małymi łykami). Nigdy nie należy pić wody prosto z lodówki, nawet w czasie upałów;
- dostosować ilość spożywanej wody do własnych potrzeb, pory roku i rodzaju wykonywanej pracy;

3. Nawilżanie ciała:

- prysznic, kąpiel, moczenie nóg;
- kąpiele w czystych akwenach wodnych (zwłaszcza w morzu), basenach termalnych, saunach i źródłach błotnych;
- odpowiedni ruch również nawilża ciało od wewnątrz; podczas ćwiczeń ruchy powinny być powolne, co powoduje rozszerzanie krwionośnych naczyń włosowatych, które wpływają na cyrkulację płynów ustrojowych w układzie krwionośnym i limfatycznym.

4. Właściwa aktywność fizyczna:

- w Chinach stworzono wiele systemów ćwiczeń, najpopularniejsze to tai chi i Qigpong, które łączą oddech, ruch fizyczny i uważny umysł. Oddziałują na ciało fizyczne i metabolizm, zmniejszają stres, rozluźniają napięcie fizyczne i psychiczne, regulują pracę serca i układu hormonalnego;
- u nas bardziej dostępne są inne formy gimnastyki: aerobic, aerobic w wodzie, pilates, joga, zdrowy kręgosłup itp.;
- ruch to nie tylko ćwiczenia, to również piesze wycieczki, jazda na rowerze, praca w ogrodzie itp.

5. Właściwy odpoczynek i sztuka relaksu. Współczesne tempo życia, nadmiar informacji i bodźców z otoczenia to główne przyczyny przeciążenia fizycznego i psychicznego, co z kolei powoduje ciągłe przemęczenie i długotrwały stres. Dużą umiejętnością jest sztuka odreagowywania napięć i tzw. resetu. Jest to niezbędne aby zachować dobrą kondycję psychiczną. Każdy sam powinien znaleźć swój indywidualny sposób na odpoczynek i odstresowanie się po ciężkim dniu. Spacer, długa kąpiel relaksacyjna, czytanie, dobry film, rozmowa z przyjacielem, wysprzątanie mieszkania – możliwości jest wiele.

7. Właściwa komunikacja, w tym związki i relacje z innymi. Żyjemy w świecie, w którym większość kontaktów międzyludzkich odbywa się w e-rzeczywistości. Spotkania towarzyskie są zastępowane przez internetowe media społecznościowe; wszystkie sprawy urzędowe można załatwić z kanapy przez internet; nawet sklepy przestają być potrzebne – kurier przywiezie wszystko pod drzwi. Stajemy się odludkami, a spotkania z innymi są „stratą czasu". To wszystko powoduje, że coraz więcej osób nie umie rozmawiać „na żywo", co z kolei zaburza więzi rodzinne i relacje ze znajomymi. AS

Żadna terapia naturalna ani suplementacja nie zastępuje porady i leczenia u specjalisty, może stanowić jedynie uzupełnienie terapii konwencjonalnych. Alergicy oraz kobiety w ciąży i karmiące mogą stosować zioła i suplementy po konsultacji z lekarzem.

eprasa.pl 46097e7496

Rozliczenie PIT za 2025 rok – co warto wiedzieć?

Rozliczenie podatku za 2025 rok należy złożyć do 30 kwietnia 2026 roku. Termin ten dotyczy większości podatników rozliczających się na formularzach PIT-36, PIT-37, PIT-36L czy PIT-38. Jeśli deklaracja nie zostanie złożona w terminie, podatnik może narazić się na konsekwencje finansowe w postaci odsetek lub kar. Warto jednak pamiętać, że w wielu przypadkach rozliczenie może odbyć się niemal automatycznie dzięki usłudze przygotowanej przez administrację skarbową. System udostępnia wstępnie wypełnione deklaracje, które podatnik może zaakceptować lub uzupełnić o dodatkowe informacje. Obecnie najpopularniejszą formą składania deklaracji jest rozliczenie elektroniczne. W praktyce oznacza to, że podatnik loguje się do systemu podatkowego i sprawdza przygotowane dla niego rozliczenie. Wstępnie przygotowany PIT uwzględnia dane przesłane przez pracodawców, zleceniodawców czy instytucje finansowe. W wielu przypadkach wystarczy jedynie sprawdzić poprawność danych i zatwierdzić deklarację. Rozliczenie online ma kilka istotnych zalet. Po pierwsze jest szybkie i wygodne - można je złożyć bez wychodzenia z domu. Po drugie zwrot podatku następuje zazwyczaj szybciej niż w przypadku deklaracji papierowej. Jednym z najważniejszych elementów rozliczenia PIT jest możliwość skorzystania z ulg podatkowych. Dzięki nim można znacząco obniżyć wysokość należnego podatku lub zwiększyć kwotę zwrotu.

Ulga na dzieci (ulga prorodzinna) - to jedna z najczęściej wykorzystywanych ulg w Polsce. Mogą z niej skorzystać rodzice lub opiekunowie wychowujący dzieci. Ulga polega na odliczeniu określonej kwoty od podatku za każde dziecko. Im więcej dzieci w rodzinie, tym większa ulga. W praktyce oznacza to często wyższy zwrot podatku z urzędu skarbowego.

Ulga internetowa - z tej ulgi mogą skorzystać osoby, które ponoszą koszty korzystania z internetu. Można odliczyć część wydatków poniesionych na opłacenie abonamentu internetowego. Trzeba jednak pamiętać, że z ulgi tej można korzystać tylko przez dwa kolejne lata podatkowe.

Ulga rehabilitacyjna - przysługuje osobom z niepełnosprawnościami lub podatnikom, którzy utrzymują osobę niepełnosprawną. Pozwala odliczyć od dochodu różne wydatki związane z rehabilitacją lub ułatwieniem codziennego funkcjonowania. Mogą to być na przykład koszty leków, sprzętu rehabilitacyjnego czy dostosowania mieszkania do potrzeb osoby niepełnosprawnej.

Ulga dla młodych - jest to preferencja podatkowa dla osób do 26. roku życia. Polega na zwolnieniu z podatku dochodowego przychodów z pracy lub umów zlecenia do określonego limitu rocznego. Dzięki temu młode osoby rozpoczynające pracę zawodową mogą otrzymywać wyższe wynagrodzenie „na rękę".

Ulga termomodernizacyjna - ta ulga jest skierowana do właścicieli domów jednorodzinnych, którzy inwestują w poprawę efektywności energetycznej budynku. Można odliczyć wydatki związane między innymi z ociepleniem domu, wymianą pieca czy instalacją paneli fotowoltaicznych. Ulga ta ma zachęcać do ograniczania zużycia energii i poprawy jakości powietrza.

Ulga na darowizny - pozwala odliczyć od dochodu darowizny przekazane np. na cele charytatywne, religijne lub działalność organizacji pożytku publicznego.

Ulga na powrót - dotyczy osób, które po dłuższym okresie pracy za granicą wracają do Polski i przenoszą tu swoją rezydencję podatkową. Przez określony czas mogą korzystać ze zwolnienia z podatku do określonego limitu dochodów.

Ulga dla rodzin 4+ - przeznaczona dla rodziców wychowujących co najmniej czworo dzieci. Pozwala na zwolnienie z podatku dochodowego części przychodów do określonego limitu.

Ulga dla pracujących seniorów - dotyczy osób, które osiągnęły wiek emerytalny, ale nadal pracują i nie pobierają emerytury. Dzięki uldze część ich dochodów może być zwolniona z podatku.

Ulga na IKZE - polega na możliwości odliczenia wpłat na Indywidualne Konto Zabezpieczenia Emerytalnego od dochodu. Jest to forma zachęty do dodatkowego oszczędzania na emeryturę.

Ulga abolicyjna - dotyczy osób pracujących za granicą, które rozliczają dochody również w Polsce. Pomaga uniknąć podwójnego opodatkowania tych samych dochodów.

Podatnicy nadal mogą przekazać część swojego podatku na rzecz organizacji pożytku publicznego. Obecnie jest to 1,5% podatku, który trafia do wybranej organizacji wskazanej w deklaracji.

Warto pamiętać, że przekazanie tej kwoty nic nie kosztuje podatnika - są to środki, które i tak trafiłyby do budżetu państwa. Dzięki temu można wesprzeć fundacje, stowarzyszenia czy organizacje prowadzące działalność społeczną.

Podczas składania deklaracji podatnicy często popełniają drobne błędy, które mogą opóźnić zwrot podatku lub wymagać późniejszego wyjaśnienia z urzędem skarbowym. Do najczęstszych należą: nieprawidłowe dane osobowe, brak podpisu w deklaracji papierowej, pominięcie dochodów z różnych źródeł, błędne obliczenie ulg podatkowych. Warto więc przed wysłaniem deklaracji dokładnie ją sprawdzić. W przypadku rozliczeń elektronicznych wiele błędów wychwytywanych jest automatycznie przez system. Jeżeli po złożeniu deklaracji okaże się, że zawiera ona błąd lub pominięto jakieś dane, nie należy wpadać w panikę. Prawo pozwala na złożenie korekty deklaracji podatkowej. Korektę można złożyć w dowolnym momencie po zauważeniu błędu. Najczęściej odbywa się to poprzez ponowne wypełnienie formularza z zaznaczeniem, że jest to korekta wcześniej złożonej deklaracji.

Choć termin składania deklaracji upływa dopiero pod koniec kwietnia, wielu ekspertów zachęca do wcześniejszego rozliczenia podatku. Powody są proste - szybciej złożona deklaracja oznacza zwykle szybszy zwrot nadpłaconego podatku. Ponadto wcześniejsze rozliczenie pozwala uniknąć stresu i kolejek w ostatnich dniach przed upływem terminu.

Źródła:

Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych. Materiały informacyjne Ministerstwa Finansów dotyczące rozliczenia PIT za 2025 r. Informacje podatkowe Krajowej Administracji Skarbowej. podatki.gov.pl. Broszury informacyjne dotyczące ulg podatkowych publikowane przez administrację skarbową.

Opracowała: mgr Ela Góra-Brzegowska

eprasa.pl 46097e7496

HVIEZDY O NÁS

BARAN (21.3. - 20.4.)

Jar prinesie dobré riešenia rozličných problémových otázok. Ukáže sa, že stačí trochu energie, aby sa veci posunuli dopredu. V povolaní a v súkromnom živote príde čas spokojnosti, pekných chvíľ a priateľských stretnutí.

BÝK (21.4. - 21.5.)

Marec je stvorený pre lásku, pre tých nezadaných, ale aj tých v dlhodobých vzťahoch. Konečne sa vyriešia záležitosti, ktoré ste dlho odkladali, alebo ktoré nešli tak hladko, ako ste si predstavovali.

BLÍŽENCI (22.5. - 21.6.)

Nastane čas zložitých rozhovorov, stretnutí a s tým spojeného napätia vo vzťahoch. Možno sa budete cítiť sklamaní, spadnú vám ružové okuliare a uvedomíte si, že vaše predstavy o ideálnom partnerovi sa nezhodujú s realitou. V povolaní práve naopak, príde na rad plynulá realizácia nastavených skôr plánov.

RAK (22.6. - 22.7.)

Svoju pozornosť sústredíte na rodinu a s ňou spojené plány. Bude vás prepĺňať šťastie a láska. V pracovnom živote nastanú výborné príležitosti posúvajúce vás o pozíciu vyššie. Dbajte na svoj zovňajšok. Doprajte si oddych a relax vonku.

LEV (23.7. - 23.8.)

Radosť, šťastie, láska budú vo vašom slovníku opakované každý deň. Vzťahy rozkvitnú a ratolesti prídu na dlhšie domov. Budete piecť, variť, upratovať a ešte z toho sa budete tešiť. Zdraviu budú nápomocné prechádzky po vonku.

PANNA (24.8. - 23.9.)

Do čela sa dostanú záležitosti z minulosti – spomienky, nostalgia a túžba po láske, ktoré vás môžu pohltiť. Máte možnosť uzavrieť nevyjasnené veci alebo sa len nad nimi zamýšľať. Ak sa chcete pohnúť vpred, musíte zahodiť minulé veci a vykročiť v ústrety novým skúsenostiam.

VÁHY (24.9. - 23.10.)

Sústreďte sa na udržiavanie rodinných vzťahov, pohodlie v rodine a všeobecnú spokojnosť s tým, čo robíte. Prinesie to vánok sviežeho vzduchu do rodinného krbu. Upokojí city a prinesie harmóniu vášmu vnútru.

ŠKORPIÓN (24.10. - 22.11.)

Nové možnosti odborného rastu v povolaní vám prídu veľmi vhod. Získate školeniami nielen nové poznatky, ale aj nových známych, ktorí vás budú môcť posunúť ďalej. V láske sa bude dariť. Zdravie bude slúžiť.

STRELEC (23.11. - 21.12.)

Prebudí sa vo vás záujem zažiť niečo nové, doposiaľ nepociťované. Dávajte si však pozor kam tie novinky hľadáte, aby ste nerozvážnymi krokmi nezvrhli to, čo ste doteraz krvopotne vybudovali či už v povolaní alebo v súkromí.

KOZOROŽEC (22.12. - 20.1.)

Prišlo kreatívne obdobie do vášho života. Pomôže usporiadať rozrobené projekty. Vyrovnajú sa niektoré doteraz neriešiteľné veci. V láske i v domácnosti zavládne spokojnosť. Doplnením harmónie bude oddych formou prechádzok. Vonku je krásne jarné počasie a to vleje slnko i do vašej duše.

VODNÁR (21.1. - 19.2.)

Aktívne spoločenské obdobie, vďaka čomu sa podarí vybaviť veľa vecí. Nájdete i svoj priestor v práci i doma. Budete spokojní so svojimi výsledkami. V láske vládne stabilizácia a vzájomná podpora, čo sa preklenie aj do každodenných povinností.

RYBY (20.2. - 20.3.)

Oslava narodenín, nová etapa v živote – to je pekná vec. Veľa úsilia pokladáte v osobnom rozvoji a to práve teraz prinesie výborné výsledky a zaručí lepšiu mzdu.

NÁŠ TEST

ZASTARANÉ SLOVÁ

1. Aký je význam nasledujúceho slova?

Šafár – a) poštár; b) správca; c) rozhodca; d) hasič.

2. Aký je význam nasledujúceho slova?

Gánok – a) chodba; b) lúka; c) stánok; d) okno.

3. Aký je význam nasledujúceho slova?

Árenda – a) majetok; b) nehnuteľnosť; c) prenájom; d) zmluva.

4. Aký je význam nasledujúceho slova?

Árešt – a) nemocnica; b) väznica; c) cintorín; d) knižnica.

5. Aký je význam nasledujúceho slova?

Choseň – a) radosť; b) smútok; c) skúsenosť; d) úžitok.

6. Aký je význam nasledujúceho slova?

Bukréta – a) pivnica; b) kytica; c) stolička; d) záhrada.

7. Aký je význam nasledujúceho slova?

Činža – a) bytovka; b) ubytovanie; c) nájomné; d) vstupné.

8. Aký je význam nasledujúceho slova?

Rínok – a) priekopa; b) potopa; c) predmestie; d) námestie.

9. Aký je význam nasledujúceho slova?

Šlafrok – a) šľapky; b) čiapka; c) šaty; d) nohavice.

10. Aký je význam nasledujúceho slova?

Felčiar – a) liečiteľ; b) bojovník; c) úradník; d) zbojník.

VYHODNOTENIE: V tomto teste ste sa stretli so zastaranými slovami označujúcimi veci alebo situácie, ktoré stále existujú, niekedy ich použije staršia generácia, alebo patria medzi archaizmy, ktoré už z jazyka takmer nadobro vypadli a všetci sa zhodli, že by namiesto nich bolo vhodnejšie používať modernejšie verzie. S niektorými ste sa určite stretli, niektoré možno ste videli prvýkrát, ale pokiaľ máte slovnú zásobu na úrovni, nebolo pre vás problematické odhadnúť ich výz-

eprasa.pl 46097e7496

nam. Ako sa vám darilo s riešením jednotlivých otázok, zistíte v nápovediach správnych odpovedí:

1a – šafár – kto niečo spravuje;
2a – pozdĺžny priestor určený na priechod v budovách al. pod zemou;
3c – prenechanie veci na používanie inej osobe za odplatu na istý čas;
4b – miestnosť alebo budova pre väzňov;
5d – výsledok práce, úsilia, ktorý možno využiť pre svoju potrebu, osoh, úžitok;
6b – kytica kvetov;
7c – poplatok za nájom, za prenajatie;
8d – námestie s trhom;
9c – šaty na spanie, župan;
10a – neštudovaný liečiteľ, ránhojič, mastičkár.

Všetky odpovede správne – ste výborný v znalosti slovenského jazyka. Viac než polovica odpovedí správnych – viete toho celkom dosť. Menej než polovica správnych odpovedí – musíte sa toho ešte trochu naučiť.

AKO JE TO SPRÁVNE?

Milí čitatelia, často sa pýtate na správny preklad slov, preto sme sa rozhodli, že na vašu žiadosť budeme uverejňovať niektoré poľské a slovenské frázy a slová, ktoré sa využívajú v oblasti administratívy, stavebníctva, poľnohospodárstva, reklamy, dopravy a spojov, ekonómie, turistiky a tiež zradné slová.

V POĽŠTINE:	V SLOVENČINE:
półprzeźroczysty	polotransparentný
polimeryzacja w roztworze	roztoková polymerizácia
polioctan winylu	polyvinylacetát
powierzchnia kataliktyczna efektywna	katalyktický účinný povrch
powierzchnia rzazu	povrch rezu
połączenie na podwójny czop	spoj na dvojitý čap
spalanie fluidyzacyjne	fluidačné spaľovanie
spienienie kleju	speňovanie lepidla
łączenie na pióro i wpust	spojovanie na pero a drážku
połączenie trapezowe, połączenie na jaskółczy ogon	rybinové spojenie

OSEMSMEROVKA

Tajničku tvorí 35 nevyškrtaných písmen:

Odpoveď: .....

Slová: BAŽANT, BOBOR, BRLOH, CENTY, CIELE, ETANÁL, FARBY, HRÍBY, HRIECH, CHLIEB, JAVOR, JESEŇ, JURTA, KÁČER, KOBYLA, KRESŤANIA, KUŽEĽ, MAKAK, MURÁR, NÁVRATY, OBETA, OCHOTA, PATRAŠ, PERKELT, POISTKA, POKER, POKUTA, POLITIKA, PORADA, PROCESY, PROROK, RAKÁR, SPLAV, STRACH, ŠATKY, TORZO, TOVAR, TRASY, TREZOR, TULENE, TURNAJ, ÚTESY, ÚVAHA, VÄZBA, VEČER, VEKTOR, VIOLA, VOJAK, VRKOČ, ZENIT.

K	V	F	A	R	B	Y	Ľ	E	Š	A	R	T	A	P	R	A
I	A	Ť	E	Á	A	E	V	A	O	A	A	A	I	V	I	L
R	A	K	Á	R	Ž	Y	I	A	L	S	T	D	A	N	T	P
N	O	É	A	U	A	T	S	L	J	O	N	K	A	Y	E	P
P	R	V	K	M	N	A	P	I	CH	E	I	Ť	Y	R	N	Z
Á	O	Š	A	A	T	R	R	O	E	T	S	V	K	CH	O	S
T	V	K	A	J	**O**	**V**	**O**	**C**	**I**	**E**	L	E	A	O	T	P
J	U	E	U	C	Y	Á	R	L	R	S	L	R	Ň	O	R	V
Ú	O	R	E	T	S	N	O	K	H	T	T	V	O	O	E	H
V	T	S	N	R	A	P	K	O	O	S	E	K	T	B	Z	R
A	Y	E	T	A	N	Á	L	R	E	Č	Á	K	A	E	O	Í
H	C	C	S	S	J	R	Z	A	E	N	E	L	U	T	R	B
A	I	A	L	Y	B	O	K	R	V	V	Ä	Z	B	A	E	Y

Príde muž do ambulancie a ešte cestou vrazí do dverí.

- Pán doktor, ja mám taký problém... Ja vidím dvojmo.

- Dobre tak si sadnite na stoličku.

- A na ktorú?

***

Pani učiteľka sa pýta žiačky:

- Koľko ročných období poznáš, Marienka?

Dievčatko chvíľu premýšľa, a potom odpovie:

- Prosím, päť: jar, leto, jeseň, zima a prázdniny!

***

Prišiel starší pán k holičovi a žiada si urobiť zaujímavý účes, lebo si vraj našiel mladú priateľku. Holič sa zamyslí a vraví:

- Tak, ako sa na vás pozerám, na „Hamžíka" to nebude, podľa vlasov jedine Ferdo Mravec.

- To je čo za účes? - pýta sa pán.

- Vidím, že máte tri vlasy, tak vám jeden vytrhnem a urobím v strede cestičku.

eprasa.pl 46097e7496

Slovensko je plné zaujímavých miest, ktoré sa oplatí navštíviť a oni zasa spestria náš každodenný život niečím zvláštnym, jedinečným, čo poteší očí a okreje dušu. Rozličné zaujímavosti vzišli spod rúk šikovných ľudí, aby potešili návštevníkov a my vám prinášame tipy na niektoré z nich.

Barokové záhrady na Bratislavskom hrade

Barokové záhrady na Bratislavskom hrade boli verejnosti sprístupnené v roku 2016 a ich súčasná podoba vychádza z historických podkladov a nákresov záhradného architekta, ktorý túto lokalitu projektoval pre Máriu Teréziu. Pôvodná dvojterasová okrasná záhrada bola vybudova-

ná v roku 1743 a jej súčasťou bol záhradný pavilón postavený na južnom okraji, ktorý mal pravdepodobne tri miestnosti – stredný salón a dve bočné miestnosti. Záhrada bola vybudovaná na miernom svahu do obdĺžnika, členená do dvoch terás a ukončená polkruhom. Mária Terézia hrad navštevovala pomerne často a veľkú pozornosť venovala hradným priestorom. Po vzore veľkolepých záhrad zdobiacich rakúske a francúzske (ale aj iné európske) aristokratické sídla dala vybudovať aj tie na Bratislavskom hrade, ktoré slúžili ešte aj jej dcére Márii Kristíne a jej manželovi. Nasledujúce desaťročia bol hrad sídlom vojenskej posádky, v roku 1809 bol ostreľovaný v rámci napoleonských vojen a v roku 1811 utrpel veľké škody pri požiari, ktorý zničil okrem iného aj vegetatívnu zložku záhrady.

Súčasná podoba záhrad bola obnovená na vzhľad ich historického predchodcu, pričom sa rozprestierajú na štyroch terasách. Návštevníci záhrad môžu obdivovať 122 vysadených strieborných líp, približne 6 000 krušpánov v živých plotoch, cca 1 500 letničiek, architektonické a sochárske prvky či fontánu, ktorá môže v letnom období slúžiť ako príjemné osvieženie. Súčasťou záhrad sú i oddychové lavičky, z ktorých môžete nasávať atmosféru, obdivovať krásnu okolitú zeleň a predstavovať si, ako sa po záhradách kedysi prechádzali šľachtici.

Nový Zéland v Liptovskej Tepličke?

Milovníkov fantasy trilógie Pán prsteňov, ale i obdivovateľov unikátnych miest isto očaria pivnice v obci Liptovská Teplička v podhorí Vysokých Tatier, známe aj pod názvom Hobbit town. Kedysi tam stála pôvodná obec, pričom prvá zmienka o nej pochádza z roku 1634. V nej si obyvatelia vybudovali pivnice, ktoré mali slúžiť na uskladnenie zemiakov a zeleniny. Zachovalo sa ich 419 a svoj účel plnia dodnes. Sú vyhĺbené až 3 metre kolmo do vápencovo-ílovitej pôdy, majú hruškovitý tvar a držia si stabilnú teplotu 2 až 6 stupňov Celzia, vďaka čomu má uskladnená zelenina dobrú kvalitu po celý rok. Pivničky majú svojich majiteľov a dedia sa z generácie na generáciu – na Slovensku sa teda môžeme takýmto európskym, ba až svetovým unikátom pýšiť vďaka miestnym občanom, ktorí udržujú túto krásnu tradíciu.

Do obce sa dostanete autom, ale výlet k hobitím pivničkám môžete poňať aj ako športovú aktivitu a dopraviť sa tam na bicykli. Možnosťou je napríklad trasa vedúca z Popradu cez obec Lučivná až do Liptovskej Tepličky, vďaka čomu uvidíte krásnu prírodu, potôčiky či pasúce sa zvieratá. V Liptovskej Tepličke si okrem pivníc poobzerajte zrubové domy, ľudovú architektúru alebo zájdite k prameňu Škverkovec. (zdroj: www.slovander.sk)

eprasa.pl 46097e7496

ŽIVOT

MIESIĘCZNIK SPOŁECZNO-KULTURALNY

ADRES REDAKCJI:
31-150 Kraków, ul. św. Filipa 7/7, tel. +48 12 633 36 88
e-mail: zivot@tsp.org.pl, www.zivot.pl

WYDAWCA:
TOWARZYSTWO SŁOWAKÓW W POLSCE,
ZARZĄD GŁÓWNY
SPOLOK SLOVÁKOV V POĽSKU, ÚSTREDNÝ VÝBOR
31-150 Kraków, ul. św. Filipa 7
tel. +48 12 632 66 04, +48 12 634 11 27
e-mail: zg@tsp.org.pl

Zespół: redaktor naczelny: Agáta Jendžejčíková
redaktorzy:
Milica Majeriková-Molitoris, Grażyna Falatová

Społeczne kolegium doradcze:
Łucja Kościelak, Marián Smondek,
Božena Bryjová, Mária Kačmarčíková, František Paciga,
Dominik Surma, Anna Krištofeková,
Silvia Plučinská, Ján Bašisty, Ľudomír Molitoris,
Ján a Irena Kašickí, Žofia Fifanská

Skład: Redakcja Život

Łamanie i druk: Drukarnia TSP
31-150 Kraków, ul. św. Filipa 7

WARUNKI PRENUMERATY:
Prenumeratę na kraj i za granicę przyjmuje
Zarząd Główny w Krakowie gotówką
lub na konto: BNP PARIBAS
27 1600 1462 1836 1842 2000 0001
IBAN: PL 27 1600 1462 1836 1842 2000 0001
SWIFT: PPABPLPK
z dopiskiem: Prenumerata czasopisma Život za rok...

Płacąc za prenumeratę czasopisma za pośrednictwem poczty należy doliczyć odpowiednią opłatę pocztową.

Prenumeratę czasopisma można zacząć w każdej chwili.

Prenumerata w formie elektronicznej: www.zivot.pl

portal **eprasa.pl**, **link:** http://eprasa.pl/news/život
Koszt: miesięcznie – 7,00 zł; rocznie – 84 zł

CENY PRENUMERATY 2026

DLA KÓŁ I ODDZIAŁÓW TOWARZYSTWA:
1 miesiąc: 7,00 zł, półrocznie: 42,00 zł, rocznie: 84,00 zł

INDYWIDUALNA:
krajowa, łącznie z opłatą za wysyłkę wynosi: 1 miesiąc **12,60 zł**, półrocznie **70,60 zł**, rocznie **140,20 zł**

zagraniczna, łącznie z opłatą za wysyłkę wynosi:
na Słowację: **14,00 zł** – rocznie **168,00 zł**
do Europy (w tym Czechy): 22,00 zł – rocznie: **264,00 zł**
do USA i Kanady: pocztą lotniczą 23,00 zł – rocznie: **276,00 zł**

Niezamówionych tekstów, rysunków i fotografii redakcja nie zwraca i zastrzega sobie prawo skrótów oraz zmian treści nadesłanych tekstów. Redakcja nie odpowiada za treść materiałów pozaredakcyjnych, nie zawsze zgodnych z poglądami redakcji. Za niezamówione teksty redakcja nie płaci honorariów autorskich.

Nakład 1900 egz.

PL ISSN 0514-0188

ZREALIZOWANO DZIĘKI DOTACJI MINISTRA SPRAW WEWNĘTRZNYCH I ADMINISTRACJI

„PUBLIKACJA WYRAŻA JEDYNIE POGLĄDY AUTORA/ÓW I NIE MOŻE BYĆ UTOŻSAMIANA Z OFICJALNYM STANOWISKIEM MINISTRA SPRAW WEWNĘTRZNYCH I ADMINISTRACJI."

„PUBLIKÁCIA VYJADRUJE IBA NÁZORY AUTORA/OV A NEMÔŽE BYŤ STOTOŽŇOVANÁ S OFICIÁLNYM POSTOJOM MINISTRA VNÚTRA A ADMINISTRATÍVY."

VYDAVATEĽSTVO SPOLKU SLOVÁKOV V POĽSKU

MAREC

- MESIAC KNIHY -

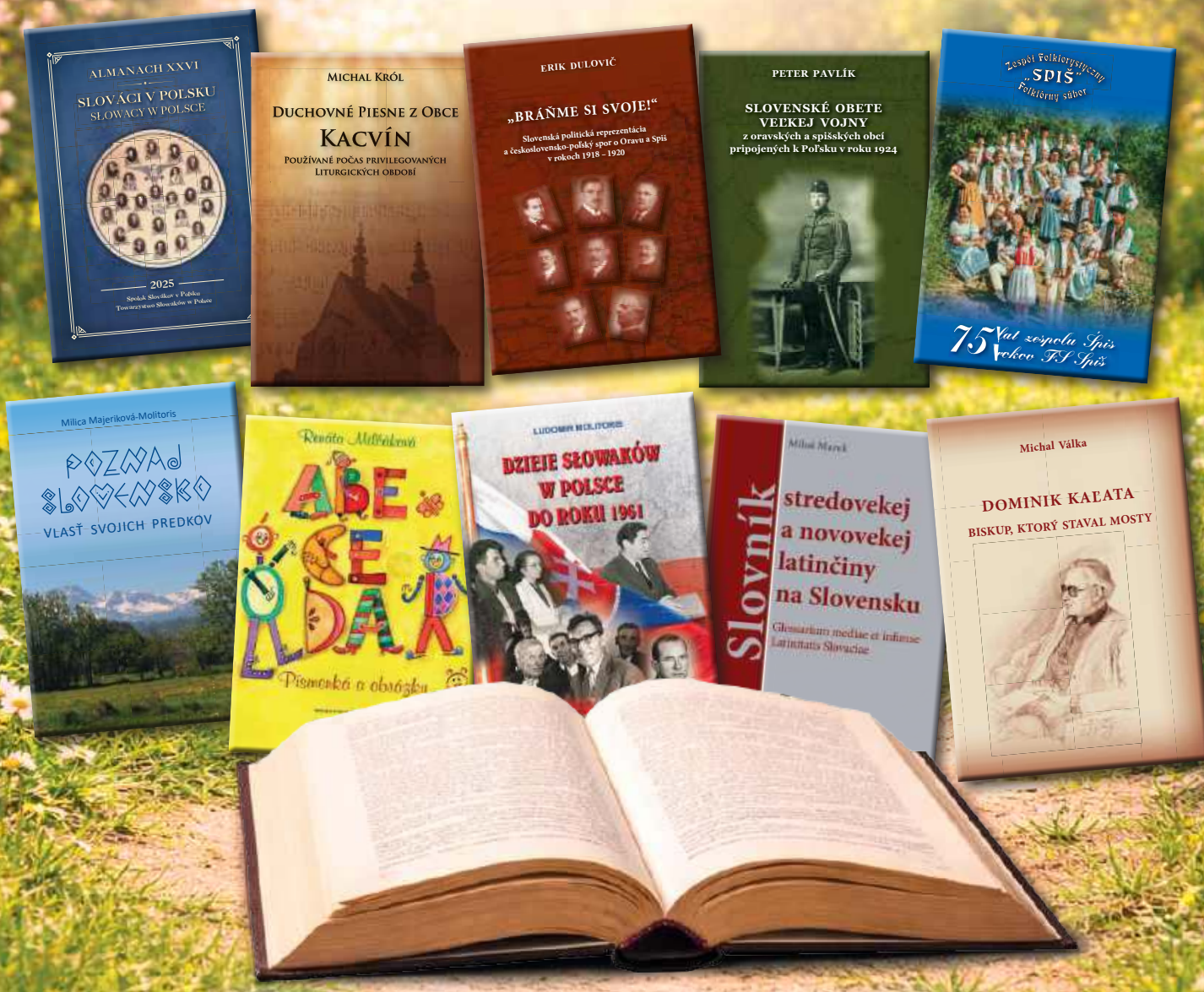

Vyberte si dobrú knihu z nášho vydavateľstva

eprasa.pl 46097e7496

PODPORTE

1,5%

z vašej dane

SPOLOK SLOVÁKOV V POĽSKU

a tým aj sami seba,
regionálnu kultúru, našu činnosť
a naše spoločné úsilie,
aby Slováci a slovenčina v Poľsku
pretrvala aj naďalej!

KRS 0000254010

eprasa.pl 46097e7496